

BOEKDEEL 1

NOËL FAVOREL

'ZANTINGEN'

AFL. 1-3

Noël Favorel
†
pastor in Luidschote

'PRO MANUSCRIPTO'

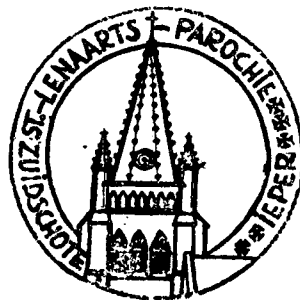
1983-1984

NOËL FAVOREL

'ZANTINGEN'
UIT HET OUDE KERKARCHIEF
VAN ZUIDSCHOTE

AFL. 1

HET WEL EN WEE VAN EEN KLEIN DORP

'PRO MANUSCRIPTO'
KERSTMIS
- 1983 -

WOORD VOORAF

Het opstel dat we hier voorleggen is niet voor 'Jan en Alleman' geschreven.

Het is hoofdzakelijk bestemd voor de mensen van Zuidschote en van de 'Naaste Omtrek'.

Het heeft geen enkele wetenschappelijke pretentie en we hebben het opzettelijk niet willen belasten met wat, in vaktermen, een 'kritisch apparaat' heet (: voortdurende verwijzing, naar ieder benuttigd werk, accurate aanduiding van elke bron en vindplaats, enz.). Wel hebben wij, waar het nuttig kon zijn voetnoten ingelast, om zo doende de leesbaarheid van de tekst niet al te zeer te schaden.

De bladzijden die zullen volgen, zijn voornamelijk gegroeid uit enkele honderden steekkaarten die wij, in de loop der jaren, hebben aangelegd. Op deze fiche's hebben wij allerhande gegevens opgetekend over de mensen, waarvan de namen voorkomen in het oudste kerkarchief van Zuidschote.

We hebben ^{ons} bij dit systematisch onderzoek voorname-
lijk beperkt tot de oude parochieregisters en wel tot de 35 jaren, gaande van 1819 tot en met 1853. Wel hebben wij nog oudere archiefstukken geraadpleegd, zoals verder wel zal blijken. We bekenen graag, dat wij ons, bij dit onderzoek, meer dan eens vergalopperd hebben: de tijdsruimte, die wij ons gesteld hadden, werd af en toe overschreden, en wij hebben ons herhaaldelijk aan kortere of langere uitweidingen bezondigd. Maar 'wie niet doet, niet mist'!

Ons allererste opzet was eigenlijk de studie van de familiënamen in de periode tot en met 1853. Dat zal men bij de lezing van dit artikel wel merken. Maar het gevonden materiaal stapelde zich, naargelang wij vorderden, dermate op, dat wij het ten slotte wijselijker ^{het} achterlieten voor een tweede deel van deze 'ZANTINGEN' te bestemmen.

Ook wege opgemerkt, dat wij meer dan eens in herhalingen vervallen. We doen het met opzet om de leesbaarheid van deze bijdrage - zo hopen wij althans - ietwat te verhogen, al zal menigeen wel moeilijkheden hebben met al die cijfers en getallen, al die percentages en tabellen, die wij - noodgedwongen - wel moesten geven, om onze uiteenzettingen te staven en te gronden. Sommigen zullen zich ongetwijfeld storen aan de voor hen overbodig zijnde uitweidingen. Doch wij herhalen het: dit artikel werd in de eerste plaats geschreven voor de Zuidschotenaars en... ad maiorem Dei gloriam!

Wij wensen U toch veel plezier!

Tot de volgende keer!

Om de leesbaarheid van dit artikel wat te vergemakkelijken, geven wij een lijst van de meest gebruikte afkortingen en tekens:

- o = geboren
- + = overleden
- X = getuwd
- b.v. = bijvoorbeeld
- ca. = circa, omstreeks
- d.i. = dit is
- enz. = enzovoort
- nl. = namelijk
- t.w. = te weten

RBA I = het Registrum Baptizatorum (= het Doopregister)
van 1819/1904

RMA I = het Registrum Matrimoniorum (= het Trouwregister)
van 1819/1923

AMO I = het Registrum Mortuorum (= het Overlijdensregister)
van 1819/1873

HET OUDE KERKARCHIEF VAN ZUIDSCHOTE

Het hedendaagse kerkarchief van Zuidschote (= KAZ) is, bij een eerste opzicht, maar een schamel iets!

Een half rek rekeningboeken en bundels met allerhande, eerder recente, documenten, daargelaten, zijn er slechts een goed dozijn registers en aantekenboeken, die de belangstelling van heemkundigen, historici of liefhebbers van familiegeschiedenis kunnen wekken (1). Maar schijn bedriegt!, zoals verder wel zal blijken.

Wij zullen ^{het} hier enkel hebben over het oudste gedeelte van dit archief - voor zover het nog bewaard is.

Met uitzondering van één enkele bundel pachtcontracten, dateren de oudste registers slechts van na Napoleons tijd. Daarom eerst 'n woordje over

HET OUDE 'PACHTBOEK' VAN ZUIDSCHOTE

Dit 'pachtboek' bestaat 236 bladzijden en draagt op de rug de titel: „Verpachtingen der Kerkgoederen 1688 & 1768 tot 1793”. Het bevat eigenlijk zes cahiers, die achteraf samengebundeld werden. Fieder cahier handelt over de verpachting van „de kercke ende onse lieve vrouwe landen van zuytschoten, verhuurt ende in loyalen pachte gegeven... voor eenen termijn van vijf naervolgende jaeren”. Die openbare verpachtingen - waarvan de originele documenten bewaard bleven - gebeurden in de jaren 1688, 1768, 1778, 1783, 1788 en 1793. Van de tussenliggende ^{vijfjaarlijkse} verpachtingen ontbreekt elk spoor. Werden er geen gehouden of zijn de documenten gewoon verdwenen? Wie ^{kan het zeggen?}

- (1) Het klein kerkarchief van Zuidschote beruist 'Ter Pastorie'. Het is toegankelijk voor allen, die er 'er zake doende' belangstellingspunt hebben. Ik ben steeds bereid hen te helpen bij hun opzoekingen. Alles registers ^{zijn} in het latijn opgesteld door de opeenvolgende pastoors en volledig met de hand geschreven met kans 'soms getaande inkt. Geschrift en 'verwering' van de tekst kunnen wel moeilijkheden bieden voor 'ongeseefde' ogen.

Blijkens het Pachtboek ^{van Zuidschote} verwielen de pachten van het herland op twee verschillende vervaldagen. Voor de 'saylanden' was dit met 'Baemasse' (1 oktober) en voor de 'garvlanden' met 'onse nauwe lichtmesse' (2 februari).

Feder cahier van het Pachtboek begint met de 'conditien' op te sommen, die de pachters moeten nakomen. 'De syn ghehouden de landen te gebruycken volgens de costuyme van Veurenambacht' (1). 'Alle "contributien" zyn "s pachters laste sonder deductie op kunnen pacht". 'De pachters mogen "gheene landen overlaeten aen een ander sonder consent van de weth". 'Te zyn ook "verobligiert te planten ende houden groeyen op ider partie soo veel vulgen ofte populieren als de weth sal geradigh vynden... sonder vergelt".

De vijfjaarlijkse verpactingen gebeurden in het openbaar door de 'heeren bailliu ende schepenen der prochien ende heerlijcheden van Noort ende Zuytschoten' (2), als 'superintendenten' en 'ter presentia'

(1) Zuidschote maakte voor de Franse Revolutie deel uit van 'de generalitijt van d' Acht Prochien van Veurn-Ambacht', die zelf een administratief onderdeel was van de hertogrijke Veurne. De oudste vermelding van 'de Acht Parochien' komt voor in een oorkonde van graaf Lodewijk van Male, uit 1372. Deze territoriale groepering is ongetwijfeld veel ouder.

(2) Noordschote en Zuidschote hadden lange tijd geleden heel waarschijnlijk nog geen onderscheiden namen. De ganze streek waar nu deze dorpen liggen, werd aangeduid met de naam 'Schoten'. Deze naam komt van het Germaanse woord 'shauta', dat betekent: een (beboste) heide hoger gelegen land, uitspringend in, moerassig terrein (denk aan 'De Broeken'). De graven van Vlaanderen hadden in 'Schoten' vanouds een domein, dat in oorkonden van 1080 en 1146 nog de 'villa de Scotis' genoemd wordt. In 1080 schonk graaf Robrecht de Fries (†1093), dit domein aan de waarschijnlijk reeds in 1057 opgerichte Benedictinessen-abdij van O.-L.-Vrouw te Meeus. Hij deed dit ^{een van} toen/zijn dochters, Ogiva, binnentrad in dit klooster. Zij werd er, wellicht reeds in 1101, abdis en overleed vermoedelijk in 1141. De abdis van Meeus zou aldus, tot aan de opheffing van de abdij, op 30 augustus 1776, door keizerin Maria-Theresia, 'dorpvrauwe' van 'Meeus, van Zuidschoten ende van Noordschoten' blijven. Zij had er naast al de 'heerlijke' rechten. Zo had zij, voor Zuidschote en Noordschote samen, een gemeenschappelijke Schepenbank en Vierschaar... Dat Noordschote en Zuidschote heel lang samenhoorden, blijkt ook uit het feit, dat er in talrijke oorkonden nog lange tijd sprake is van b.v.: de 'schepenbank van Scoten'; 'de costumen (= gebruiken) ende usagen van der wet van Scoten' (1335), of van land 'ligghende binnen onsen heerlijchede ende jurisdicctie van Scoten'. Wij vonden ook persoonsnamen als 'Galtarus' (= Walter) 'de Scoten' (ca. 1168) of 'minen here Lionel van Scoten' (1426).

ende interventie vanden heer pastor ende den kerckmeestere van
Ezelre Luytschoten".

De verpachting geschiedde na een "voorgaende kerckgebot".
De tekst van het "kerckgebot" van 1788 is bewaard gebleven. Hij
luidt als volgt:

"Mynheeren Bailliu ende Schepenen van Luytschoote maeken
een enider kerbaar dat sy dyrendaege naest, 15de maerte 1788,
ten een wen naemiddaghe, in het wethuys tot Luytschoote, bewoont
by Emanuel Depoorter, publicq ende à la haulsche" (= bij opbod).
"sullen verpachten alle de kercke, dissehe ende Onse Lieve Vrouwe
landen der voornemende prochie, voor vyf naevolgende jaeren, die
beginnen sullen met de amstaende beafnisse 1788, bestaende in
saeylant, gers ende maygars, soo in Luytschoote als Noort-
schote. Degonne gaedinge hebben om eenige van die gesejde lan-
den te pachten konnen hun aldaer vynden alwaer de verpachtinge
gebeuren sal op de conditiën alsdan vooren te lezen.

Elck segget voorts."

Het 'Pachtboek' van Luidschote bevat vanzelfsprekend heel
wat gegevens, die bijzonder belangrijk zijn voor de plaatselijke kern-
kunde, maar bovendien ook de naam en toenaam van alle pachters
van de 49 percelen, die om de vijf jaar - bij openbaar opbod - in pacht
worden gegeven. En aangezien de grenzen van ieder stuk land telkens
nauwkeurig worden aangeduid, kunnen wij daarenboven ook de na-
men van de gebruikers of de eigenaars van de aanpalende percelen.

Ons pachtboek is dus eveneens belangrijk voor de kennis van de
tweemalige familienamen, die wij in een volgend deel van onze 'ZAN-
TINGEN' speciaal willen behandelen.

Wij vonden in de "Verpachtinghe" van 1688 76 verschillen-
de familienamen (of varianten ervan) vermeld; in 1768: 81; in 1778:
70; in 1783: 66; in 1788: 70 en in 1793: 66. Uiteraard komen de
meeste van deze namen in de opeenvolgende verpachtingen voor (1).

(1) Aangezien de "Verpachtinghe" van 1688 in het kerkearchief be-
waard is, hebben wij - wat Luidschote zelf betreft en bij wijze van uitzonde-
ring - ook de verschillende familienamen, die hier opgetekend werden
ter gelegenheid van de Volkstelling van 1697 (RABrugge, Afdeling Kervne,
nr. 253) in onze studie betrokken. Ze zijn praktisch gelijktijdig.

De zes "verpachtingen" (uit de jaren 1688, 1768, 1778 tot en met 1793), waarvan de tekst in het kerkarchief van Zuidschote bewaard bleef, verwijzen, na de beschrijving van elk te verpachten perceel, telkens naar de oude laggers, d.i. de registers van het kadaster, die toen bij de hand waren, en waarvan thans elk spoor ontbreekt.

Zo is er voortdurend sprake van "de kercke terrier", "den ouden dissekerrier" en "de prochie terrier". Af en toe wordt er zelfs verwezen naar een nog oudere legger van de kerkgoederen, die aangeduid wordt als "den ouden kercke terrier".

Naar alle waarschijnlijkheid zijn al deze registers, alsmede alle overige documenten van de parochie en van de gemeente, in de bewogen jaren van de Franse Revolutie voorgoed verdwenen. We kunnen alleen enkele "schamele resten", die nu in een of ander Rijksarchief berusten (b.v. te Brugge, Kortrijk en Mons).

Waarschijnlijk werd alles opgeëist door de Franse Overheden.

Dat deze de archieven nagepluimd hebben, blijkt b.v. uit enkele aantekeningen die voorkomen in de rand van de "Verpachtinghe (van de) Kercke Landen der prochie van Zuidschote, wettelijk gedaen den sevenentwintigsten Juny 1793". Op p. 58 b.v. kan men bovenaan lezen: "vue par moi f. favier, com(missaire)". Daaronder staat: "N° 56"; wat laat veronderstellen dat deze Franse ambtenaar de stukken, die hij ter inzage had, nummerde.

Zijn het oude kerk- en gemeentearchief door die beruchte rovers, die de Fransen in hun "wingewesten" toen inderdaad waren (1) naar hun land overgebracht? Het kan best zijn.

Die documenten kwamen trouwens goed van pas bij het te koop stellen van de inbeslaggenomen goederen van de aristocratie en van de geestelijke instellingen. (2).

Dat ook de parochie Zuidschote hiervan het slachtoffer is geworden bewijst o.m. een randnota op p. 49 van de "Verpachtinge (van) kercke landen" van 6 oktober 1778. Bedeelde aantekening heeft betrekking op perceel nr. 38, vermeld onder de hoofding: "Goesinge, Laele van Ipre". Het gaat om 1 gemet 50 roeden "garlant liggende by de Cortewilde molen" "daer het molens huys op staet", in 't voornoemde Goesinge, ... paelende..... noardt de Steenstraete?.

(1) In "Het Beste uit Reader's Digest", december, 1983, p. 235, lezen we woordelijk: "De helft van de schilderijen in (het Louvre-) museum waren in Italië gestolen door die Franse rover Bonaparte"!

(2) De voorzaten van meer, ^{van} een familie van tegenwoordige grootgrondbezitters hier te lande, zagen er niet tegen op "zwart" goed aan te kopen. De oorsprong of de omvang van menig hedendaags fortuin is daár te zoeken. Doch: "ere wie ere toekomt"...

In de zand, bovenaan blz. 49, lezen wij volgende, betekenisvolle en later aangebrachte toelichting: "de partie in texte in vercope door Fransch Gouvernemen)t."

Wij hadden het in de voorgaande bladzijden over het oude Pachtboek van Luidschote.

Dit pachtboek vormt echter bijlange niet de belangrijkste bron voor de kennis van onze familienamen. Deze zijn vanzelfsprekend veel talrijker aanwezig in de verschillende parochieregisters.

DE OUDSTE PAROCHIEREGISTERS VAN ZUIDSCHOTE

Ten gerieve van de personen die belangstellen in familiegeschiedenis of opsporingen verichten in verband met hun stamboom, willen wij eerst een woord uitleg geven over de oudste kerkregisters van Luidschote, die wij voor het opstellen van dit artikel bestudeerden.

Iedereen zal wel weten dat er tegenwoordig in elke parochie vier registers worden bijgehouden.

De doopsels worden ingetekenen in het Doopboek (Registrum Baptizatorum = RBA). De namen van de pas-gevormden, deze van hun ouders, vormpater of -meter, worden genoteerd in het Vormselregister. De nieuw-geholten huwelijken worden opgetekend in het kerkelyk Trouwregister (Registrum Matrimoniorum = RMA), terwijl de sterfgevallen geregistreerd worden in het parochiale 'dodenboek' of Overlijdensregister (Registrum Mortuorum = RMO).

Tot voor kort was het in onze streken nog altijd het gebruik dat de plaatselijke bisschop persoonlijk het H. Vormsel toediende in gans zijn diocesis. De vormselplechtigheid had in kleine dorpen niet elk jaar plaats. Soms kwam de bisschop b.v. maar om de twee, drie jaar; soms ook gingen de vormelingen van een kleine parochie, waar de bisschop dit jaar wel kwam.

Het oudst bewaarde vormselregister van Luidschote dateert slechts van 1937 (1). Het werd begonnen door Pastoor Alfons Gruwier (1936-1943), ter gelegenheid van het H. Vormsel van 26 jongens en 15 meisjes, door de toenmalige bisschop van Brugge, Mgr. Henricus Lamiroij. Burgemeester Remi Peccau trad als vormpater op, terwijl Mene

(1) Alle kerkregisters van Luidschote werden - in gevolge de Eerste Wereldoorlog - ten laatste vanaf oktober 1914 tot begin 1921 onderbroken. "Bello omnia hic vastante, ovescum pastore coacti sunt aufugere initio mensis Octobris 1914; parochia reerecta fuit inde ab 15 mensibus Novembris a. 1920", schreef de eerste na-oorlogse pastoor of liever deservitor (= waarnemend pastoor), E.H. Achiel Brys (1920-1929) (RMO II, p. 99). Er bestond lange jaren geen afzonderlijk Vormselregister. De gegevens over de opeenvolgende vormingen werden geboekt, achteraan, in het toenmalig doopregister. Onderaan de "Confirmatio A.D. 1937" verwijst Pastoor Alfons Gruwier (1936-1943) daarnaar: "N.B. Pro Conf. a. praecedentium ofz Reg. Baptiz. in fine."

Frona Huyghe, echtgenote van Emeric Decorte, de voorzitter van de Kerkfabriek, voormater was.

De eerste naoorlogse vormselplichtigheid te Zuidschote zelf vond slechts op 1 juli 1933 plaats. De vorige vier (1921 - 1925 - 1927 en 1929) gebeurden telkens te Elversdinge.

Of er vóór de oorlog '14-'18 een afzonderlijk vormselpregister bestond, kan ik niet zeggen. In ieder geval is er geen te vinden in het kerkarchief.

Voor de kennis van de familienamen in onze streek tot de jaren 1850, moeten wij dus beroep doen op de overige drie kerkgeregisters, t.w. RBA I, RMA I en RMO I.

Over deze parochieboeken is wel een woord uitleg vandoen!

In de "Gazet van Antwerpen" van maandag 14 november 1983 verscheen een recensie (getekend A.A.) over een recent boek van Aard Van der Tang, dat de titel draagt: Stamboomonderzoek en uitgegeven werd door het Spectrum te Antwerpen, in de reeks Prisma-boeken. In deze recensie lezen wij woordelijk: "De enige goede daad, ooit door Napoleon op ons grondgebied bedreven (sic!), is waarschijnlijk de invoering van de burgerlijke stand geweest. Die werd pas in 1796 bij ons opgericht. Sedertdien hebben wij allemaal een wettelijke naam, en staan we daaronder ingeschreven op het gemeentelijk archief."

Hij laat hem de verantwoordelijkheid voor wat hij even verder schrijft: "Het is ook slechts sedert Napoleon, dat men het geslacht van een kind met zekerheid kan weten, ook meer via de burgerlijke stand."

Via het doopregister van de parochiekerk kon ze vroeger wel na-plijzers of er kinderen waren, maar niet of het jongens of meisjes betrof. Al kan het natuurlijk wel afgeleid worden van de doopnaam."

Dit is letterlijk onzin en men kan zich afvragen of deze geleerde scribent ooit een doopregister van een parochiekerk uit b.v. de XVIIIe eeuw heeft ingezien. Hij zou hem o.m. kunnen vragen of Oste een mannelijke dan wel een vrouwelijke voornaam is.

Maar laten we die prietpraat verder ontbreken.

Het kerkarchief van Zuidschote bevat trouwens geen parochieregisters meer, die van vóór de Franse Revolutie dateren.

Wel bleef ^{o.m.} ^{oud} ^{bevestigd} een ^{oud} doopboek, dat een periode van ^{vanaf} 1819 tot en met 1904 (1).

We noemen het:

(1) In die 86 jaar werden er 1.828 doopsels genoteerd, d.i. een theoretisch gemiddelde van $21\frac{1}{4}$ doopen per jaar. In de voorbije 25 jaar (1959 - 1983) bedroeg dit aantal 158, d.i. een theoretisch jaarlijks gemiddelde van $6\frac{1}{3}$, nog geen derde van vroeger. Dit zonder commentaar!

REGISTRUM BAPTIZATORUM I

Het oudste doopregister van Zuidschote. (1) vermeldt voor de periode, die wij in onderhavig artikel in bijzonderheid bestuderen (C.n.r. de jaren 1819 - 1853), 702 doopsels, d.i. ruim 20 per jaar. Doopregisters ^{als dit} bevatten uiteraard een massa gegevens over de families ^{aanvankelijk} die ^{hier} of in de omtrek woonden. We lezen er de namen ^{van} van de gedoopte kinderen, alsmede de plaats van hun geboorte en de datum ervan, verder ook namen van hun ouders (van wie ^{ook} de herkomst aangeduid wordt); van hun peten en meters, plus tal van andere bijzonderheden. Om dit te illustreren een enkel voorbeeld, en letterlyke tekst uit het RBA I, p. 60 (), nr. 10, van de hand van Pastoor Joannes Spilliaert (1824 - 1850). Hij luidt als volgt:

- " Anno Domini Millesimo octingentesimo vigesimo sexto
- " die vigesima sexta Junii" (dus op 26 juni 1826), "infrascriptus
- " sub conditione baptizari iuvem Leonem, filium legitimum
- " petri Joannis Bamelis, ex ^(van) Merchem et Barbarae Coletae
- " Demunck, ex hac, conjugum in Zuidschote, natum heri
- " medio octavae respertinae, baptizatum a chirurgo rom-
- " bouwt. Susceptores fuerunt Emmanuel de munck, ex
- " ardoye et Eugenia Coleta Lescouhier, ex hac; et in hac habi-
- " tantes "

De tekst is ondertekend door "Joannes) Baptista) Spilliaert, pastor in Zuidschote." De kleine Ivo had dus, bij de bevalling om half acht in de avond van 25/6/1826, in sterfensgewaar, haastig het nooddoopsel ontvangen uit handen van de bijgevoegen geneesheer Rambouwt.

Vanigzins alles ^{nadyland} beten verliep dan men vreesde, werd de pasgeborene 's anderendaags naar de kerk gedragen, waar hij "sub conditione" door Pastoor Spilliaert (1824-1850) gedoopt werd. Zijn vader, Joannes Bamelis, was afkomstig van Merchem ^{enwijn} zijn moeder Barbara, Coleta Demunck te Zuidschote geboren was; waar het echtpaar ten tijde van ¹⁸⁰⁵ geboorte ook woonde. Emmanuel Demunck, uit Ardoye, en Eugenia, Coleta Lescouhier, uit Zuidschote waren peten en meters. Petrus Joannes Bamelis, een jongman van 25 jaar, geboortig van Merchem was een 'onwettige' zoon van Barbara Bamelis. en trouwde hier op 23 januari 1823, de 29-jarige Barbara Coleta Demunck, uit Zuidschote, een dochter van Joannes en Isabella Demunck-Lescouhier.

(1) Het tweede doopboek, dat in 1905 aanvangt, is nog altijd in gebruik en lang nog niet volgeschreven. Misschien een unicum in West- vlaanderen.

Wanneer wij het jaar 1914, dat door oorlogsomstandigheden onvoldedig bleef, niet meetellen en ons houden aan de periode 1905 tot en met 1913, dan tellen we voor die volle negen jaren: 156 dopen. Als we dit getal voegen bij de 1828 doopsels uit het eerste doopboek (1819-1904), dan bekomen wij voor een periode van 95 jaar en totaal van ^{geboorten} ²¹ jaars. Voor diezelfde tijdspanne staan 1545 sterfgevallen opgetekend (d.i. ruim 16 per jaar), zodat het geboortecovershot 439 bedraagt. Zelfs een klein dorp kon zich toen in stand houden.

Als getuigen bij hun huwelijk traden op: Jacobus Tanghe en Barbara's vader: Joannes Demynck (RMA I, p. 14, nr. 1).

Trud zou slechts 3 maanden in leven blijven. Hij overleed immers op 26 juni 1826 (RMO I, p. 35, nr. 22.), een jaar waarin vele kleine kinderen van Zuidschote stierven.

Ook zijn grootmoeder, Isabella Clara Lescaulier, was 5 maanden voordien, ^{namelijk} op 26 februari 1826, op 77-jarigen leeftijd overleden (RMO I, p. 32, nr. 10).

Het gezin Petrus Joannes Camelinus en Barbara, Calata Demynck, had op 26 oktober 1823 al een ^{eerste kindje} hun dochtertje: Virginia Sophia, ten doop gedragen (RBA I, p. 42, nr. 21). Dit meisje werd wel volwassen en huwde ^{hier} op 30 september 1851 met Joannes Franciscus Brunel, een jonggezel van 25 jaar, die te Bierschote woonde. Hun beiden vader: Carolus Brunel en Petrus Joannes Camelinus waren getuigen bij hun trouw (RMA I, p. 78, nr. 5).

Petrus en Barbara Camelinus - Demynck dragen ^(op 12 augustus 1827) hier nog ^{hier} en ander dochtertje, dat niet vermeld staat in het RBA I.

Het werd in alleijl gedoopt "in partu a clivuro" en kreeg zelfs geen doopnaam; het naamloze wichtje ("filia anonima") werd op 14 augustus van ^{hetzelfde} jaar begraven "in coemiterio hujus loci." (RMO I, p. 39, nr. 9).

Haar moeder, Barbara Demynck, was slechts 36 jaar en twee maanden oud, toen zij op 2 juli 1820, schielijk ("subito") te Zuidschote overleed (RMO I, p. 54, nr. 13).

De oudste, busaard gebonden parochieregisters van Zuidschote, werden alle drie begonnen door Pastoor Franciscus Emmanuël De Coester (1801-1820).

Deze was geboren in 1753 op de O.-L.-Kronnparochie te Fopringhe. Zijn vader, Joannes Franciscus, was afkomstig van Leisele en zijn moeder, Jacoba Letbe, was geboortig van Fopringhe.

F. E. De Coester werd pastoor te Zuidschote op 8 december 1801 en zou er haast 19 jaar lang zijn ambt uitoefenen.

In het Rijksarchief te Gent (hoofd van Vlaanderen, nr. 31928), is een lijst bewaard van de priesters, die tijdens de Franse Revolutie, uitweken uit hun land.

Een van die gemigreerde priesters verbleef te Zuidschote. In één der Franse teksten: "Le Sieur Charles Eugène Plantafère, vicarie de la paroisse de Matoren, diocèse d'Ipres, chez Mr. de Loure, curé de Zuidschote."

Ik kan slechts één document waarin Pastoor Petrus Ferdinandus Dezeure vermeld wordt, nl. de "Verpachtinge" van 27 juni 1793.

De bloedige poging van de Conventie en van het Directoire (1) om Frankrijk te ontchristenen had een tegengesteld effect: een wedergeboorte van de christelijke geest en het overloopte herstel van de Kerken.

De 18de Brumaire van het jaar VIII (= 9 november 1799) had Napoleon de macht in handen genomen. Het Consulaat was begonnen. "Een maatschappij zonder godsdienst is als een schip zonder kompas", zei hij. Hij wilde "een algehele verzeering van Frankrijk" met de Kerk. Op 15 juli 1801 werd het Concordaat ondertekend en op 8 april 1802 als staatswet gepubliceerd.

Onderwijst, nl. op 8 december 1801 was E.H. Franciscus Emmanuel De Coester pastoor geworden te Zuidschote. Hij zou dit ambt

hier tot aan zijn dood, op 12 november 1820, blijven uitoefenen.

Volgens een brief (de dato 11/11/1935) van de bekende Kapucijner-Historicus Pater Hildebrand, uit Antwerpen, heeft Pastoor De Coester een tijd onverdank verleend aan een gewezen Kapucijn, die in gevolge de opheffing van de kloosters, zich elders verdienstelijk wilde maken. Het ging om zijn eigen broer: Pater ^{griep} Joseph Decoester (sic!), die in de jaren "1801-03 en wellicht langer" te ~~Zuidschote~~ "onderpastoor" was te Zuidschote. Pater Hildebrand vermoedt dat hij hier "in 1803 moet overladen zijn", maar zeker is hij het niet. De parochieregisters beginnen maar in 1819. De vroegste gemeenteregisters vangen aan in september 1796 ("Vendémiaire an six de la République Française"). Welnu zijn

(1)

Wij brengen een gedachtenisprentje, gedrukt te Poperinge, ter gelegenheid van het "Eenwgetijde van den Eerw. H. Heer Pastoor Asaert", dat te Haringe gevierd werd "den 22 November 1898". Op de keerzijde lezen o.m.: "Gedachtenis van Zeer Eerw. en Hooggeleerden ^{H. H.} Petrus Jacobus Asaert, geboren te Haringhe, 28 Maart 1748. — Bachelier in de Godsgelerdheid en den vijfden der eerste linie te Leuven in de algemene promotie van 1770. — Priester gewijd te Ieperen 1774. — Waerkent's Benaming van Leuven, Pastoor van Haringhe, 21 Juni 1779. — Bediende met veel zorg en iever 't Kerderlijk ambt, verdedigde met schriften en onderrichtingen 't waar geloof, toen 't Fransch Directorie den eed eischte van haat tegen 't Koninkdom, die gedaan moest zijn, 19 September 1797. — Op weigering, werd hij, door gemeld Directorie tot ballingschap verwezen, 16 Februari 1798. — In zijn huis aangevat, 11 Maart 1798. — Langs 26 gevangenis, naar Rochefort in Frankrijk gestuurd, en den 2 Dooft naar de Fransche Guyane verwoerd, waar hij te Conamama, als geloofsbelijder overleed, 20 November 1798."

Eerw. en Hooggeleerden

afteven staat nergens vermeld in het gemeentelijk overlijdensregister. Waarschijnlijk is hij hier dus niet overleden.

In het kerkarchief van Zuidschote — we zielden het al — zijn er drie registers bewaard, die door ^{Pastoor F. E. De Coester} in 1819 begonnen werden, nl.: een doopregister, een trouwregister en een overlijdensregister.

De voorpagina van het "doopboek" luidt: "Registrum Baptizatum Ecclesiae parochialis de Zuidschote incipiendo ab anno 1819.

per me f. E. De Coester, pastorem ab octava decembris 1801."

Pastoor De Coester heeft in elk van deze boeken maar enkele bladzijden geschreven, vermits hij kort na het aanleggen ervan te Zuidschote overleden is (1).

Hij ^{doopte} zelf nog ^{achtien} kinderen in 1819. Voor ^{een enkel doopsel (het nr. 9) werd hij vervangen door E. H. J. J. Dubois, "Rector in Noester".} Met uitzondering van deze ene doop, registreerde Pastoor De Coester eigenhandig alle doopsels, alhoewel men merken kan dat zijn

een zo keurig handschrift, naarmate zijn levensjende naderde, langzaam verslechterde.

In 1820 verichtte hij nog de eerste twaalf doopsels van dat jaar. Op 31 augustus diende hij, voor de laatste keer, het doopselsacrament toe (RBA I, ^{p. 19} nr. 12) ^{overblijvendes}

Er werden in ¹ maanden van 1820 nog vijf kinderen geboren. Op 1 september doopte E. H. Delabecque, "pastor in Boezinghe" ^{ex commissione pastoris (de Zuidschote)} de kleine Petrus Jacobus Heugebaert (RBA I, p. 20, nr. 13).

Blijkbaar kreeg de sterfenszieke pastoor toen hulp. De pastoor van Boezinghe werd ^{coadjutor} van Zuidschote, ten een jongere priester, Joannes Louwagie kwam hier geregeld dienst doen. Deze priester (2)

(1) Naar zijn handschrift te oordelen was hij in 1819 ^{nog een gezonde} man. Wat hem en vele anderen, het jaar ^{naderzij} te Zuidschote ^{fa-} taal werd, moet ^{wel} — zoals — we verder zullen zien — een speciale oorzaak hebben.

(2) E. H. Joannes Louwagie was waarschijnlijk een broer van Pieter Jacobus Louwagie (° Bilschote, 1785). Deze laatste trad op 16 juli 1823 te Zuidschote in de echt met de 14 jaar - jongere Catharina de Coninck (° Z., 1762 — † Z., 10 maart 1847), die hem acht kinderen schonk; zeven zonen en één dochter. Het was E. H. Joannes Louwagie — toen onderpastoor te Ardooie — die hem huwelijk ingezende (RMA I, p. 16, nr. 4).

verrichtte zijn eerste doopsel te Zuidschote op 26 september 1820, "ex commissione Reverendi Domini Pastoris." Toen hij doop

geregistreerd had, ondertekende de zieke pastoor nog de tekst met ^{de} initialen van zijn beide voornamen J. E., gevolgd door het woord "Pastor" (RBA I, p. 20, nr. 14).

De volgende twee dopen werden wederom door E. H. Louwagie toegeëdiend, nl. op 4 en 27 oktober, en telkens in opdracht van de plaatselijke pastoor (RBA I, p. 21, nrs. 15 en 16).

Het laatste doopsel van het jaar 1820, dat plaats vond op 1 december, werd opnieuw verricht door E. H. Louwagie, maar ditmaal "ex commissione Rdi. Dni. pastoris de Boezinge, Coadjutoris."

Pastoor Franciscus Emmanuel de Coester was toen al vijf weken geleden gestorven. Hij overleed immers op 12 november 1820, om 2 uur 's namiddags, "omnibus ecclesiae sacramentis ac etiam benedictione papali munitus" (getrukt door de laatste 4 sacramenten en de Pauselijke Zegen. Hij was 67 jaar oud geworden en werd hier op 16 november begraven, "praevitis exequiis sollemnioribus." De plechtige extraordienst werd verricht

door Pastoor

Delebecque van Boezinge, in opdracht van de Heer Deken van Poperinge ("ex commissione amplissimi Domini decani districtus pope[r]ingani") (RMO I, p. 13, nr. 20) (1).

(1)

Er waren te Zuidschote in 't jaar 1820 opvallend veel sterfgevallen, nl.: 22, tegenover 11 het jaar voordien en slechts 9 het jaar ^(na) dien.

Onder de parochianen die in 1820 overleden, zijn er maar vijf kleine kinderen van enkele maanden, weken of slechts dagen oud. Wat op zichzelf al zeer ongewoon is en ver onder het jaarlijks gemiddelde van die tijd. Op 9de mei 1820 stierf er hier een jonge dochter van 23 jaar, en nog geen twee weken later overleed er schielijk ("subito") een meisje van 15 1/2 jaar. Op 1 februari stierf Joannes Baptista Blancaert (49 jaar oud) en de 4de september een zuster van hem, Columba (44 jaar oud). Er overleden in 1820 ook een vrouw van 34 jaar, twee mannen van 56 jaar, een vrouw en een man van 57 jaar.

Twee mannen stierven op 62-jarige leeftijd. Op 12de november - de dag dat Pastoor de Coester ter ziele ging - overleed er nog een andere man, die eveneens 67 jaar oud was. Er stierven verder nog een man van 78, een vrouw van 79 en een andere van 80 jaar. De oudste persoon, die in dat 'beruchte' jaar 1820 overleed, was een man van 83 jaar.

De verhouding kleine kinderen - volwassenen is absoluut niet normaal. Er moet hier toen een ziekte 'rondgewaard' hebben, die vooral onder de volwassenen veel slachtoffers heeft gemaakt.

Zoiets hebben wij te Zuidschote ook voor het jaar 1859 vastgesteld. Men leze hieromtrent ons artikel in het Heemtijdschrift BACHTEN (DE KUIPE, dl. XXIII, 1984, pp. 133-139, getiteld: "1859: een Rampjaar te Zuidschote."

De pastoor van Boezinge bleef coadjutor van Zuidschote tot aan de benoeming van ~~een~~ nieuwe pastoor: E.H. Jacobus ^{Josephus-Eligius} Lefebure. In afwachting van diens aankomst bleven E.H. ~~()~~ Louwaghe en E.H. Delebecque hier nog ^{en tijd} dienst doen. Eerstgenoemde zegende een huwelijk in op 1 december 1820 (RMA I, p. 10, nr. 22) en ~~verrichtte~~ ^{verrichtte} een begrafenis op 10 december (RMO I, p. 13, nr. 21).

Daags vóór Kerstmis van dit ^{zelfde} jaar bracht de nieuwe pastoor zijn eerste parochiaan, Petrus Franciscus Blanckaert, een man van 56 jaar, ten grave (RMO I, p. 14, nr. 22). Hij was waarschijnlijk voor deze uitvaart speciaal naar Zuidschote gekomen, vermits de Pastoor van Boezinge hier nog een doop verrichtte op 11 januari 1821.

Korte tijd nadien moet E.H. Jacobus Lefebure zich hier zijn komen vestigen, vermits hij de 17de januari 1821 voor de eerste maal te Zuidschote een kindje ^(van danaf) kerstende ~~en te gewone dienst verzekerde~~.

Pastoor Lefebure was een Bruggeling. Hij werd er op 14 april 1777 geboren.

Na zijn priesterwijding, die plaats greep te Gent, de 26ste mei 1804, werd hij eerst onderpastoor te Oosterkerke (bij Brugge) (27 juli 1805) en vervolgens te Oedelem (9 februari 1808). Op 22 december 1814 werd hij pastoor te Wenduine. Een jaar later werd hij benoemd te Zuidschote. Hij bleef hier slechts vier jaar en werd dan achtereenvolgens pastoor te Middelburg (21 december 1824) en te Sint-Michiels (18 oktober 1827).

Pastoor J. Lefebure werd opgevolgd door E.H. Joannes, Bertinus Spilliaert. Deze was nog vrij jong, vermits hij in 1787 op de Sint-Jansparochie te Poperinge geboren was, als zoon van Petrus en Anna Spilliaert - Frymoet. Hij verrichtte zijn eerste doop te Zuidschote daags vóór Kerstmis 1824. Hij zou hier haast 26 jaar verblijven.

Hij overleed in ons dorp de 4de oktober, ¹⁸³⁰ te 2 uur in de namiddag. Hij was ca. 63 jaar oud. Zijn uitvaart werd geleid door J.E.H. J. Vergote, pastoor van Sint-Bertens en deken van Poperinge (RMO I, p. 127, nr. 21). Deze laatste

schreef het "obit" van Pastoor Spilliaert zelf in het oudste "Registrum Mortuorum". Bij die gelegenheid zag hij ook de andere parochie-

registers na en plaatste er zijn handtekening. E.H. Spilliaert werd opgevolgd door Pastoor Ludovicus Delva, die hier op 19 november 1850 zijn eerste huwelijk inzegende (RMA I, p. 77, nr. 6). E.H. Delva bleef hier zeer lang het herderlijk ambt uitoefenen. Hij voltooide het oudste overlijdensregister (RMO I) en legde er een nieuw aan in januari 1874, dat tot eind 1942 in gebruik zou blijven.

Het werd nog nagezien en onderzocht op 13 december 1882 door de Heer Deken van Poperinge, en op 9 april 1883 door Mgr. de Bisschop van Brugge.

Tijdens zijn laatste ziekte kreeg Pastoor Delva een coadjutor, in de persoon van E. H. A. Annoot, onderpastoor te Boezinge, die hier dienst kwam doen. Ze verrichtte ^{hij} een eerste doopsel op 16 januari 1883 (RBA I, p. 297, nr. 2).

Het overlijden van Pastoor Delva werd door zijn coadjutor als volgt opgetekend in het RMO II, p. 22, nr. 7: "Anno Dni 1883, die 21 Aprilis hic obiit in Dno, hora 8 vespertina, Rever. Dominus Ludovicus Delva, aetatis 83 annorum 8 mensium, ex Becelare, sepultus est 26^a hujusdem" (1).

We leren uit dit 'Obit', dat Pastoor Delva, die geboortig was van Becelare, hier op 21 april 1883 ^{stierf} hij had de hoge leeftijd van 83 jaar en 8 maanden bereikt. Ik ken geen enkele pastoor van Luidschote, die hier langer heeft verbleven: haast 33 jaar!

Luidschote bleef niet lang zonder herder, vermits de opvolger van Pastoor Delva, E. H. Marcel Deleu, hier reeds op 22de mei 1883 een eerste trouw inzeggende (RMA I, p. 116, nr. 2). Pastoor Deleu is niet zo lang in Luidschote gebleven: amper vijf jaar. Hij zegende op 18 april 1888 nog het huwelijk in van een 56-jarige weduwenaar, Ludovicus Chys (2), uit Rumbekke, die hier trouwde met een jonge dochter van 29 jaar, Florentia Cauwelier.

Dit was de laatste aantekening, welke Pastoor Deleu in de kerkregisters van Luidschote maakte (RMA I, p. 127, nr. 1).

De parochie bleef praktisch niet onbezet want reeds op 1 mei 1888 zien we Pastoor Deleu's opvolger, E. H. Jacob Van Lerberghe, hier voor het eerst een doopselplechtigheid voltrekken (RBA I, p. 332, nr. 5). Deze laatste zal om de loop van zijn pastoraat, dat geen volle negen jaren duurde (1888-1897), dan toch een tachtigtal bladzijden volschrijven in het doopregister (van p. 331 tot p. 412) (3).

(1) De bisschop van Brugge heeft de begrafenisplechtigheid onge-
twijfeld bijgewoond. ^{aanzien} hij - daags voordien (25/4/1883) - alle kerkregisters
navige en ondertekende. Mgr. Joannes-Jozef Faict was geboortig
van Leffinge ^{bisschop} en ^{van} 1864 tot 1894. Hij voerde als wapenslduze:
"In fide et caritate".

- (2) In de rand staat er Six Cauwelier. De akte zelf spreekt van Cauwelier en tweemaal ^{van} Chys (de bruidegom zelf en zijn getuige: Henricus Chys).
- (3) Zijn laatste inschrijving dateert van 28 maart 1897.

Ook ditmaal moest Zuidschote niet lang op een ^{nieuwe} pastoor wachten. Hij heette Karel Blanche en zou later, als "Naamse Kép", een zekere bekendheid verwerven.

De eerste plechtigheid, die hij hier moest leiden, was ~~de~~ ^{een} daverige. De 12de april 1897 bracht hij ^{de} twiplingbroertjes, Ivo en Carolus Clauw, die ^{op dagen na} hun geboorte gestorven waren, ten grave (RMO II, pp. 60-61, nr. 5). Die twee kleintjes staan niet vermeld in het doopboek. Ze kwamen toevallig ter wereld (10/4/87) in de ^{kerke} periode, dat er hier nog geen nieuwe pastoor toegekomen was. ^(sinds vacante) Ze werden waarschijnlijk door een vroedvrouw of een bijgeroepen dochter gedoopt. Pastoor Blanche zal in de drukte van zijn verhuizing wel vergeten ^{hebben} deze beide nooddoopsels te registreren.

Er was Pastoor Blanche geen lang verblijf te Zuidschote beschooren. Hij vulde amper 20 bladzijden ^{van de} doopboek (RBA I, pp. 412-431). De laatste dienst die hij hier verrichtte, was de begrafenis, op 4 maart 1901, van een bejaarde weduwe, Rosalie Gos (1819-1901). Deze was afkomstig van Krombeke en getrouwd geweest met Jan-Baptist Huyghe (RMO II, p. 73, nr. 5).

Op 14 maart 1901, doopte ^{de} onderpastoor van Boezinge, E.H. A. Annoot, hier "ex commissione Adi Dni Pastoris" een ^{was} tweeling, nl.: Martha ^{waren!} en Julien Terssoone, die daags tevoren geboren ^{waren!}.

(RBA I, p. 431, nr. 3 en 4.) (1).

Pastoor Blanche was ^{bleef} blijbaer al vertrokken. Zijn opvolger ^{was} E.H. Lagace, registreerde dit dubbel doopsel, en onderpastoor Annoot ondertekende de akte. De 20ste maart had Pastoor Lagace al een kinderbegrafenis te verrichten (RMO II, p. 74, nr. 6). ^{was} Hij ^{was} het die het oude ^{lijnige} doopregister volschreef (RBA I, pp. 431-447). Begin januari 1905 begon hij aan het tweede ^{doopboek}, dat thans nog altijd in gebruik is!

Met Pastoor Lagace hebben we meteen alle pastoors genoemd die opeenvolgend het oudste doopregister van Zuidschote, over een periode van liefst 85 jaar (1819-1905) hebben bijgehouden. Er waren er in het totaal acht. Maar aangezien wij, ^{het, on-} stellen van onder ^{over} ^{de jaren} 1819-1853 systematisch bestudeerden en op steekkaarten zetten, hadden wij slechts drie ^{meer} handschriften te "ontcijferen", nl.: dit van Pastoor de Coester (1801-1820); dit van Pastoor Labaure (1820-1824), dit van Pastoor Spilliaert (1824-1830) en ten slotte, van een deel, dit van Pastoor Dalva (tot en met 1853).

(1) Deze tweelingen bleven in leven en groeiden op. Hun ouders, Amand en Octavia Terssoone-Schorreel, belandden in 'Le Bizet'. Martha huwde er op 19 juli 1924 met Floris Bouton, en Julien trouwde aldaar op 22 november 1924 met Florence Cambier.

Bij het bespreken van het ^{noegste} /kerkarchief van Luidschote moeten wij eveneens enige uitleg geven over het oude ~~brons~~ register.

REGISTRUM MATRIMONIORUM I

^{huwelijksregister} dit/bestrijkt de jaren 1819 tot en met 1923, ^{een periode van} dus/nagenoeg 100 jaar.

(1). ^{170 beschreven} bladzijden, waarop voor een tijdsperiode van welge-
teld 99 jaren ~~telt~~ 448 huwelijken genoteerd zijn, wat een gemiddelde be-
tekent van 4 tot 5 huwelijken per jaar.

Niet te geloven! Toch ^{behelst} het slechts een
met het aantal geboorten en sterfgevallen, die zich ^{hier} in de loop
van een eeuw hebben voorgedaan. Doch schijn bedriegt. De kin-
dersterfte was vroeger hemelschreiend. Vele jonggeborenen daalden
niet eens ^{een} week, een maand of een jaar. En verder - zo zij opgroeiden
- waren het alleen de meisjes, die in Luidschote hun domicilie had-
den, welke hier trouwden.

Overigens: het aantal huwelijken is vanzelfsprekend ^{ook} /afhankelijk
van de demografische evolutie van een dorp. Hoe méér inwoners,
des te méér huwelijken. In het quinquennium 1823/1827 trouwden
er slechts 18 bruidsparen; in de vijf jaren van 1884 tot en met 1888 ^z
waren het er echter 30!

Zoals al onze oude kerkregisters werd ook het trouwboek ^{begin} 1819
aangelegd door Pastoor J.E. de Coester, het jaar vóór een genadeloze ziekte
hem en vele anderen zou vellen.

We geven eerst de tekst van de voorpagina:
"Registrum Matrimonio Junctorum Ecclesiae Parochialis de Luid-
schote, incipiendo ab anno 1819, per me F. E. de Coester, Pastorem
ab octava Decembris 1801."

In de periode van ^{ca.} 25 jaar, waaruit wij ^{de} /namenschat zullen lichten,

(1) We schrijven 'nagenoeg 100 jaar' ^(eigenlijk moet/zijn: 99 j.) /en niet 1923-1819 = ca. 105 jaar,
want ook hier ontbreken de jaren 1915 tot en met 1920 volledig. In
1914, het beginjaar van de Eerste Wereldoorlog,
werden er zes huwelijken geboekt, waarvan het laatste op 5 augustus
ingezegend werd.

omzetten wij voornamelijk) dezelfde vier handschriften. Pastoor de Coester registreerde eigenhandig 5 huwelijksacten in 1819 en evenwel in 1820. De laatste twee van laatstgenoemd jaar werden ingevuld door hulp-priester J. Louwagie. De erg-zieke ^{pastoor} laatste nog zijn handtekening onder de akte van 18 september 1920 (RMA I, p. 9, nr. 6). Maar bij het zevende huwelijk van dit jaar, dat E. H. Louwagie, in opdracht van de Pastoor van Boezinge, coadjutor ^{op 1 december} ~~in~~ ⁱⁿ inschreef, was E. H. de Coester reeds overleden (RMA I, p. 10, nr. 7).

Zijn opvolger, Pastoor Jacobus Lefebure, noteerde de 16 huwelijken, die ^{tien} in de jaren 1822 (5), 1823 (5) en 1824 (3) werden volbroeken ^{1921 (3),}

Pastoor Spilliaert ^{als parochieherder,} vulde, in de haast 26 jaren die hij hier ^{(tot aan zijn} doord op 4 oktober 1850) doorbracht, niet minder dan 59 bladzijden van het ^{huwelijks} trouwregister in. In de loop van al die jaren zegende hij het ^{in van} niet minder dan 124 bruidsparen.

De laatste trouw van 1850 werd ingezegend door zijn opvolger: Pastoor Selva (RMA I, p. 77, nr. 6).

Pastoor Spilliaert kende ^{vette en magere jaren} in de vijf jaren van 1835 tot en met 1839 ^(werd en) slechts 31 huwelijken ^{afgetoten} doch tien jaar later (1845/1849): slechts 17. Ook het aantal geboorten ^{rend?} weerspiegelt - zij het in mindere mate - diezelfde 1835/1839: 120 doopsels, tegenover 94 in 1845/1849. We vinden ook iets van die evolutie terug in het aantal sterfgevallen.

In de 'vette' jaren 1835/1839 met ^{hun} 31 huwelijken en 120 doopsels (24 per jaar), waren er slechts 78 overlijdens te betreuren (15,6 per jaar); terwijl er in de 'magere' jaren 1845/1849 meer mensen overleden (97) dan er geboren werden (94).

De piek van 'alle' tijden, qua ^{echt} verbintenissen, vinden wij in 1829. Pastoor Spilliaert zegende ^{hier} toen 10 huwelijken in. 'Grote' jaren waren ook 1835, 1884 en 1907, met telkens 9 echtverbintenissen. Teer 'scharrel', daarentegen, waren de jaren 1862, 1889 en 1923, met voor elk slechts 1 trouw!

Voor wie het kan interesseren geef ik hier een voorbeeld van een huwelijksakte, zoals Pastoor Spilliaert ^{in het Latijn} die ^{noteerde} op p. 63 van het RMA I onder nummer 1. Het gaat immers om de eerste trouw te Zuidschote van het jaar 1842. We lezen er het volgende:

1842

Engel albertus Vandecasteele
cum
Maria theresia Vandenberghe
1

Anno domini millesimo octingentesimo quadra-
gesimo secundo, die trigesima prima, mensis
Januarii, praevius tribus bannis, coram me
infrascripto pastore hujus loci, matrimonium
legitime contraxerunt Engel^{albertus} Vandecasteele,
filius legitimus Engelalberti et mariae theresiae
bartholomeus, ex hac parochia, aetatis 38 annorum,
et maria theresia Vandenberghe, puella, ex hac, f^a
legitima joannis baptista et barbaerae josephae
Descamps, in hac habitantes, aetatis 26 ann.,
praesentibus testibus petro descamps et petro
van de Castele, qui mecum signaverunt

Signum + manuale sponsi
Mt vandenberghes P.J. Descamps

Signum + pri vandeCastele

J.B. spilliaert, pastor
in zuydschote

Het toeval wilde dat Mgr. de bisschop van Brugge, Franciscus -
Renatus Boussem (1834-1848) ^{begin} juni 1842 te Zuidschote op
visitatie kwam en zijn handtekening onder de huwelijksakte
plaatste: Vidi in Zuydschote 2. Junii 1842

+ Franciscus Episcopus Brugensis).

De trouwakte is onder meer dan een aspect bij-
zonder leevrijk, maar ik ^{you} wil len beperken tot een punt.

Mgr. Boussem, geboortig van Veurne, had bij ^{der} bisschops-
wijding als wapensprek de woorden "sequere me" ("Volg mij")
gekozen. Hij heeft ^{der} bleefbaar ook te Zuidschote toegepast bij
zijn visitatie van 2 juni 1842. Zie hier waarom ik dat zeg.

Pastor de Coester (1801-1820) had de ^{af} gewoonte iedere doopakte te laten ondertekenen door de
vader van ^{het pasgedoopte kind} (in het geval deze ^{aanwezig was})
en door de peter en meter. Daarna plaatste hij zijn eigen
handtekening onder de akte. Indien een of meer onder hen
niet bij machte wa ^{ren hun} eigen naam te schrijven, dan

de pastoor dit

vermeldde in de doopakte. Zo schrijft hij in nr. 8 van
1819 (RBA I, p. 11): "Susceptores (= ^{gaverunt} hebben het kind over de
doopvont gehouden; waren peter en meter): Jacobus Carolus

Desmarrez, habitans in hac, qui sicut matrina declaravit se
nescire scribere, et Dorothea Van Daele, habitans poperingis
(de echte meter woonde te Poperinge), cujus vices gessit rosa
dorothea zegers (deze laatste was "metertje-lap") quae decla-
ravit se nescire scribere."

Onder de akte plaatste de Pastoor dan de woorden:

Signaculum X J.C. Desmarrez

Signaculum + R.D. Zegers

Signaculum + patriis

en de betrokkenen plaatsten dan een kruisje in de opengelaten ruimte.

Elders lezen we aanmerkingen als: "Signaculum matrinae";
"Signaculum patrii"; of nog: "pater absens", enz.

Zoals hoger reeds gezegd, liet hij ook de jonggehuwden, en hun beide getuigen de trouwakte ondertekenen of aankruisen.

Eigenaardig genoeg deed zijn opvolger, E.H. Jacobus Lefebure dit geen enkele keer tijdens de vier jaar waarin hij hier pastoor was. Maar zijn opvolger, E.H. Joannes Spilliaert nam deze gewoonte weer op. Vanaf zijn aankomst, in 1824, liet hij zowel de geboorte- als de trouwakten door de betrokkenen ondertekenen. Hij deed ^{het} tot hij op 2 juni 1842 hoog bezocht kreeg. Waaronr Mgr. Boussier hem de wijk gaf daarmee, uit te scheiden kan vele redenen hebben. In ieder ^{geval} is deze praktijk vanaf ^{die} datum uit de kerkregisters verdwenen, al werd zij voor kort weer hernomen.

E.H. Vergote die de 16de september 1841, als "Decanus Christianitatis Popringani", nog een visitatie had verwacht te Zuidschote, had hiernopons zekerlijk geen bezwaren geopperd, want Pastoor Spilliaert deed rustig voort wat hij ^{hier} al 17 jaar gewend was.

Waarom zou Mgr. de Bisschop, zeker en vast met de beste bedoelingen, hem de ^{stille} raad gegeven hebben de doop- en trouwakten voortaan alleen ^{zelf} te ondertekenen?
Hij kan ^{me} best voorstellen, dat zelfs in die tijd - anderhalve eeuw en meer geleden - heel wat menschen zich verlegen voelde, toen de pastoor voor het opstellen van een dan toch officieel, herbelijfs document ^{het} openbaar vroeg of ze konden schrijven. Hij kon het vanzelf

sprekend en de hoster-schoolmeester ('mre. d'escola et clareq'), die bij alle plechtigheden dienst deed, kon het eveneens. Dit zal de ongeletterden onder de aanwezigen wel niet gestoord hebben. Maar er waren soms andere mensen, op het doopvel of het huwelijk tegenwoordig, die wel vloeiend konden schrijven en een besoorlijk 'handteken' ^{laatsen}. Dat eenvoudige mensen & die, omwille van omstandigheden, geen gelegenheid gekregen hadden om, in hun jonge jaren, te ^{lezen} schrijven, zoch bij zulke gelegenheden op hun gemak volden, is maar al te duidelijk. Stel je in de plaats van een dooppeter ^{en} -meter, ^{de} van getuigen bij een huwelijk, aan wie gevraagd wordt de betreffende akte te ondertekenen en die moeten bekennen dat ze niet eens hun naam kunnen schrijven. Men zou zich voor minder verlegen en gegeneerd voelen. Trouwens - men ziet het aan het geschrift! - sommigen, die het toch proberen, doen het zeer onbeholpen; wat schamele 'kanepoten' of een ^{aarzelachtig} 'beverig' schrift; wat wel bewijst dat ze niet dikwijls een pen ter hand nemen.

Uit de kerkgeregisters van Zuidschote blijkt duidelijk, dat een belangrijk deel van de inwoners van onze streek, in de eerste helft van de XVIIIe ^{noe} geheel of 'gedeeltelijk' was. Daarom ^{behoort} een woordje over:

.. analphabeet

DE "ONBELETTERDHEID" IN ONZE STREEK; TWEE, DRIE EEUWEN GELEDEN

Bij de volkstelling 1697 werden er in de "generaliteyt van d'Acht Prochieën van Veurnambacht" 6.969 inwoners geteld.

Welnu; er worden, in de tellinglijsten, voor dit toch zeer uitgebreid gebied, slechts zes onderwijzers ^{als zodanig} met name vermeld, nl.: te Woesten, in 't Krombeekse Vrije, te Loker, te Noordschote, te Watou en te Zuidschote.

Er waren nochtan in de haast 1.300 gezinnen toch 1.351 jongens beneden de 14 jaar en 1.229 meisjes onder de 12 jaar (dus in totaal 2.580 kleine kinderen). Men zou - bij een eerste opzicht - geneigd zijn te zeggen: "maar zes onderwijzers... dat kan toch niet!". Toch wel! Voorerst; er bestond geen schoolplicht, en tweedens; zeer veel aankomende kinderen moesten van jongpaaf al gaan werken bij een ander, meehelpen op de onderlijke boerderij of in vaders werkplaats.

Vele kinderen zaten nooit in een klaslokaal en gingen alleen tegen de tijd van hun Communie - al of niet regelmatig - naar de lezing of de catechismusles. Toch zal b.v. de schoolmeester van Elverdinge (een parochie, die toen 155 jongens onder de 14 jaar en evenveel meisjes onder

de 12 jaar, telden) het echt niet onder de markt gehad hebben met zo'n
veel bengels en dreumessen. Wat een toestand!

Het valt dan ook niet te verwonderen dat er, in die tijd
zoveel mensen waren, die noch lezen noch schrijven konden.
Honderd en zoveel jaren later was er, wat dit betreft, nog
niet veel verbeterd. Een goed deel van de bevolking was nog altijd
ongeletterd.

Om dit te bewijzen gaan we - nog maar eens - te rade bij de kerkregisters
van Luidschote, nemen we eerst het oude Doopboek ter hand.

In 1819 werden er hier 49 kinderen geberstend en in 1820: 17. Van de 86 personen
(42 poeters en meters en 14 vaders), die op de doopplechtigheid aanwezig waren,
plaatsten er 63 (soms erg moeizaam) hun naam of handtekening onder de respectie-
velijke doopselakten.

De 23 overigen, deklareerunt se necesse scribere? Tien mannen op vijftig
en veertien vrouwen op 36 (dus haast een derde) waren volstrekt ongeletterd
en dat in de jaren 1819-1820!

Dat de cijfers van het analphabetisme in werkelijkheid nog ruimschoots hoger
lag, wordt ten overvloede bewezen door het oudste huwelijksregister van Luid-
schote, eveneens begonnen ten jare 1819.

In laatstgenoemd jaar werden er hier 5 huwelijken ingezegend, in 1820:
7; in 1826: 6; in 1827: slechts 2; in 1828: 5 en in 1829: 10. Dit maakt 35
huwelijksakten. Van de 35 bruidegommen konden er 9 niet eens hun naam
schrijven. Bij de bruiden was het nog erger: meer dan de helft (18 op 35)
plaatste gewoon een kruisje. Van de overigen, die de trouwakte wel onderteken-
den, waren er heel wat die zich alle moeite van de wereld moesten geven om
hun naam enigszins leesbaar ^{naar te pennen}.

Onder de jonggehuwden ^{wezen het al} zijn dubbel zoveel meisjes ongeletterd dan jongens
(18 tegenover 9).

Wat nu de getuigen betreft (het waren altijd mannen en meestal de vaders
van de kuyenden of, bij ontstentenis, de oudere broers): we telden er - als we
de plaatselijke koster niet meerekenen, die 'in geval van nood' als getuige op-
trad - al te samen: 63. Daarvan konden er 15 niet eens hun naam schrijven.

Indien we nu - om een benaderend gemiddelde omtrent de 'ongeletterd-
heid, hier te lande, rond de jaren 1820/1830 te bekomen - alle hogerver-
melde totalen samentellen, dan stellen we vast, dat er op 148 mannen: 34
volledig analphabeet waren (d.i. 23%). Het percentage lag veel hoger bij de

vrouwen; 31 op 71 (d.i. 43,66%) konden niet eens hun handtekening plaatsen. Bedenken we ook dat er tussen (moeizaam) zijn naam kunnen neerpenen en vlot kunnen (leggen) schrijven een hele wereld ligt. De gemiddelden die wij gaven litten betrekking op de jaren 1819-1829. ^{het Ries} Wat moet dan geweest zijn ca. 120 à 130 jaren vroeger, ten tijde van Lodewijk XIV. En zeggen dat Zuidschote in 1697 een onderwijzer bezat, die tevens als koster dienst deed (Mre Pierre Milleman mre. d'escole et clercq) (1). Zuidschote telde toen 50 jongens onder de 14 jaar en 47 meisjes onder de 12 jaar (op welgeteld 311 inwoners). Daar kon men best een groot klaslokaal mee vullen!

Maar veel kinderen - hier en elders - liepen vast en zeker geen (of heel weinig) school. De meisjes nog minder dan de jongens.

Oudere mensen leiden, met de ^(jaren) althans hun naam schrijven. Men vergelijk de aangehaalde getallen uit het oudste trouwboek van Zuidschote: 15 oudere getuigen (uitsluitend mannen) op 43 zijn volslagen analphabeet (d.i. 23,8%), terwijl dit eveneens het geval is voor 27 van de pasgehuwden op 70 (dit betekent: ruim 38,5%).

Het statistisch gemiddelde van analphabeten, berekend op 219 personen, bedraagt naast 30% rond de jaren 1820/1830, en wij vermoeden dat dit percentage beduidend onder de werkelijkheid zal gelegen hebben, want - wij herhalen het - er is een "hemelsbreed" verschil tussen vlot kunnen schrijven en ^{erger} moeizaam zijn handtekening kunnen plaatsen.

Als wij opklimmen tot het jaar 1841 - het laatste waarin anderen dan de pastoor, de akten, mede mochten ondertekenen - dan bedraagt het aantal volstrekt ongeletterde brudegommen 38 op 99 (wat ruim 38% geeft) en dit van de bruiden, die in 't zelfde geval verkeerden, 50 op 99 (d.i. 50,5%). Bij de getuigen - die uitvaard meestal ouder waren - is de verhouding 40 tegenover 100. Als we alles optellen behöven wij 128 volkomen ongeletterden op een totaal van 386 personen.

Dit betekent dat nagenoeg 1/3 van de ^{volwassenen} toenmaals volledig analphabeet waren. Het bevestigt ook onze eerste vaststelling dat de meisjes, wat dit betreft, ruimschoots ^{moesten} onderdoen voor de jongens, en ten tweede dat jonge mensen heel wat minder geletterd waren dan oudere.

(1) We vonden in datzelfde jaar te Elverdinge ook een Milleman, nl.: u Mre. Frans. Millecant, "contre". De benaming ^{van} Maitre wijst op een man van aanzien die gestudeerd had. ^{van} Contre zal een vervorming zijn (of gewoon een leest-fout voor) "cantro", uit "chantre" (latijn: Cantor). Misschien ^{van} Pierre en François naaste familieleden of zelfs broers van elkaar en allebei ^{van} onderwijzer en koster. Ze waren gehuwd. Pierre had al een zontje en François een dochtertje.

Maar nu yensog hierover.

Er blijft ons nog een laatste kerkregister te beschrijven, dat wij eveneens voor de Studie van de familienamen hier te lande overvloedig geraadpleegd hebben, nl.: het

REGISTRUM MORTUORUM I

We citeren eerst de voorpagina:

"Registrum Mortuorum Ecclesiae parochialis de Zuidschote,
incipiends ab Anno 1819, per me F.E. De Coester, pastorem
ab octavo Decembris 1801."

Toen Pastoor De Coester het nieuwe Overlijdensregister, aanvang 1819, begon aan te leggen, ^{had} hij nog het afsterven in te schrijven van een hoogbejaarde parochiaan; Jacobus, Franciscus Verhaeghe, die ^{nog} begon het einde van 1818, (nl.: op 29ste december) gestorven was en op Nieuw-jaarsdag van 1819 begraven werd.

Het ging om ^{een} raschte Zuidschotenaar van 86 jaar. Hij moet in 1732 geboren zijn (1818 ^{mijn} 86), als zoon van Jacobus en Joanna Verhaeghe - Haibrouck. Hij was weduwnaar geworden van Anna Maria Boussemacre (zelf weduwe van Martinus Vandemburche) en later hertrouwd met Maria Clara Vandesteene.

Jacobus Franciscus (= Jacques) Verhaeg(h)e wordt, in de vijf "Verpachtingen" van 1768 - 1778/1793, telkens vermeld als pachter van een paar percelen, die behoorden tot de "Onse lieve Vrouwe gilde Landen, in Suytschote, west den Iperleet." (1).

Een van die percelen, het nr. 46 bestond uit
"130 R(ooden) lants, genaemt den pecksteen... streckende met
t westeinde op de Costtraete, cost het /... Engelen Vereeche."

(1). Op blz. 51 van de "Verpachtinge" van (27/6/1793) lezen we naast de hoofding "Onse lieve Vrouwe Gilde Landen..." volgende randnota's: "Dese ende volghende goederen syn geappropriert aen den secretar armers d'esser prochie van Suytschote, ter cause dese gilde van over langren tijd en wezen niet en is." Op p. 53 van de "Verpachtinge ... wettelijk gedaen den 15^{en} april 1788" lezen wij onderaan perceel 43: "Opgetrochen door mij onderschreven de 8-2-0 par(isi)s (= 8 ponden 2 schillingen Parijse munt) als O. d. Vrouwe mfeeste)re van Suytschoote, dato 15 april^{le} voorn. J. b. Sohier."

De gilde had toen blijkbaar nog een kerkmeester die voor ^{de} goederen het behaer van zorgde.

"Bits Verhaeghe" pachtte ook regelmatig het perceel 47 n^o.
 "Eene lyne lants oostwesterlynde de ooststracte, t'ooesteinde het
 voorschreven Rijselant, liggende in den Ryoolacker." (Verpachting
 van 27/6/1793, pp. 54-56).

* De 27ste april 1819 overleed er een nog oudere vrouw, met name:
 Joanna Theresia Clarysse. Zij was weduwe van Joannes Tahon
 en werd 89 jaar en 5 maanden. Zij moet dus eind november
 1729 geboren zijn. — — — Zij was een dochter van Balduwinus
 Clarysse en Jacoba Van der Ghote.

Uit de paar voorbeelden die wij zo juist gaven van zeer
 bejaarde personen, die respectievelijk in 1818 en 1819 overleden,
 en waarvan wij ook de ouders kennen, blijkt hoever in het
 verleden wij ^{onze} familiënnamen ^(vanuit het kerkschiel van Tuidschote) kunnen doek opklommen.

De ganse XVIII^{de} eeuw wordt er nagenoeg door bestreken en
 in dit geldt evenveel voor de XIX^{de} eeuw, al beperken wij ons bij onze opzoeken
 naar de hier gangbare familiënnamen — wij herhalen het nog eens — voornamelijk
 tot de kerkgeregisteren van de jaren 1819-1853. We benuttigden toch de ver-
 paching van 1688. Deze laatste bracht ons zelfs een heel eind in de XVII^{de}

We mogen dus gerust zeggen dat de namentijst, die wij
 opstelden, een goed overzicht geeft van de familiënnamen, die hier
 in de streek — soms in vele varianten — vertegenwoordigd waren
 over een tijdsparre van, laten we zeggen, om en bij de drie eeuwen.

Vele van die familiënnamen zijn hier in de streek, uit
 nog andere bronnen, getuigd en gaan dus tot nog vroeger tijden
 terug. Het merendeel ervan bestaat thans nog, hier of elders.

Persoonlijk ben ik er stellig van overtuigd dat slechts
 zeer weinig namen voorgoed verdwenen zijn en 'uitgestorven'.

Wie hieraan twyfelt, raadplege b.v. eens grondig de
 laatste verschenen "Officiële Telefoonids 1983/84". In het
 Boekdeel 2, dat Westvlaanderen bestrijkt, zal hij — bij benade-
 ring geschat — 95% van de oude familiënnamen — onder een of
 andere vorm — terugvinden. Wij hebben het zelf nagegaan en mogen
 er dus over meespreken. Een deel van de daar ontbrekende namen is
 zeker en vast, terug te vinden in de computer-lijsten van de Belgische en
 Franse bevolking.

Keren we nog even terug naar het oudste overlijdensregister van Zuidschote.

Wier genovolgende pastoors hebben het volgeschreven, nl.: pp. 5-12 ; E.H. de Coester (de jaren 1819 en 1820) ; pp. 14-26 ; E.H. Lafabure (1820-1824) ; pp. 27-126 ; E.H. Spilliaert (1824-1850) en pp. 127-179 ; E.H. Delvon (de jaren 1850 tot en met 1873).

In de periode van 35 jaar, die wij in verband met de naamkundige analyse (de jaren 1819 tot en met 1853), werden er in het Registrum

Mortuorum I in het totaal 606 sterfgevallen genoteerd (wat een theoretisch gemiddelde geeft van ruim 17.30 per jaar). Het aantal doopsels bedroeg in diezelfde tijdspanne 702 (d.i. ruim 20 per jaar en een geboorteoverschot van 96 eenheden).

Voor wie méér in detail wil gaan: zie hier de respectievelijke getallen per periode van telkens 5 jaar. We hebben ze samengevoert in volgende tabel:

PERIODE	1819/23	1824/28	1829/33	1834/38	1839/43	1844/48	1849/53	TOTALEN
GEBOORTEN	96	100	96	118	117	94	81	702
STERFGEVALLEN	77	83	76	82	91	105	92	606

In z'n synopsis zit iets van het wel en wee van een dorp ver- scholen.

Er zijn nooit méér begrafenisser geweest te Zuidschote dan in de 10 jaar, gaande van 1841 tot en met 1850. Er werden in die tijdspanne 206 mensen naar het kerkhof gebracht, terwijl er 198 geboorten geboekt werden (dit geeft een geboortetekort van 8 eenheden).

Men vergelijk de getallen van 20 jaar voordien, de jaren 1821/1830 (° 201 - † 170 ; geboorteoverschot: 31) en van 20 jaar na- dien, de jaren 1861/1870 (° 200 - † 168 ; geboorteoverschot: 32).

Het jaar waarin er het meest overlijdens te betreuren vielen te Zuidschote blijft het 1846. Toen moest Pastoor Delvon 29 sterfgeval- len registreren, waarvan 10 kindjes van minder dan één jaar oud, plus nog 3 andere, die tussen 1 en 2 jaar oud waren. Ook 1846 was een adelig jaar met zijn 28 overlijdens. De kindersterfte was toen zowaar nog groter dan anno 1876. Er stierven in dat wrege jaar 12 kleintjes ~~minuten~~ die nog geen jaar oud waren, plus nog drie andere die in hun tweede levensjaar waren. Wat al leed in onze gezinnen!

Allerlei kinderv ziekten, ja! ondervoeding, moesten hier in die jaren veel jeugdige slachtoffertjes gemaakt hebben.

Wat de geboorten betreft was 1887 een absoluut recordjaar. Pastoor Delen mocht toen niet minder dan 42 kinderen doppen, terwijl er maar 12 sterfgevallen waren!

Trouwens de 10 jaren, gaande van 1886 tot en met 1895, noteren het hoogste geboortecijfer, ooit in Luidschote vastgesteld: 297 doopsels in het totaal - dus haast 30 's jaarweg tegenover 167 sterfgevallen (dit betekent voor genoemd decennium een geboorteoverschot van liefst 130 eenheden).

Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat Luidschote bij de telling van 1890: 664 inwoners had, ongeveer het dubbel van nu.

Ook het decennium 1834/1843 stak boven het gemiddelde uit met zijn 235 geboorten, ^(al waren er toen) toch 173 sterfgevallen.

Doch er waren ook "bittere" jaren.

waarin We hebben het ^{hoogst} reeds gehad over de abnormale sterfte in 1820, het jaar Pastoor De Coester vrij onverwachts overleed; abnormaal vooreerst door het groot aantal overlijdens en ten tweede omdat er anno 1820 méér dan driemaal zoveel volwassenen stierven dan kinderen. Toets was voor die tijd volstrekt ongewoon. Lou er hier toen misschien een "smette-

licke siechte" gewoed hebben? Wie weet!

per Ook de jaren 1849/1853 waren maar schamele jaren. Er werden in die vijf jaar maar 87 doopsels ingeschreven, (iets meer dan 16 jaar, terwijl het jaarlijks gemiddelde voor Luidschote over de periode 1819 tot en met 1913. - een tijdspanne van 95 jaar - dan toch ongeveer 21 bedraagt!).

In diezelfde jaren 1849/1853, met amper 81 geboorten, waren er echter 92 sterfgevallen (2,2% méér dan het gemiddelde, berekend over 95 jaar).

Het jaar 1850 moet wel een bijzonder triestig jaar zijn geweest. Er waren toen niet minder dan 25 overlijdens, waaronder dit van Pastoor Spilliaert die nog maar ca. 63 jaar was (RMO I, p. 127, nr. 21; obit. 4 oktober 1850). Deze laatste kon slechts zeer kortstondig zich geweest zijn want hij zegende nog een huwelijk in, de 17de september en noemde het in het trouwregister met dezelfde vaste hand en hetzelfde klaar en duidelijk schrift als vroeger.

Wat kan er hem overkomen zijn? Ik weet het niet.

Op 9 januari van ditzelfde jaar was Carolus Josephus Vandewalle, lange jaren koster te Zuidschote ("curtos hujus parochiae"), schielijk overleden, in de ouderdom van 77 jaar. De trouwe koster was geboren te Boverkerke en tweemaal in het huwelijk getreden.

Na het overlijden van zijn eerste vrouw, was hij hertrouwd met Maria Ursula Boudry, die hem overleefde (RMO I, p. 123, nr. 1).

Het was het eerste sterfgeval van 't jaar 1850, doch er zouden er nog 24 volgen. Er overleden 9 kindjes in de loop van dat jaar; twee ervan stierven bij de geboorte ("in partu") (2); zes andere leefden maar enkele dagen, weken of maanden, terwijl de kleine Virginia Depoorter "gewillig" 1 jaar oud werd.

Er overleden in dat jaar ook drie jongelingen (twee van 16 jaar en één van twintig); daarenboven nog twee jonggezellen van respectievelijk 32 en 37 jaar, en vijf gehuwde mannen (resp.: 29, 50, 64, 66 en 77 jaar oud. Pastoor Spilliaert (ong. 63 j.) meegerekend, overleden er anno 1850 elf volwassen mannen, tegenover 'slechts' vijf volwassen vrouwen (1 jonge dochter van 22 jaar; twee gehuwde vrouwen van resp. 32 en 56 jaar, en 2 weduwen, die resp. 73 en 74 jaar oud waren.

Toch wel vreemdial die overlijdens van zoveel jonge mensen, in de bloei van hun leven! Wat is er hier ten jare 1850 toch voorgevallen? Was er elders in de streek toen ook een abnormaal hoge sterfte? Wie kan het mij zeggen?

Ook 1859 was een 'rampjaar' (2). Er overleden te Zuidschote in het jaar 1859 opvallend veel mensen, nl.: 27.

Waarheidshalve moeten wij hier aanmerken, dat één van die overledenen niet tot de parochie behoorde. Het was een dochtertje van een schipper, Engelbert Deramaux, die eigenlijk zijn domicilie had te Beringe. Het meisje was toevallig ("casualitas") hier

(1) 1/2 Ene - een jongetje dat geen naam kreeg - werd haastig gedoopt door dokter Bayaert (RMO I, p. 124, nr. 3); 1/4 andere - een meisje - kreeg het nooddoopsel van haar grootmoeder ("ovra prolis", Carolina Depuydt. Dit meisje had een tweelingbroertje, dat slechts 2 dagen in leven bleef (RMO I, p. 127, nrs. 24 en 25). Het koopregister (RBA I, p. 184, nrs. 17 en 18) zegt ons, dat het om een 'onwet- tige tweeling ging, waarvan de 23-jarige moeder, geboren te Duinkerke, 'n tijd voordien vanuit Ieper naar hier gekomen was. Het betrof een ongehuwde dochter van een Zuidschots echtpaar: Petrus en Carolina Candale-Depuydt.

(2) D. m. o. v. te Izenberge. Wijlen Pastoor Vanheule schreef er in het driemaan- delijks tijdschrift IZENBERGE (Jaargang IX - 1978/1979) een artikel over, dat als titel draagt: "1859: Annus Mortuorum in Izenberge" (1859: Het Jaar van de Sterfgevallen te Izenberge).

geboren en werd derhalve ook hier gedoopt (onder de naam: Philomena - RBA I, p. 208, nr. 15). Het leefde maar twaalf dagen en werd op ons kerkhof begraven (RMO I, p. 144, nr. 23). Naar alle waarschijnlijkheid lag de boot van haar ouders al een tijd voor anker in de vaart van Ieper naar de IJzer (vroeger ook Zylinch of Zydalinch genaamd), aange-meerd tegen de loskaai bij de tolbrug van Steenstrate. Deze loskade lag sinds mensengeheugenis op het grondgebied van Luidschote.

Genoemd kanaal is trouwens zeer oud. De graaf van Vlaanderen, Robrecht van Bethune (begraven in de Sint - Maartenskerk te Ieper) moest in 1320 tussenkomen, toen meerdere aangelanden de aarde, die bij het verbreden en verdiepen van de bestaande waterloop of van het kanaal op de oever was geworpen, in de vaart wilden terugwerpen (1).

Wanneer men de sterfgevallen overloopt van de jaren 1854/1858 (de vijf jaren die het 'rampjaar' voorafgaan), dan bekomt men volgende getallen: 1854: 11 - 1855: 13 - 1856: 11 - 1857: 10, en ten slotte 1858: 12. Dus een zeer laag sterftecijfer (gemiddeld ^{37,4's jaars} $\frac{11}{5}$), dat ver onder het algemeen gemiddelde ^{ligt} van de periode 1819/1868 (een halve eeuw!). waarin het 16,8 bedroeg. Dit opvallend laag sterftecijfer vertegenwoordigt slechts 42% van het aantal overlijdens in het 'rampjaar' 1859; dus veel minder dan de helft. Saais cijfers is jawel! doch ze zeggen méér dan woorden!

Maar keren we terug naar ons overlijdensregister en het jaartal 1859. Als we het voornoemde schipperskindje niet meetellen, dan blijven er toch nog altijd 26 sterfgevallen over van echte parochianen van Luidschote (dat is - wij herhalen het - haast 15 méér dan ^{het} gemiddelde ^{aantal} van de vijf onmiddellijk voorafgaande jaren).

Dat is heel veel voor een kleine parochie, die toen rond de 640 zielen moet geteld hebben. 26 sterfgevallen in één jaar betekent 4,06 procent van de toenmalige bevolking; een abnormaal hoge sterfte, die een speciale oorzaak moet gehad hebben.

Dit getal werd te Luidschote in haast 165 jaar (1819-1983) maar tweemaal overschreden, nl.: in 1846 met 28 sterfgevallen en in 1876. In laatstgenoemd jaar moest Pastoor Delva niet minder dan 29 begrafnissen verrichten (haast 4,5% van de bevolking). In de vijf jaren voordien (1871-1875) bedroeg het aantal overlijdens gemiddeld 18 per jaar, en tijdens de vijf jaren nadien (1877-1881): 16,4; wat ongeveer normale cijfers zijn.

(1) Cfr. DANIEL MASURE, Iepers Kwartier, jaargang IX, nrs 2 en 3, blz. 81 en 82.

Als men de inschrijvingen van overlijden ten jaare 1859 "en voor een overloopt, dan moet men wel eigenaardige vaststellingen doen.

-1) Voorerst valt het erg op dat ^{van} de 26 parochianen, die in voornoemd jaare ten ziele gingen, er niet minder dan 19 volwassenen waren (hetzij $\frac{73}{100}$), waaronder opmerkelijk veel bejaarde personen.

Een jonggezel was 35 jaar oud toen hij stierf, een andere 41 jaar. Maar de overige 17 bereikten een gemiddelde leeftijd van 72 jaar en 3 maanden.

Er overleden in dit bewuste jaare 7 volwassen mannen (de oudste werd 83 jaar; maar hun gemiddelde leeftijd beliep slechts 60 jaar en 1 maand).

Een van deze overledenen weze hier met name genoemd, omdat zijn familie in rechte lijn nog altijd te Zuidschote woont. Het betreft Jaare Baptist Mynzhaar, gestorven op 2 september 1859, 64 jaar oud. Hij was weduwnaar van Joanna Theresia Beun (+ te Zuidschote, 17 sept. 1826) ⁽¹⁾ ⁽²⁾ ⁽³⁾ ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾ ⁽⁷⁾ ⁽⁸⁾ ⁽⁹⁾ ⁽¹⁰⁾ ⁽¹¹⁾ ⁽¹²⁾ ⁽¹³⁾ ⁽¹⁴⁾ ⁽¹⁵⁾ ⁽¹⁶⁾ ⁽¹⁷⁾ ⁽¹⁸⁾ ⁽¹⁹⁾ ⁽²⁰⁾ ⁽²¹⁾ ⁽²²⁾ ⁽²³⁾ ⁽²⁴⁾ ⁽²⁵⁾ ⁽²⁶⁾ ⁽²⁷⁾ ⁽²⁸⁾ ⁽²⁹⁾ ⁽³⁰⁾ ⁽³¹⁾ ⁽³²⁾ ⁽³³⁾ ⁽³⁴⁾ ⁽³⁵⁾ ⁽³⁶⁾ ⁽³⁷⁾ ⁽³⁸⁾ ⁽³⁹⁾ ⁽⁴⁰⁾ ⁽⁴¹⁾ ⁽⁴²⁾ ⁽⁴³⁾ ⁽⁴⁴⁾ ⁽⁴⁵⁾ ⁽⁴⁶⁾ ⁽⁴⁷⁾ ⁽⁴⁸⁾ ⁽⁴⁹⁾ ⁽⁵⁰⁾ ⁽⁵¹⁾ ⁽⁵²⁾ ⁽⁵³⁾ ⁽⁵⁴⁾ ⁽⁵⁵⁾ ⁽⁵⁶⁾ ⁽⁵⁷⁾ ⁽⁵⁸⁾ ⁽⁵⁹⁾ ⁽⁶⁰⁾ ⁽⁶¹⁾ ⁽⁶²⁾ ⁽⁶³⁾ ⁽⁶⁴⁾ ⁽⁶⁵⁾ ⁽⁶⁶⁾ ⁽⁶⁷⁾ ⁽⁶⁸⁾ ⁽⁶⁹⁾ ⁽⁷⁰⁾ ⁽⁷¹⁾ ⁽⁷²⁾ ⁽⁷³⁾ ⁽⁷⁴⁾ ⁽⁷⁵⁾ ⁽⁷⁶⁾ ⁽⁷⁷⁾ ⁽⁷⁸⁾ ⁽⁷⁹⁾ ⁽⁸⁰⁾ ⁽⁸¹⁾ ⁽⁸²⁾ ⁽⁸³⁾ ⁽⁸⁴⁾ ⁽⁸⁵⁾ ⁽⁸⁶⁾ ⁽⁸⁷⁾ ⁽⁸⁸⁾ ⁽⁸⁹⁾ ⁽⁹⁰⁾ ⁽⁹¹⁾ ⁽⁹²⁾ ⁽⁹³⁾ ⁽⁹⁴⁾ ⁽⁹⁵⁾ ⁽⁹⁶⁾ ⁽⁹⁷⁾ ⁽⁹⁸⁾ ⁽⁹⁹⁾ ⁽¹⁰⁰⁾ ⁽¹⁰¹⁾ ⁽¹⁰²⁾ ⁽¹⁰³⁾ ⁽¹⁰⁴⁾ ⁽¹⁰⁵⁾ ⁽¹⁰⁶⁾ ⁽¹⁰⁷⁾ ⁽¹⁰⁸⁾ ⁽¹⁰⁹⁾ ⁽¹¹⁰⁾ ⁽¹¹¹⁾ ⁽¹¹²⁾ ⁽¹¹³⁾ ⁽¹¹⁴⁾ ⁽¹¹⁵⁾ ⁽¹¹⁶⁾ ⁽¹¹⁷⁾ ⁽¹¹⁸⁾ ⁽¹¹⁹⁾ ⁽¹²⁰⁾ ⁽¹²¹⁾ ⁽¹²²⁾ ⁽¹²³⁾ ⁽¹²⁴⁾ ⁽¹²⁵⁾ ⁽¹²⁶⁾ ⁽¹²⁷⁾ ⁽¹²⁸⁾ ⁽¹²⁹⁾ ⁽¹³⁰⁾ ⁽¹³¹⁾ ⁽¹³²⁾ ⁽¹³³⁾ ⁽¹³⁴⁾ ⁽¹³⁵⁾ ⁽¹³⁶⁾ ⁽¹³⁷⁾ ⁽¹³⁸⁾ ⁽¹³⁹⁾ ⁽¹⁴⁰⁾ ⁽¹⁴¹⁾ ⁽¹⁴²⁾ ⁽¹⁴³⁾ ⁽¹⁴⁴⁾ ⁽¹⁴⁵⁾ ⁽¹⁴⁶⁾ ⁽¹⁴⁷⁾ ⁽¹⁴⁸⁾ ⁽¹⁴⁹⁾ ⁽¹⁵⁰⁾ ⁽¹⁵¹⁾ ⁽¹⁵²⁾ ⁽¹⁵³⁾ ⁽¹⁵⁴⁾ ⁽¹⁵⁵⁾ ⁽¹⁵⁶⁾ ⁽¹⁵⁷⁾ ⁽¹⁵⁸⁾ ⁽¹⁵⁹⁾ ⁽¹⁶⁰⁾ ⁽¹⁶¹⁾ ⁽¹⁶²⁾ ⁽¹⁶³⁾ ⁽¹⁶⁴⁾ ⁽¹⁶⁵⁾ ⁽¹⁶⁶⁾ ⁽¹⁶⁷⁾ ⁽¹⁶⁸⁾ ⁽¹⁶⁹⁾ ⁽¹⁷⁰⁾ ⁽¹⁷¹⁾ ⁽¹⁷²⁾ ⁽¹⁷³⁾ ⁽¹⁷⁴⁾ ⁽¹⁷⁵⁾ ⁽¹⁷⁶⁾ ⁽¹⁷⁷⁾ ⁽¹⁷⁸⁾ ⁽¹⁷⁹⁾ ⁽¹⁸⁰⁾ ⁽¹⁸¹⁾ ⁽¹⁸²⁾ ⁽¹⁸³⁾ ⁽¹⁸⁴⁾ ⁽¹⁸⁵⁾ ⁽¹⁸⁶⁾ ⁽¹⁸⁷⁾ ⁽¹⁸⁸⁾ ⁽¹⁸⁹⁾ ⁽¹⁹⁰⁾ ⁽¹⁹¹⁾ ⁽¹⁹²⁾ ⁽¹⁹³⁾ ⁽¹⁹⁴⁾ ⁽¹⁹⁵⁾ ⁽¹⁹⁶⁾ ⁽¹⁹⁷⁾ ⁽¹⁹⁸⁾ ⁽¹⁹⁹⁾ ⁽²⁰⁰⁾ ⁽²⁰¹⁾ ⁽²⁰²⁾ ⁽²⁰³⁾ ⁽²⁰⁴⁾ ⁽²⁰⁵⁾ ⁽²⁰⁶⁾ ⁽²⁰⁷⁾ ⁽²⁰⁸⁾ ⁽²⁰⁹⁾ ⁽²¹⁰⁾ ⁽²¹¹⁾ ⁽²¹²⁾ ⁽²¹³⁾ ⁽²¹⁴⁾ ⁽²¹⁵⁾ ⁽²¹⁶⁾ ⁽²¹⁷⁾ ⁽²¹⁸⁾ ⁽²¹⁹⁾ ⁽²²⁰⁾ ⁽²²¹⁾ ⁽²²²⁾ ⁽²²³⁾ ⁽²²⁴⁾ ⁽²²⁵⁾ ⁽²²⁶⁾ ⁽²²⁷⁾ ⁽²²⁸⁾ ⁽²²⁹⁾ ⁽²³⁰⁾ ⁽²³¹⁾ ⁽²³²⁾ ⁽²³³⁾ ⁽²³⁴⁾ ⁽²³⁵⁾ ⁽²³⁶⁾ ⁽²³⁷⁾ ⁽²³⁸⁾ ⁽²³⁹⁾ ⁽²⁴⁰⁾ ⁽²⁴¹⁾ ⁽²⁴²⁾ ⁽²⁴³⁾ ⁽²⁴⁴⁾ ⁽²⁴⁵⁾ ⁽²⁴⁶⁾ ⁽²⁴⁷⁾ ⁽²⁴⁸⁾ ⁽²⁴⁹⁾ ⁽²⁵⁰⁾ ⁽²⁵¹⁾ ⁽²⁵²⁾ ⁽²⁵³⁾ ⁽²⁵⁴⁾ ⁽²⁵⁵⁾ ⁽²⁵⁶⁾ ⁽²⁵⁷⁾ ⁽²⁵⁸⁾ ⁽²⁵⁹⁾ ⁽²⁶⁰⁾ ⁽²⁶¹⁾ ⁽²⁶²⁾ ⁽²⁶³⁾ ⁽²⁶⁴⁾ ⁽²⁶⁵⁾ ⁽²⁶⁶⁾ ⁽²⁶⁷⁾ ⁽²⁶⁸⁾ ⁽²⁶⁹⁾ ⁽²⁷⁰⁾ ⁽²⁷¹⁾ ⁽²⁷²⁾ ⁽²⁷³⁾ ⁽²⁷⁴⁾ ⁽²⁷⁵⁾ ⁽²⁷⁶⁾ ⁽²⁷⁷⁾ ⁽²⁷⁸⁾ ⁽²⁷⁹⁾ ⁽²⁸⁰⁾ ⁽²⁸¹⁾ ⁽²⁸²⁾ ⁽²⁸³⁾ ⁽²⁸⁴⁾ ⁽²⁸⁵⁾ ⁽²⁸⁶⁾ ⁽²⁸⁷⁾ ⁽²⁸⁸⁾ ⁽²⁸⁹⁾ ⁽²⁹⁰⁾ ⁽²⁹¹⁾ ⁽²⁹²⁾ ⁽²⁹³⁾ ⁽²⁹⁴⁾ ⁽²⁹⁵⁾ ⁽²⁹⁶⁾ ⁽²⁹⁷⁾ ⁽²⁹⁸⁾ ⁽²⁹⁹⁾ ⁽³⁰⁰⁾ ⁽³⁰¹⁾ ⁽³⁰²⁾ ⁽³⁰³⁾ ⁽³⁰⁴⁾ ⁽³⁰⁵⁾ ⁽³⁰⁶⁾ ⁽³⁰⁷⁾ ⁽³⁰⁸⁾ ⁽³⁰⁹⁾ ⁽³¹⁰⁾ ⁽³¹¹⁾ ⁽³¹²⁾ ⁽³¹³⁾ ⁽³¹⁴⁾ ⁽³¹⁵⁾ ⁽³¹⁶⁾ ⁽³¹⁷⁾ ⁽³¹⁸⁾ ⁽³¹⁹⁾ ⁽³²⁰⁾ ⁽³²¹⁾ ⁽³²²⁾ ⁽³²³⁾ ⁽³²⁴⁾ ⁽³²⁵⁾ ⁽³²⁶⁾ ⁽³²⁷⁾ ⁽³²⁸⁾ ⁽³²⁹⁾ ⁽³³⁰⁾ ⁽³³¹⁾ ⁽³³²⁾ ⁽³³³⁾ ⁽³³⁴⁾ ⁽³³⁵⁾ ⁽³³⁶⁾ ⁽³³⁷⁾ ⁽³³⁸⁾ ⁽³³⁹⁾ ⁽³⁴⁰⁾ ⁽³⁴¹⁾ ⁽³⁴²⁾ ⁽³⁴³⁾ ⁽³⁴⁴⁾ ⁽³⁴⁵⁾ ⁽³⁴⁶⁾ ⁽³⁴⁷⁾ ⁽³⁴⁸⁾ ⁽³⁴⁹⁾ ⁽³⁵⁰⁾ ⁽³⁵¹⁾ ⁽³⁵²⁾ ⁽³⁵³⁾ ⁽³⁵⁴⁾ ⁽³⁵⁵⁾ ⁽³⁵⁶⁾ ⁽³⁵⁷⁾ ⁽³⁵⁸⁾ ⁽³⁵⁹⁾ ⁽³⁶⁰⁾ ⁽³⁶¹⁾ ⁽³⁶²⁾ ⁽³⁶³⁾ ⁽³⁶⁴⁾ ⁽³⁶⁵⁾ ⁽³⁶⁶⁾ ⁽³⁶⁷⁾ ⁽³⁶⁸⁾ ⁽³⁶⁹⁾ ⁽³⁷⁰⁾ ⁽³⁷¹⁾ ⁽³⁷²⁾ ⁽³⁷³⁾ ⁽³⁷⁴⁾ ⁽³⁷⁵⁾ ⁽³⁷⁶⁾ ⁽³⁷⁷⁾ ⁽³⁷⁸⁾ ⁽³⁷⁹⁾ ⁽³⁸⁰⁾ ⁽³⁸¹⁾ ⁽³⁸²⁾ ⁽³⁸³⁾ ⁽³⁸⁴⁾ ⁽³⁸⁵⁾ ⁽³⁸⁶⁾ ⁽³⁸⁷⁾ ⁽³⁸⁸⁾ ⁽³⁸⁹⁾ ⁽³⁹⁰⁾ ⁽³⁹¹⁾ ⁽³⁹²⁾ ⁽³⁹³⁾ ⁽³⁹⁴⁾ ⁽³⁹⁵⁾ ⁽³⁹⁶⁾ ⁽³⁹⁷⁾ ⁽³⁹⁸⁾ ⁽³⁹⁹⁾ ⁽⁴⁰⁰⁾ ⁽⁴⁰¹⁾ ⁽⁴⁰²⁾ ⁽⁴⁰³⁾ ⁽⁴⁰⁴⁾ ⁽⁴⁰⁵⁾ ⁽⁴⁰⁶⁾ ⁽⁴⁰⁷⁾ ⁽⁴⁰⁸⁾ ⁽⁴⁰⁹⁾ ⁽⁴¹⁰⁾ ⁽⁴¹¹⁾ ⁽⁴¹²⁾ ⁽⁴¹³⁾ ⁽⁴¹⁴⁾ ⁽⁴¹⁵⁾ ⁽⁴¹⁶⁾ ⁽⁴¹⁷⁾ ⁽⁴¹⁸⁾ ⁽⁴¹⁹⁾ ⁽⁴²⁰⁾ ⁽⁴²¹⁾ ⁽⁴²²⁾ ⁽⁴²³⁾ ⁽⁴²⁴⁾ ⁽⁴²⁵⁾ ⁽⁴²⁶⁾ ⁽⁴²⁷⁾ ⁽⁴²⁸⁾ ⁽⁴²⁹⁾ ⁽⁴³⁰⁾ ⁽⁴³¹⁾ ⁽⁴³²⁾ ⁽⁴³³⁾ ⁽⁴³⁴⁾ ⁽⁴³⁵⁾ ⁽⁴³⁶⁾ ⁽⁴³⁷⁾ ⁽⁴³⁸⁾ ⁽⁴³⁹⁾ ⁽⁴⁴⁰⁾ ⁽⁴⁴¹⁾ ⁽⁴⁴²⁾ ⁽⁴⁴³⁾ ⁽⁴⁴⁴⁾ ⁽⁴⁴⁵⁾ ⁽⁴⁴⁶⁾ ⁽⁴⁴⁷⁾ ⁽⁴⁴⁸⁾ ⁽⁴⁴⁹⁾ ⁽⁴⁵⁰⁾ ⁽⁴⁵¹⁾ ⁽⁴⁵²⁾ ⁽⁴⁵³⁾ ⁽⁴⁵⁴⁾ ⁽⁴⁵⁵⁾ ⁽⁴⁵⁶⁾ ⁽⁴⁵⁷⁾ ⁽⁴⁵⁸⁾ ⁽⁴⁵⁹⁾ ⁽⁴⁶⁰⁾ ⁽⁴⁶¹⁾ ⁽⁴⁶²⁾ ⁽⁴⁶³⁾ ⁽⁴⁶⁴⁾ ⁽⁴⁶⁵⁾ ⁽⁴⁶⁶⁾ ⁽⁴⁶⁷⁾ ⁽⁴⁶⁸⁾ ⁽⁴⁶⁹⁾ ⁽⁴⁷⁰⁾ ⁽⁴⁷¹⁾ ⁽⁴⁷²⁾ ⁽⁴⁷³⁾ ⁽⁴⁷⁴⁾ ⁽⁴⁷⁵⁾ ⁽⁴⁷⁶⁾ ⁽⁴⁷⁷⁾ ⁽⁴⁷⁸⁾ ⁽⁴⁷⁹⁾ ⁽⁴⁸⁰⁾ ⁽⁴⁸¹⁾ ⁽⁴⁸²⁾ ⁽⁴⁸³⁾ ⁽⁴⁸⁴⁾ ⁽⁴⁸⁵⁾ ⁽⁴⁸⁶⁾ ⁽⁴⁸⁷⁾ ⁽⁴⁸⁸⁾ ⁽⁴⁸⁹⁾ ⁽⁴⁹⁰⁾ ⁽⁴⁹¹⁾ ⁽⁴⁹²⁾ ⁽⁴⁹³⁾ ⁽⁴⁹⁴⁾ ⁽⁴⁹⁵⁾ ⁽⁴⁹⁶⁾ ⁽⁴⁹⁷⁾ ⁽⁴⁹⁸⁾ ⁽⁴⁹⁹⁾ ⁽⁵⁰⁰⁾ ⁽⁵⁰¹⁾ ⁽⁵⁰²⁾ ⁽⁵⁰³⁾ ⁽⁵⁰⁴⁾ ⁽⁵⁰⁵⁾ ⁽⁵⁰⁶⁾ ⁽⁵⁰⁷⁾ ⁽⁵⁰⁸⁾ ⁽⁵⁰⁹⁾ ⁽⁵¹⁰⁾ ⁽⁵¹¹⁾ ⁽⁵¹²⁾ ⁽⁵¹³⁾ ⁽⁵¹⁴⁾ ⁽⁵¹⁵⁾ ⁽⁵¹⁶⁾ ⁽⁵¹⁷⁾ ⁽⁵¹⁸⁾ ⁽⁵¹⁹⁾ ⁽⁵²⁰⁾ ⁽⁵²¹⁾ ⁽⁵²²⁾ ⁽⁵²³⁾ ⁽⁵²⁴⁾ ⁽⁵²⁵⁾ ⁽⁵²⁶⁾ ⁽⁵²⁷⁾ ⁽⁵²⁸⁾ ⁽⁵²⁹⁾ ⁽⁵³⁰⁾ ⁽⁵³¹⁾ ⁽⁵³²⁾ ⁽⁵³³⁾ ⁽⁵³⁴⁾ ⁽⁵³⁵⁾ ⁽⁵³⁶⁾ ⁽⁵³⁷⁾ ⁽⁵³⁸⁾ ⁽⁵³⁹⁾ ⁽⁵⁴⁰⁾ ⁽⁵⁴¹⁾ ⁽⁵⁴²⁾ ⁽⁵⁴³⁾ ⁽⁵⁴⁴⁾ ⁽⁵⁴⁵⁾ ⁽⁵⁴⁶⁾ ⁽⁵⁴⁷⁾ ⁽⁵⁴⁸⁾ ⁽⁵⁴⁹⁾ ⁽⁵⁵⁰⁾ ⁽⁵⁵¹⁾ ⁽⁵⁵²⁾ ⁽⁵⁵³⁾ ⁽⁵⁵⁴⁾ ⁽⁵⁵⁵⁾ ⁽⁵⁵⁶⁾ ⁽⁵⁵⁷⁾ ⁽⁵⁵⁸⁾ ⁽⁵⁵⁹⁾ ⁽⁵⁶⁰⁾ ⁽⁵⁶¹⁾ ⁽⁵⁶²⁾ ⁽⁵⁶³⁾ ⁽⁵⁶⁴⁾ ⁽⁵⁶⁵⁾ ⁽⁵⁶⁶⁾ ⁽⁵⁶⁷⁾ ⁽⁵⁶⁸⁾ ⁽⁵⁶⁹⁾ ⁽⁵⁷⁰⁾ ⁽⁵⁷¹⁾ ⁽⁵⁷²⁾ ⁽⁵⁷³⁾ ⁽⁵⁷⁴⁾ ⁽⁵⁷⁵⁾ ⁽⁵⁷⁶⁾ ⁽⁵⁷⁷⁾ ⁽⁵⁷⁸⁾ ⁽⁵⁷⁹⁾ ⁽⁵⁸⁰⁾ ⁽⁵⁸¹⁾ ⁽⁵⁸²⁾ ⁽⁵⁸³⁾ ⁽⁵⁸⁴⁾ ⁽⁵⁸⁵⁾ ⁽⁵⁸⁶⁾ ⁽⁵⁸⁷⁾ ⁽⁵⁸⁸⁾ ⁽⁵⁸⁹⁾ ⁽⁵⁹⁰⁾ ⁽⁵⁹¹⁾ ⁽⁵⁹²⁾ ⁽⁵⁹³⁾ ⁽⁵⁹⁴⁾ ⁽⁵⁹⁵⁾ ⁽⁵⁹⁶⁾ ⁽⁵⁹⁷⁾ ⁽⁵⁹⁸⁾ ⁽⁵⁹⁹⁾ ⁽⁶⁰⁰⁾ ⁽⁶⁰¹⁾ ⁽⁶⁰²⁾ ⁽⁶⁰³⁾ ⁽⁶⁰⁴⁾ ⁽⁶⁰⁵⁾ ⁽⁶⁰⁶⁾ ⁽⁶⁰⁷⁾ ⁽⁶⁰⁸⁾ ⁽⁶⁰⁹⁾ ⁽⁶¹⁰⁾ ⁽⁶¹¹⁾ ⁽⁶¹²⁾ ⁽⁶¹³⁾ ⁽⁶¹⁴⁾ ⁽⁶¹⁵⁾ ⁽⁶¹⁶⁾ ⁽⁶¹⁷⁾ ⁽⁶¹⁸⁾ ⁽⁶¹⁹⁾ ⁽⁶²⁰⁾ ⁽⁶²¹⁾ ⁽⁶²²⁾ ⁽⁶²³⁾ ⁽⁶²⁴⁾ ⁽⁶²⁵⁾ ⁽⁶²⁶⁾ ⁽⁶²⁷⁾ ⁽⁶²⁸⁾ ⁽⁶²⁹⁾ ⁽⁶³⁰⁾ ⁽⁶³¹⁾ ⁽⁶³²⁾ ⁽⁶³³⁾ ⁽⁶³⁴⁾ ⁽⁶³⁵⁾ ⁽⁶³⁶⁾ ⁽⁶³⁷⁾ ⁽⁶³⁸⁾ ⁽⁶³⁹⁾ ⁽⁶⁴⁰⁾ ⁽⁶⁴¹⁾ ⁽⁶⁴²⁾ ⁽⁶⁴³⁾ ⁽⁶⁴⁴⁾ ⁽⁶⁴⁵⁾ ⁽⁶⁴⁶⁾ ⁽⁶⁴⁷⁾ ⁽⁶⁴⁸⁾ ⁽⁶⁴⁹⁾ ⁽⁶⁵⁰⁾ ⁽⁶⁵¹⁾ ⁽⁶⁵²⁾ ⁽⁶⁵³⁾ ⁽⁶⁵⁴⁾ ⁽⁶⁵⁵⁾ ⁽⁶⁵⁶⁾ ⁽⁶⁵⁷⁾ ⁽⁶⁵⁸⁾ ⁽⁶⁵⁹⁾ ⁽⁶⁶⁰⁾ ⁽⁶⁶¹⁾ ⁽⁶⁶²⁾ ⁽⁶⁶³⁾ ⁽⁶⁶⁴⁾ ⁽⁶⁶⁵⁾ ⁽⁶⁶⁶⁾ ⁽⁶⁶⁷⁾ ⁽⁶⁶⁸⁾ ⁽⁶⁶⁹⁾ ⁽⁶⁷⁰⁾ ⁽⁶⁷¹⁾ ⁽⁶⁷²⁾ ⁽⁶⁷³⁾ ⁽⁶⁷⁴⁾ ⁽⁶⁷⁵⁾ ⁽⁶⁷⁶⁾ ⁽⁶⁷⁷⁾ ⁽⁶⁷⁸⁾ ⁽⁶⁷⁹⁾ ⁽⁶⁸⁰⁾ ⁽⁶⁸¹⁾ ⁽⁶⁸²⁾ ⁽⁶⁸³⁾ ⁽⁶⁸⁴⁾ ⁽⁶⁸⁵⁾ ⁽⁶⁸⁶⁾ ⁽⁶⁸⁷⁾ ⁽⁶⁸⁸⁾ ⁽⁶⁸⁹⁾ ⁽⁶⁹⁰⁾ ⁽⁶⁹¹⁾ ⁽⁶⁹²⁾ ⁽⁶⁹³⁾ ⁽⁶⁹⁴⁾ ⁽⁶⁹⁵⁾ ⁽⁶⁹⁶⁾ ⁽⁶⁹⁷⁾ ⁽⁶⁹⁸⁾ ⁽⁶⁹⁹⁾ ⁽⁷⁰⁰⁾ ⁽⁷⁰¹⁾ ⁽⁷⁰²⁾ ⁽⁷⁰³⁾ ⁽⁷⁰⁴⁾ ⁽⁷⁰⁵⁾ ⁽⁷⁰⁶⁾ ⁽⁷⁰⁷⁾ ⁽⁷⁰⁸⁾ ⁽⁷⁰⁹⁾ ⁽⁷¹⁰⁾ ⁽⁷¹¹⁾ ⁽⁷¹²⁾ ⁽⁷¹³⁾ ⁽⁷¹⁴⁾ ⁽⁷¹⁵⁾ ⁽⁷¹⁶⁾ ⁽⁷¹⁷⁾ ⁽⁷¹⁸⁾ ⁽⁷¹⁹⁾ ⁽⁷²⁰⁾ ⁽⁷²¹⁾ ⁽⁷²²⁾ ⁽⁷²³⁾ ⁽⁷²⁴⁾ ⁽⁷²⁵⁾ ⁽⁷²⁶⁾ ⁽⁷²⁷⁾ ⁽⁷²⁸⁾ ⁽⁷²⁹⁾ ⁽⁷³⁰⁾ ⁽⁷³¹⁾ ⁽⁷³²⁾ ⁽⁷³³⁾ ⁽⁷³⁴⁾ ⁽⁷³⁵⁾ ⁽⁷³⁶⁾ ⁽⁷³⁷⁾ ⁽⁷³⁸⁾ ⁽⁷³⁹⁾ ⁽⁷⁴⁰⁾ ⁽⁷⁴¹⁾ ⁽⁷⁴²⁾ ⁽⁷⁴³⁾ ⁽⁷⁴⁴⁾ ⁽⁷⁴⁵⁾ ⁽⁷⁴⁶⁾ ⁽⁷⁴⁷⁾ ⁽⁷⁴⁸⁾ ⁽⁷⁴⁹⁾ ⁽⁷⁵⁰⁾ ⁽⁷⁵¹⁾ ⁽⁷⁵²⁾ ⁽⁷⁵³⁾ ⁽⁷⁵⁴⁾ ⁽⁷⁵⁵⁾ ⁽⁷⁵⁶⁾ ⁽⁷⁵⁷⁾ ⁽⁷⁵⁸⁾ ⁽⁷⁵⁹⁾ ⁽⁷⁶⁰⁾ ⁽⁷⁶¹⁾ ⁽⁷⁶²⁾ ⁽⁷⁶³⁾ ⁽⁷⁶⁴⁾ ⁽⁷⁶⁵⁾ ⁽⁷⁶⁶⁾ ⁽⁷⁶⁷⁾ ⁽⁷⁶⁸⁾ ⁽⁷⁶⁹⁾ ⁽⁷⁷⁰⁾ ⁽⁷⁷¹⁾ ⁽⁷⁷²⁾ ⁽⁷⁷³⁾ ⁽⁷⁷⁴⁾ ⁽⁷⁷⁵⁾ ⁽⁷⁷⁶⁾ ⁽⁷⁷⁷⁾ ⁽⁷⁷⁸⁾ ⁽⁷⁷⁹⁾ ⁽⁷⁸⁰⁾ ⁽⁷⁸¹⁾ ⁽⁷⁸²⁾ ⁽⁷⁸³⁾ ⁽⁷⁸⁴⁾ ⁽⁷⁸⁵⁾ ⁽⁷⁸⁶⁾ ⁽⁷⁸⁷⁾ ⁽⁷⁸⁸⁾ ⁽⁷⁸⁹⁾ ⁽⁷⁹⁰⁾ ⁽⁷⁹¹⁾ ⁽⁷⁹²⁾ ⁽⁷⁹³⁾ ⁽⁷⁹⁴⁾ ⁽⁷⁹⁵⁾ ⁽⁷⁹⁶⁾ ⁽⁷⁹⁷⁾ ⁽⁷⁹⁸⁾ ⁽⁷⁹⁹⁾ ⁽⁸⁰⁰⁾ ⁽⁸⁰¹⁾ ⁽⁸⁰²⁾ ⁽⁸⁰³⁾ ⁽⁸⁰⁴⁾ ⁽⁸⁰⁵⁾ ⁽⁸⁰⁶⁾ ⁽⁸⁰⁷⁾ ⁽⁸⁰⁸⁾ ⁽⁸⁰⁹⁾ ⁽⁸¹⁰⁾ ⁽⁸¹¹⁾ ⁽⁸¹²⁾ ⁽⁸¹³⁾ ⁽⁸¹⁴⁾ ⁽⁸¹⁵⁾ ⁽⁸¹⁶⁾ ⁽⁸¹⁷⁾ ⁽⁸¹⁸⁾ ⁽⁸¹⁹⁾ ⁽⁸²⁰⁾ ⁽⁸²¹⁾ ⁽⁸²²⁾ ⁽⁸²³⁾ ⁽⁸²⁴⁾ ⁽⁸²⁵⁾ ⁽⁸²⁶⁾ ⁽⁸²⁷⁾ ⁽⁸²⁸⁾ ⁽⁸²⁹⁾ ⁽⁸³⁰⁾ ⁽⁸³¹⁾ ⁽⁸³²⁾ ⁽⁸³³⁾ ⁽⁸³⁴⁾ ⁽⁸³⁵⁾ ⁽⁸³⁶⁾ ⁽⁸³⁷⁾ ⁽⁸³⁸⁾ ⁽⁸³⁹⁾ ⁽⁸⁴⁰⁾ ⁽⁸⁴¹⁾ ⁽⁸⁴²⁾ ⁽⁸⁴³⁾ ⁽⁸⁴⁴⁾ ⁽⁸⁴⁵⁾ ⁽⁸⁴⁶⁾ ⁽⁸⁴⁷⁾ ⁽⁸⁴⁸⁾ ⁽⁸⁴⁹⁾ ⁽⁸⁵⁰⁾ ⁽⁸⁵¹⁾ ⁽⁸⁵²⁾ ⁽⁸⁵³⁾ ⁽⁸⁵⁴⁾ ⁽⁸⁵⁵⁾ ⁽⁸⁵⁶⁾ ⁽⁸⁵⁷⁾ ⁽⁸⁵⁸⁾ ⁽⁸⁵⁹⁾ ⁽⁸⁶⁰⁾ ⁽⁸⁶¹⁾ ⁽⁸⁶²⁾ ⁽⁸⁶³⁾ ⁽⁸⁶⁴⁾ ⁽⁸⁶⁵⁾ ⁽⁸⁶⁶⁾ ⁽⁸⁶⁷⁾ ⁽⁸⁶⁸⁾ ⁽⁸⁶⁹⁾ ⁽⁸⁷⁰⁾ ⁽⁸⁷¹⁾ ⁽⁸⁷²⁾ ⁽⁸⁷³⁾ ⁽⁸⁷⁴⁾ ⁽⁸⁷⁵⁾ ⁽⁸⁷⁶⁾ ⁽⁸⁷⁷⁾ ⁽⁸⁷⁸⁾ ⁽⁸⁷⁹⁾ ⁽⁸⁸⁰⁾ ⁽⁸⁸¹⁾ ⁽⁸⁸²⁾ ⁽⁸⁸³⁾ ⁽⁸⁸⁴⁾ ⁽⁸⁸⁵⁾ ⁽⁸⁸⁶⁾ ⁽⁸⁸⁷⁾ ⁽⁸⁸⁸⁾ ⁽⁸⁸⁹⁾ ⁽⁸⁹⁰⁾ ⁽⁸⁹¹⁾ ⁽⁸⁹²⁾ ⁽⁸⁹³⁾ ⁽⁸⁹⁴⁾ ⁽⁸⁹⁵⁾ ⁽⁸⁹⁶⁾ ⁽⁸⁹⁷⁾ ⁽⁸⁹⁸⁾ ⁽⁸⁹⁹⁾ ⁽⁹⁰⁰⁾ ⁽⁹⁰¹⁾ ⁽⁹⁰²⁾ ⁽⁹⁰³⁾ ⁽⁹⁰⁴⁾ ⁽⁹⁰⁵⁾ ⁽⁹⁰⁶⁾ ⁽⁹⁰⁷⁾ ⁽⁹⁰⁸⁾ ⁽⁹⁰⁹⁾ ⁽⁹¹⁰⁾ ⁽⁹¹¹⁾ ⁽⁹¹²⁾ ⁽⁹¹³⁾ ⁽⁹¹⁴⁾ ⁽⁹¹⁵⁾ ⁽⁹¹⁶⁾ ⁽⁹¹⁷⁾ ⁽⁹¹⁸⁾ ⁽⁹¹⁹⁾ ⁽⁹²⁰⁾ ⁽⁹²¹⁾ ⁽⁹²²⁾ ⁽⁹²³⁾ ⁽⁹²⁴⁾ ⁽⁹²⁵⁾ ⁽⁹²⁶⁾ ⁽⁹²⁷⁾ ⁽⁹²⁸⁾ ⁽⁹²⁹⁾ ⁽⁹³⁰⁾ ⁽⁹³¹⁾ ⁽⁹³²⁾ ⁽⁹³³⁾ ⁽⁹³⁴⁾ ⁽⁹³⁵⁾ ⁽⁹³⁶⁾ ⁽⁹³⁷⁾ ⁽⁹³⁸⁾ ⁽⁹³⁹⁾ ⁽⁹⁴⁰⁾ ⁽⁹⁴¹⁾ ⁽⁹⁴²⁾ ⁽⁹⁴³⁾ ⁽⁹⁴⁴⁾ ⁽⁹⁴⁵⁾ ⁽⁹⁴⁶⁾ ⁽⁹⁴⁷⁾ ⁽⁹⁴⁸⁾ ⁽⁹⁴⁹⁾ ⁽⁹⁵⁰⁾ ⁽⁹⁵¹⁾ ⁽⁹⁵²⁾ ⁽⁹⁵³⁾ ⁽⁹⁵⁴⁾ ⁽⁹⁵⁵⁾ ⁽⁹⁵⁶⁾ ⁽⁹⁵⁷⁾ ⁽⁹⁵⁸⁾ ⁽⁹⁵⁹⁾ ⁽⁹⁶⁰⁾ ⁽⁹⁶¹⁾ ⁽⁹⁶²⁾ ⁽⁹⁶³⁾ ⁽⁹⁶⁴⁾ ⁽⁹⁶⁵⁾ ⁽⁹⁶⁶⁾ ⁽⁹⁶⁷⁾ ⁽⁹⁶⁸⁾ ⁽⁹⁶⁹⁾ ⁽⁹⁷⁰⁾ ⁽⁹⁷¹⁾ ⁽⁹⁷²⁾ ⁽⁹⁷³⁾ ⁽⁹⁷⁴⁾ ⁽⁹⁷⁵⁾ ⁽⁹⁷⁶⁾ ⁽⁹⁷⁷⁾ ⁽⁹⁷⁸⁾ ⁽⁹⁷⁹⁾ ⁽⁹⁸⁰⁾ ⁽⁹⁸¹⁾ ⁽⁹⁸²⁾ ⁽⁹⁸³⁾ ⁽⁹⁸⁴⁾ ⁽⁹⁸⁵⁾ ⁽⁹⁸⁶⁾ ⁽⁹⁸⁷⁾ ⁽⁹⁸⁸⁾ ⁽⁹⁸⁹⁾ ⁽⁹⁹⁰⁾ ⁽⁹⁹¹⁾ ⁽⁹⁹²⁾ ⁽⁹⁹³⁾ ⁽⁹⁹⁴⁾ ⁽⁹⁹⁵⁾ ⁽⁹⁹⁶⁾ ⁽⁹⁹⁷⁾ ⁽⁹⁹⁸⁾ ⁽⁹⁹⁹⁾ ⁽¹⁰⁰⁰⁾ ⁽¹⁰⁰¹⁾ ⁽¹⁰⁰²⁾ ⁽¹⁰⁰³⁾ ⁽¹⁰⁰⁴⁾ ⁽¹⁰⁰⁵⁾ ⁽¹⁰⁰⁶⁾ ⁽¹⁰⁰⁷⁾ ⁽¹⁰⁰⁸⁾ ⁽¹⁰⁰⁹⁾ ⁽¹⁰¹⁰⁾ ⁽¹⁰¹¹⁾ ⁽¹⁰¹²⁾ ⁽¹⁰¹³⁾ ⁽¹⁰¹⁴⁾ ⁽¹⁰¹⁵⁾ ⁽¹⁰¹⁶⁾ ⁽¹⁰¹⁷⁾ ⁽¹⁰¹⁸⁾ ⁽¹⁰¹⁹⁾ ⁽¹⁰²⁰⁾ ⁽¹⁰²¹⁾ ⁽¹⁰²²⁾ ⁽¹⁰²³⁾ ⁽¹⁰²⁴⁾ ⁽¹⁰²⁵⁾ ⁽¹⁰²⁶⁾ ⁽¹⁰²⁷⁾ ⁽¹⁰²⁸⁾ ⁽¹⁰²⁹⁾ ⁽¹⁰³⁰⁾ ⁽¹⁰³¹⁾ ⁽¹⁰³²⁾ ⁽¹⁰³³⁾ ⁽¹⁰³⁴⁾ ⁽¹⁰³⁵⁾ ⁽¹⁰³⁶⁾ ⁽¹⁰³⁷⁾ ⁽¹⁰³⁸⁾ ⁽¹⁰³⁹⁾ ⁽¹⁰⁴⁰⁾ ⁽¹⁰⁴¹⁾ ⁽¹⁰⁴²⁾ ⁽¹⁰⁴³⁾ ⁽¹⁰⁴⁴⁾ ⁽¹⁰⁴⁵⁾ ⁽¹⁰⁴⁶⁾ ⁽¹⁰⁴⁷⁾ ⁽¹⁰⁴⁸⁾ ⁽¹⁰⁴⁹⁾ ⁽¹⁰⁵⁰⁾ ⁽¹⁰⁵¹⁾ ⁽¹⁰⁵²⁾ ⁽¹⁰⁵³⁾ ⁽¹⁰⁵⁴⁾ ⁽¹⁰⁵⁵⁾ ⁽¹⁰⁵⁶⁾ ⁽¹⁰⁵⁷⁾ ⁽¹⁰⁵⁸⁾ ⁽¹⁰⁵⁹⁾ ⁽¹⁰⁶⁰⁾ ⁽¹⁰⁶¹⁾ ⁽¹⁰⁶²⁾ ⁽¹⁰⁶³⁾ ⁽¹⁰⁶⁴⁾ ⁽¹⁰⁶⁵⁾ ⁽¹⁰⁶⁶⁾ ⁽¹⁰⁶⁷⁾ ⁽¹⁰⁶⁸⁾ ⁽¹⁰⁶⁹⁾ ⁽¹⁰⁷⁰⁾ ⁽¹⁰⁷¹⁾ ⁽¹⁰⁷²⁾ ⁽¹⁰⁷³⁾ ⁽¹⁰⁷⁴⁾ ⁽¹⁰⁷⁵⁾ ⁽¹⁰⁷⁶⁾ ⁽¹⁰⁷⁷⁾ ⁽¹⁰⁷⁸⁾ ⁽¹⁰⁷⁹⁾ ⁽¹⁰⁸⁰⁾ ⁽¹⁰⁸¹⁾ ⁽¹⁰⁸²⁾ ⁽¹⁰⁸³⁾ ⁽¹⁰⁸⁴⁾ ⁽¹⁰⁸⁵⁾ ⁽¹⁰⁸⁶⁾ ⁽¹⁰⁸⁷⁾ ⁽¹⁰⁸⁸⁾ ⁽¹⁰⁸⁹⁾ ⁽¹⁰⁹⁰⁾ ⁽¹⁰⁹¹⁾ ⁽¹⁰⁹²⁾ ⁽¹⁰⁹³⁾ ⁽¹⁰⁹⁴⁾ ⁽¹⁰⁹⁵⁾ ⁽¹⁰⁹⁶⁾ ⁽¹⁰⁹⁷⁾ ⁽¹⁰⁹⁸⁾ ⁽¹⁰⁹⁹⁾ ⁽¹¹⁰⁰⁾ ⁽¹¹⁰¹⁾ ⁽¹¹⁰²⁾ ⁽¹¹⁰³⁾ ⁽¹¹⁰⁴⁾ ⁽¹¹⁰⁵⁾ ⁽¹¹⁰⁶⁾ ⁽¹¹⁰⁷⁾ ⁽¹¹⁰⁸⁾ ⁽¹¹⁰⁹⁾ ⁽¹¹¹⁰⁾ ⁽¹¹¹¹⁾ ⁽¹¹¹²⁾ ⁽¹¹¹³⁾ ⁽¹¹¹⁴⁾ ⁽¹¹¹⁵⁾ ⁽¹¹¹⁶⁾ ⁽¹¹¹⁷⁾ ⁽¹¹¹⁸⁾ ⁽¹¹¹⁹⁾ ⁽¹¹²⁰⁾ ⁽¹¹²¹⁾ ⁽¹¹²²⁾ ⁽¹¹²³⁾ ⁽¹¹²⁴⁾ ⁽¹¹²⁵⁾ ⁽¹¹²⁶⁾ ⁽¹¹²⁷⁾ ⁽¹¹²⁸⁾ ⁽¹¹²⁹⁾ ⁽¹¹³⁰⁾ ⁽¹¹³¹⁾ ⁽¹¹³²⁾ ⁽¹¹³³⁾ ⁽¹¹³⁴⁾ ⁽¹¹³⁵⁾ ⁽¹¹³⁶⁾ ⁽¹¹³⁷⁾ ⁽¹¹³⁸⁾ ⁽¹¹³⁹⁾ ⁽¹¹⁴⁰⁾ ⁽¹¹⁴¹⁾ ⁽¹¹⁴²⁾ ⁽¹¹⁴³⁾ ⁽¹¹⁴⁴⁾ ⁽¹¹⁴⁵⁾ ⁽¹¹⁴⁶⁾ ⁽¹¹⁴⁷⁾ ⁽¹¹⁴⁸⁾ ⁽¹¹⁴⁹⁾ ⁽¹¹⁵⁰⁾ ⁽¹¹⁵¹⁾ ⁽¹¹⁵²⁾ ⁽¹¹⁵³⁾ ⁽¹¹⁵⁴⁾ ⁽¹¹⁵⁵⁾ ⁽¹¹⁵⁶⁾ ⁽¹¹⁵⁷⁾ ⁽¹¹⁵⁸⁾ ⁽¹¹⁵⁹⁾ ⁽¹¹⁶⁰⁾ ⁽¹¹⁶¹⁾ ⁽¹¹⁶²⁾ ⁽¹¹⁶³⁾ ⁽¹¹⁶⁴⁾ ⁽¹¹⁶⁵⁾ ⁽¹¹⁶⁶⁾ ⁽¹¹⁶⁷⁾ ⁽¹¹⁶⁸⁾ ⁽¹¹⁶⁹⁾ ⁽¹¹⁷⁰⁾ ⁽¹¹⁷¹⁾ ⁽¹¹⁷²⁾ ⁽¹¹⁷³⁾ ⁽¹¹⁷⁴⁾ ⁽¹¹⁷⁵⁾ ⁽¹¹⁷⁶⁾ ⁽¹¹⁷⁷⁾ ⁽¹¹⁷⁸⁾ ⁽¹¹⁷⁹⁾ ⁽¹¹⁸⁰⁾ ⁽¹¹⁸¹⁾ ⁽¹¹⁸²⁾ ⁽¹¹⁸³⁾ ⁽¹¹⁸⁴⁾ ⁽¹¹⁸⁵⁾ ⁽¹¹⁸⁶⁾ ⁽¹¹⁸⁷⁾ ⁽¹¹⁸⁸⁾ ⁽¹¹⁸⁹⁾ ⁽¹¹⁹⁰⁾ ⁽¹¹⁹¹⁾ ⁽¹¹⁹²⁾ ⁽¹¹⁹³⁾ ⁽¹¹⁹⁴⁾ ⁽¹¹⁹⁵⁾ ⁽¹¹⁹⁶⁾ ⁽¹¹⁹⁷⁾ ⁽¹¹⁹⁸⁾ ⁽¹¹⁹⁹⁾ ⁽¹²⁰⁰⁾ ⁽¹²⁰¹⁾ ⁽¹²⁰²⁾ ⁽¹²⁰³⁾ ⁽¹²⁰⁴⁾ ⁽¹²⁰⁵⁾ ⁽¹²⁰⁶⁾ ⁽¹²⁰⁷⁾ ⁽¹²⁰⁸⁾ ⁽¹²⁰⁹⁾ ⁽¹²¹⁰⁾ ⁽¹²¹¹⁾ ⁽¹²¹²⁾ ⁽¹²¹³⁾ ⁽¹²¹⁴⁾ ⁽¹²¹⁵⁾ ⁽¹²¹⁶⁾ ⁽¹²¹⁷⁾ ⁽¹²¹⁸⁾ ⁽¹²¹⁹⁾ ⁽¹²²⁰⁾ ⁽¹²²¹⁾ ⁽¹²²²⁾ ⁽¹²²³⁾ ⁽¹²²⁴⁾ ⁽¹²²⁵⁾ ⁽¹²²⁶⁾ ⁽¹²²⁷⁾ ⁽¹²²⁸⁾ ⁽¹²²⁹⁾ ⁽¹²³⁰⁾ ⁽¹²³¹⁾ ⁽¹²³²⁾ ⁽¹²³³⁾ ⁽¹²³⁴⁾ ⁽¹²³⁵⁾ ⁽¹²³⁶⁾ ⁽¹²³⁷⁾ ⁽¹²³⁸⁾ ⁽¹²³⁹⁾ ⁽¹²⁴⁰⁾ ⁽¹²⁴¹⁾ ⁽¹²⁴²⁾ ⁽¹²⁴³⁾ ⁽¹²⁴⁴⁾ ⁽¹²⁴⁵⁾ ⁽¹²⁴⁶⁾ ⁽¹²⁴⁷⁾ ⁽¹²⁴⁸⁾ ⁽¹²⁴⁹⁾ ⁽¹²⁵⁰⁾ ⁽¹²⁵¹⁾ ⁽¹²⁵²⁾ ⁽¹²⁵³⁾ ⁽¹²⁵⁴⁾ ⁽¹²⁵⁵⁾ ⁽¹²⁵⁶⁾ ⁽¹²⁵⁷⁾ ⁽¹²⁵⁸⁾ ⁽¹²⁵⁹⁾ ⁽¹²⁶⁰⁾ ⁽¹²⁶¹⁾ ⁽¹²⁶²⁾ ⁽¹²⁶³⁾ ⁽¹²⁶⁴⁾ ⁽¹²⁶⁵⁾ ⁽¹²⁶⁶⁾ ⁽¹²⁶⁷⁾ ⁽¹²⁶⁸⁾ ⁽¹²⁶⁹⁾ ⁽¹²⁷⁰⁾ ⁽¹²⁷¹⁾ ⁽¹²⁷²⁾ ⁽¹²⁷³⁾ ⁽¹²⁷⁴⁾ ⁽¹²⁷⁵⁾ ⁽¹²⁷⁶⁾ ⁽¹²⁷⁷⁾ ⁽¹²⁷⁸⁾ ⁽¹²⁷⁹⁾ ⁽¹²⁸⁰⁾ ⁽¹²⁸¹⁾ ⁽¹²⁸²⁾ ⁽¹²⁸³⁾ ⁽¹²⁸⁴⁾ ⁽¹²⁸⁵⁾ ⁽¹²⁸⁶⁾ ⁽¹²⁸⁷⁾ ⁽¹²⁸⁸⁾ ⁽¹²⁸⁹⁾ ⁽¹²⁹⁰⁾ ⁽¹²⁹¹⁾ ⁽¹²⁹²⁾ ⁽¹²⁹³⁾ ⁽¹²⁹⁴⁾ ⁽¹²⁹⁵⁾

respectievelijk 19 j. en nog geen 30 j. (1).

En ander 'piekjaar' - we schreven het reeds - was 1846. Er stier-
ven toen 13 volwassenen : 7 vrouwen (waaronder 2 meisjes van 17 j.)
en 6 mannen

Er overleden in het jaar 1859 slechts 7 kinderen van Zuid-
schote zelf, die - zoals men toen zei - nog "onder hun (eerste) communie
waren." Eigenlijk was er maar één jongen bij van 10 jaar, Desiderius
Merdorn. De overige zes (3 jongens en 3 meisjes) waren maar enkele
dagen (1) of maanden (2) oud, of stierven in hun tweede levensjaar
(3). Ze waren dus nog bitter jong.

in 1859

Die verhouding volwassenen (19) en (heel) jonge kinderen (7) is
erg opvallend ^{en volstrekt} ongewoon (73% tegenover 27%). Want
doorgaans was ze helemaal anders.

Nemen wij als voorbeeld van het 'tegendeel' het eerste jaar,
waarover wij in Zuidschote volledige gegevens bezitten, nl.: het jaar
1819 (RMO I, pp. 5-7). Er waren hier in dat jaar maar 11 sterfge-
vallen, nl.: 6 volwassenen (waaronder een jonggehuwde vrouw van slechts
27 jaar) en 5 kinderen "onder de (eerste) communie" (t.w.: 3 kindjes van
enkele dagen of maanden, en 2 jongens van rond de 10 jaar).

De verhouding ligt in 1819 - een 'normaal' jaar - dus heel anders : volwassenen : 54,5% ;
kinderen : 45,5%

(1)

De levensduur onder de volwassenen ligt tegenwoordig een stuk hoger,
maar het verschil tussen die van de mannen en die van de vrouwen
schijnt niet meer zo groot te zijn.

Ik neem een willekeurig nummer van "Het Wekelijks Nieuws" (toevallig
dit van 8-2-1980) en doorloop, in de rubriek van de Burgerlijke Stand te
Ieper en te Poperinge, de lijst van de overlijdens. Ik tel er 24, waarvan de
ouderdom vermeld wordt, nl.: 13 mannen en 11 vrouwen.

Wat constateer ik? De gemiddelde leeftijd van de mannen bedraagt
68 1/2 jaar, terwijl deze van de vrouwen opnieuw heel wat hoger ligt,
t.w. 76 1/4 jaar; alweer ten gunste van het "zwakke" geslacht!

Iedereen weet waarschijnlijk wel dat de kindersterfte, hier te lande, eertijds ongemeen hoog was.

In 1846, C.V. - wij herhalen het - werden er te Zuidschote 28 sterfgevallen geregistreerd (1). Welnu; van die 28 overledenen waren er 12 minder dan 1 jaar oud en 3 minder dan 2 jaar. Vijftien op zeventwintig geeft een percentage van 53,5% - Ongehoofelijk!

2) Een tweede constatacie, die zich bij het onderzoek van het overlijdensregister opdringt, is de volgende: de kindersterfte treft doorgaans meer jongens dan meisjes.

Als wij om de 10 jaar een steekproef nemen, dan bekomen we volgende resultaten:

- 1819: 11 inwoners overleden, waaronder 5 kinderen "onder de (eerste) communie" (3 jongens en 2 meisjes).

- 1829: ook een treurig jaar: 24 personen overleden toen, waaronder 17 (!) kinderen beneden de 8 jaar (haast 71%!) en daarvan; 10 jongens en 'slechts' 7 meisjes.

De gezinnen Heughebaert - De Coninck en Myngher - Tahon verloren in dat jaar elk 2 deeltjes; het gezin Delva - Storme moest zelfs 3 kinderen ten grave dragen (een meisje van 7 j., een jongen van 6 1/2 jaar en nog een meisje van 5 maanden). Van rouw gesproken!...

- 1839: slechts 15 parochianen gestorven, waarvan niet minder dan 11 kinderen, die nog geen 3 jaar oud waren (meer dan 73%! Werkelijk niet te geloven!...). Anno 1839 is de verhouding; jongens - meisjes echter omgekeerd; er overleden 4 jongens en 7 meisjes. Doch "uitzonderingen bevestigen de regel."

Vermelden we terloops dat er in 1839 een jonge Zuidschote - naar van 21 j., Ludovicus Cabier overleed "in hospitali de Charleroy". Hij werd aldaar begraven (RMO I, p. 85, nr. 2). Was het een soldaat die in die streek gearbeid was, of was hij in "de Walen" gaan werken? Ik weet het niet.

- 1849: een normaal sterftecijfer: 15 eigenlijk parochianen,

(1) Een hoog getal. De jaren 1844 tot en met 1847 vestigden trouwens - zoals wij eerder reeds aantipten - een absoluut record aan sterfgevallen: 151 in zeven jaar tijd, en dit op 636 inwoners of daaromtrent; dit betekent 23 3/4% van de bevolking. Het waren verschrikkelijke "armoe"-jaren. De oogsten mislukten herhaaldelijk. Het brood werd duurder. Aardappelen waren schaars. Voor veel gezinnen betekende dit: hongerslijden en ondervoeding.

Maar wat absoluut ongeloofwaardig zal blijken: onder die 15 waren er 12 (!) kinderen beneden de 6 jaar (dus 80%!!!). Wat als ouderverdiert, verscholen achter die naakte cijfers! En waarom dezelfde vaststelling; er stierven meer jongens dan meisjes. Doch ditmaal is het echt niet te geloven: driemaal zoveel jongens (9) als meisjes (3). Vermelden we nog dat er bovendien nog een jongen overleed, die slechts 13 jaar oud was: Leopoldus van Eecker. CRMO I, p. 123, nr. 122. Er stierf in dat jaar ook een jongentje, dat niet van Zuidschote was, maar van Pollinshove. Zijn vader, Franciscus Guyson, was schipper en zijn zoonstje stierf "in navi prope Steenstraeta" (= "op 't schip bij Steenstraeta"). Het was 2 jaar en 2 maanden oud en werd op ons kerkhof begraven (RMO I, p. 122, nr. 8).

— 1859: die cijfers hebben we reeds gegeven. Een volstrekt uitzonderlijk jaar: ^{er overleed} 19 volwassenen en slechts 7 kinderen. Volledig abnormal! Hoe kan die absoluut ongewone verhouding in dat "rampjaar" verklaard worden? Ik stel nogmaals die vraag en zal er wat verder trachten op te antwoorden.

Wat mij ook opvalt is dit: van de 26 inwoners van Zuidschote, die in 1859 overleden, behoorden er slechts twee tot hetzelfde gezin, nl.: Joanna Theresia Bustraeen, die op 7 december stierf, en haar man: Carolus Boudry, die twaalf dagen later overleed. Beiden waren 73 jaar oud (RMO I, p. 145, nrs. 25 en 26).

En zeggen dat er toen, ^{te Zuidschote} zeker en vast, niet ^{veel} meer huizen stonden dan nu (1).

— 1869: een laag sterftecijfer: 14. Dertien parochianen van Zuidschote en één "neemdelinge" (een schippersdochter van 18 j., die geboren was te Duinkerke en waarvan de vader te Diksmuide gedomicilieerd was).

Er overleden in de loop van dat jaar 8 kinderen van Zuidschote zelf (= 61,5%), en wederom meer jongens ⁽⁵⁾ dan meisjes (3). Twee van die jongetjes stierven "in partu" (= bij de geboorte).

Nog één steekproef:

— 1879: een jaar met 18 sterfgevallen. Daaronder 7 kinderen van minder dan 2 j. (haast 39%). Ditmaal sterven er meer meisjes (4) dan

(1) In 1697 waren er hier maar 54 huizen voor 311 inwoners (theoretisch 5,76% bewoners per woonst). Als we dit gemiddelde overnemen voor het jaar 1859 (toen telde Zuidschote rond de 600 inwoners), dan geeft dit 113 huizen? Er waren echter meerdere "tweewoonsten" en zelfs in paar "drie-woonsten"!

Voor de Eerste Wereldoorlog stond er langzamerhand een vierwoonst op de Nieuwstraat en de Middelstraat een vierwoonst, de "vier Oetwonen" genaamd, oorspronkelijk "een Hofstade", die in een vierwoonst verkaveld werd.

jongens (3). Er overleden ook twee jonge dochters; de Ene was 17 jaar (Philomena Staelens) en de andere: 19 jaar (Leonilla Charlat) (1).

We stellen opnieuw de vraag; hoe komt het toch dat de verhouding tussen de sterfte van volwassenen en die van kinderen in het bewuste jaar 1859 heel anders ligt (volwassenen: 73% - kinderen: 27%) dan in de andere "topjaren": 1846 (volwassenen: 46,5% - kinderen: 53,5%) en 1876 (volwassenen: 55% - kinderen: 45%).

Daar moet toch een reden voor bestaan.

Laten we - duidelijkheidshalve - wat voorafgaat even samenvatten en enkele conclusies trekken.

Als we de sterftecijfers van de ^{negen} jaren, die wij in de voorgaande bladzijden onderzocht hebben (nl.: 1819, 1829, 1839, 1845, 1849, 1859, 1869, 1876 en 1879), in percentages willen uitdrukken, dan bekommen wij volgende 'verbijsterende' resultaten:

- 1) Sterfte onder de volwassen parochianers = 84 ^{eenheden} / d.i.: 47%;
sterfte onder de kinderen = 95 eenheden, d.i.: 53%.
- 2) Wat de ⁹⁵ kinderen betreft, die "onder de communie-leeftijd" stierven, constateren wij dat jongens en meisjes zich verhouden als volgt: 54 jongens (= 57%) tegenover 41 meisjes (= 43%). Er overlijden dus merkelijk méér jongens in hun eerste levensjaren dan meisjes.
- 3) ^{Onder} de 84 parochianers, die "boven de communie-leeftijd" stierven, zijn er 29 mannen, die een gemiddelde levensduur bereikten van 53 jaar; en 55 vrouwen, waarvan de gemiddelde levensduur 60 jaar bedraagt; een statistisch verschil van 7 jaar, in het voordeel van het zgn. 'zwakke' geslacht.

Keren wij even terug naar de drie jaren met de hoogste sterftecijfers te Zuidschote: de jaren 1846 (28+); 1859 (27+) en 1876 (29+).

Wat constateren wij vast in verband met het bijdstip van het jaar waarop de menien overlijden? Zeer vreemde dingen.

- (1) Vermelden wij in voetnoot toch even het jaar 1876, het jaar waarin men te Zuidschote het hoogste aantal sterfgevallen registreerde, dat mij bekend is, nl.: 29. Dertien ervan waren kinderen (d.i.: 45%), t.w.: 9 jongens en slechts 4 meisjes!

- Gedurende die drie jaren is er geen enkel overlijden in januari.
- In 1846 doen 85% van de sterfgevallen ^(24 op 28) zich voor in de maanden maart tot en met september. Dus gedurende de lente en de zomer. Tijdens de overige zes maanden overlijden er slechts 4 personen.
- In 1876 vallen er 22 overlijdens te betreuren tijdens de maanden februari tot en met augustus (= 63,8 %) en slechts 7 in de loop van de andere maanden.
- Toch wel eigenaardig! Wat is er hier in die jaren toch gebeurd, of is die concentratie in "lente" en "zomer" een natuurlijke 'gang van zaken'?
- In februari 1876 sterven er hier 5 mensen in één week tijd, en verder nog 4 in maart, 3 in april en 4 in mei; dus 16 op 29 (55%) in die 4 maanden.
- Dertig jaar eerder, in 1846, werden er van maart tot en met juni 16 inwoners begraven, d.i. ^{in die 4 maanden} 57% van het totale aantal overledenen van genoemd jaar.
- In 1859, echter, vertoont de sterfte te Zuidschote een ganz ander beeld. $\frac{2}{3}$ van de mensen (18 op 27) overlijdt in de tweede helft van het jaar. Van augustus tot en met december — dus in een tijdsbestek van 5 maanden — sterven er 17 personen, d.i. : 63% (1). Dat is toch niet normaal.
- In 1876, daarentegen, ^{— we schrijven het al —} overlijden er 16 parochianen (op 29) (= 55%) in het voorjaar (februari t/m mei).
- Overloopen we nog eens de droevige 'armoe-jaren' 1841 tot en met 1847, die — zoals we hoger reeds schrijven — een absoluut record 'vestigden' met 157 sterfgevallen voor een tijdruimte van 7 jaar. We rangschikken de overlijdens per maand en bekomen volgende percentages:

januari : 5,3%	mei : 10,6%	september : 7,3%
februari : 5,3%	juni : 12%	oktober : 4,6%
maart : 9,3%	juli : 10,6%	november : 7,3%
april : 13 $\frac{1}{4}$ %	augustus : 8,6%	december : 6%
33,15%	41,8%	25,2%

(1) Het laatste overlijden dateert van 28 december 1859 en het eerstvolgende heeft slechts plaats op 8 april 1860. Echt vreemd!

Wat leren wij uit die tabel?

Er sterven het minst mensen tijdens de herfst en de wintermaanden (september tot en met februari). Voor die 6 maanden be-
komen wij een totaal van 35,8%.

De lente is de duaadste tijd: de 4 maanden van april tot en met juli geven een totaal van 46,45%! Wie zou dat kunnen denken!

— Indien we de 'piekjaren' 1846 (28 sterfgevallen) en 1876 (29) afzonderlijk berekenen, dan bekomen we voor het tijdstip, waarop die overlijdens plaatsvonden, volgende percentages:

januari : 0%	mei : 14%	september : 5 1/4 %
februari : 10,5%	juni : 8,8%	oktober : 7%
maart : 12,3%	juli : 10,5%	november : 5 1/4 %
april : 12,3%	augustus : 10,5%	december : 3,5%
= 35,1 %	= 43,8 %	= 21 %

Het algemeen beeld wijzigt zich / in belangrijke mate. Integendeel! Er is het minst sterfsta tijdens de herfst - en wintermaanden (september tot en met februari). We bekomen: 31,5% voor deze 6 maanden.

Het hoogste percentage valt opnieuw in lente en zomer (maart tot en met augustus), n.l.: 68,5%.

Men is over het algemeen geneigd te geloven dat de wintermaanden op gebied van sterfte de ergste zijn. Bovenstaande tabellen bewijzen het tegendeel. Dit werd ook te Izenberge voor het decennium 1851-1860 vastgesteld.

Als we voor de 9 jaren, waarin het sterftecijfer uitzon-
derlijk hoog lag te Zuidschote (de 'womoe-jaren' 1844 t/m 1847 plus de 'piekjaren' 1859 en 1876), ook een blik werpen op de respectievelijke geboortecijfers, dan stellen we vast, dat het aan-
tal sterfgevallen (210 in het totaal, d.i.: gemiddeld 23 1/3 's jaars)
het aantal geboorten (193, d.i.: gemiddeld 21,45 per jaar). On-
danks het hoog geboortecijfer (ca. 33 1/3 per duizend!) heeft er te
Zuidschote, in die jaren, een daling van de bevolking plaats, die
niet gecompenseerd werd - dat weten wij uit andere bronnen -
door een 'negatief' saldo van inwijking t.o.v.
emigratie (1).

(1) Ter vergelijking: in 1979 bedroeg het geboortecijfer hier 20,5 per
duizend, maar desmettemin slook het aantal inwoners van 360
(in 1978) naar 343, d.i.: 17 eenheden (of 4,7%) minder in één
jaar tijd. Het geboortecijfer is in 1993 (met zijn 9 borelingen van
eigen bodem) opgelopen tot 27,1‰. Misschien wel een record in Vlaanderen!
Maar daartegenover staat: 4 sterfgevallen en een negatief saldo uitwij-
king/inwijking. Wanneer komt er woon- en werkgelegenheid te Zuidschote,
Heren van de 'Wet'?

Bepreken wij ons opnieuw tot het 'rampjaar' 1859.

Ik lees in het artikel van Pastoor Louis Vankeule, zaliger, over Izenberge in 1859: in de volksmond beweert: er sterven het meest mensen bij het schieten van het blad en het vallen van het blad. Wat betreft 1859 was dit zekerlijk waar. De eerste zes maanden van 1859 stierven er 20 mensen tegenover 46 tijdens de tweede helft van het jaar. Het jaar voordien was dit 18 op 30. Het jaar daaropvolgend was dit 18 op 27. »

Het overlijdensregister van Zuidschote bevestigt deze getallen volkomen. Ook te Zuidschote — we zeiden het al — heeft de dood vooral 'vondgewaard' tijdens de tweede helft van het beruchte jaar 1859. Twee derden (18 op 27) van de sterfgevallen deden zich voor in die periode. Ook het jaar nadien was dit 30:11 op 16 (= 68 $\frac{3}{4}$ %), als wanneer het percentage voor de tweede helft van de 'armee-jaren' 1841 t/m 1847 maar 44,4% bedraagt.

1859 was ook te Zuidschote een volledig abnormaal jaar: 19 overledenen (73%!) waren volwassenen en 17 ervan waren bejaarden, vermits de gemiddelde leeftijd — ik herhaal het hier — 72 j. en 3 m. bedroeg.

Henri Planckeel, toontertijd ^{gewezen} ontranger te Izenberge, heeft waarschijnlijk geen ongelijk als hij in zijn notitieboek schrijft: "Ten gevolge van de drukkende warmte stierven alsdan heel wat oude menschen."

Te Izenberge overleden er in 1859 nochtans 28 kinderen onder de 10 jaar (d.i.: 42,4 percent van het totaal aantal sterfgevallen).

In Zuidschote ligt dit percentage véél lager: slechts 27%, wat trouwens — zoals we reeds hebben aangetoond — heel wat minder is dan in normale jaren.

Waarom dit verschil?

Nog een opmerking in verband met Izenberge.

Er stierven daar in het 'rampjaar' 1859 38 personen boven de 12 jaar. Hun gemiddelde leeftijd was echter aanzienlijk lager dan te Zuidschote. Als ik alles uitreken, bekom ik voor die 38 mensen van Izenberge een gemiddelde van 54 j. en 8 m., wat 17 j. en 7 m. minder is dan te Zuidschote.

Waarom ook hier weer zo'n groot verschil?

Izenberge moet in 1859 nog erger getroffen geweest zijn dan Zuidschote. Er is daar een veel grotere kindersterfte. De gemiddelde ouderdom van de volwassenen die ^{er} overlijden ligt veel lager, enz.; bovendien, het percentage van de sterf-

Maar laten wij eerst proberen de belangrijkste vraag te beantwoorden: Welke waren de oorzaken die in 1859 zulke hoge sterfte te weegbrachten, voornamelijk in de tweede helft van dat jaar, en zoveel bejaarde mensen naar het graf voerden?

Dat die oorzaken niet uitsluitend begrensd waren tot Zuidschote blijkt o.m. uit de statistieken van Izenberge. Het gemiddelde sterftecijfer voor de jaren 1851-1860 (-1859 niet medegerekend-) bedroeg er $28\frac{1}{2}$ per jaar of $2,9\%$ van de bevolking. (Izenberge telde ten jare 1857: 952 inwoners op 451 hectaren; Zuidschote had er toen een derde minder op 410 hectaren).

van 9 jaren Voor Zuidschote zijn de sterftecijfers voor diezelfde periode respectievelijk: 13,7 per jaar of $2,17\%$. Feitelijk een ongevoorn laag sterftecijfer voor Zuidschote. Voor het voorafgaand decennium (1841-1850) zijn de getallen ^{per jaar} merkelyk hoger, nl.: 20,6 sterfgevallen of $3,24\%$; (doch daarin zijn de "topjaren" 1844 - met 24 overledens -, 1846 (-28-) en 1850 (-25-) inbegrepen.

In het rampjaar 1859 liggen de percentages ^{veel} nog hoger, nl.: $6,9\%$ te Izenberge en $4,25\%$ te Zuidschote. Ik stel nogmaals de vraag: waarom?

het notitieboek van Henri Flanckel. De schrijft in verband met de klimatologische omstandigheden van de jaren 1857-1859 - die hij zich nog uit zijn jeugdstijd herinnerde - het volgende (ik citeer letterlijk, in de sprake van toen o.o.):

"1857 - grote droogte en algemeene hitte in den zomer. De tarwe rijp rond 20 juli.

1858 - grote droogte en buitengewone hitte in den zomer. De tarwe was rijp rond den 18 juli. Grooten hongersnood voor de hoornbeesten.

1859 - grote droogte en buitengewone langdurige en buitengewone hitte in den zomer. De tarweoogst begon rond den 20 juli. Vele hoortsen, ziekten en sterfgevallen hadden plaats onder de menschen. Vele hongersnood onder het roornvee."

Izenberge is ten jare 1859 nog erger beproefd geworden dan Zuidschote. Pastoor Delva merkt hier 27 van zijn parochianen naar het graf brengen, maar te Izenberge waren het er 66.

Had die streek meer te lijden van de langdurige droogte dan ons gewest? Het zou best kunnen. Pastoor Vanheule zoekt een verklaring voor die uitzonderlijke sterfte onder dieren en mensen, en schrijft: "De klimaat-

tologie leert dat in ons land, in normale omstandigheden, de regenval stijgt van de kust naar het binnenland toe. Dit betekent dat de kustzone bij algemene droogte meer zal te lijden hebben ... De zandachtige bodem zal veel vliegender uitgedroogd zijn dan de leemachtige ... en de zware poldergronden. De zandgronden laten het water doorsijpelen, terwijl zwaardere gronden de vochtigheid ophouden."

Ik citeer verder: "Bij erg droog en blijvend droog weder zijn de weiden wel vliegender afgegraasd, verdrogen en geven geen nieuwe scheute meer. De dieren in dergelijke weiden eten (het) gras met wortel en al op, waardoor ook veel aarde in de maag terecht komt. Geen voeder, geen melkgifte, en ook geen aankweken van vlees. En de melkgifte was toen al niet erg groot."

We hebben zo iets enigszins meegemaakt in de lange, droge zomer van 1976. Maar toen slaagden de meeste boeren er toch in wat bij te voederen. Maar 120 jaar geleden beschikten zij over geen voederhoeken, geen silo-voeder, en dergelijke. "Wat stond er" - vervolgt Pastoor Vanheule - "de boeren anders te doen dan hun dieren voortijdig of te slachten, wilden ze deze niet totaal laten afmageren. Het werd wachten op de regen, die alsmaar uitbleef, practisch drie jaren lang, want wat tussenin kwam was niet erg veel, en niet van aard om het landschap in een ommedraai te veranderen."

Ik meen dat wij in de aangehaalde tekst een verblazing kunnen vinden voor het feit, dat het sterftecijfer in het rampjaar 1859 (nog) hoger lag te IJzenberge (6,9 %) dan te Zuidschote (4,25%).

De droogte was er erger en de bodemgesteldheid voor een deel anders.

IJzenberge ligt vooreerst dicht bij zee en ontvangt normaal minder regen. Als we een denkbeeldige lijn trekken van Zuidschote, dwars door IJzenberge naar de Noordzeekust, dan stellen we vast dat IJzenberge zo ongeveer halverwege ligt (ca. 15,6 km voor IJzenberge en ong. 30 km voor Zuidschote).

Tweede: de bodemgesteldheid is niet volstrekt dezelfde in die twee dorpen. Het ganse grondgebied van IJzenberge ligt - voor zover ik weet - boven de sedimentatiegrens van ± 5 m, zodat er daar tijdens de grote transgressie van de zee die, tegen het einde van de IV^{de} eeuw, Maritiem Vlaanderen voor eeuwen omschiep in een sood Waddengebied, geen polder-blei werd afgezet.

Zuidschote daarentegen ligt op de grens van de zandleemstreek en het poldergebied (1).

De naam van het dorp zegt het trouwen zelf. Een schote - we herhalen het - is een hoger gelegen landtong, die uit springt in een smoezassig gebied, dat bij vloed of watersnood regelmatig onder water komt. Ondanks alle kanalisatie en verbredingswerken hebben wij in onze streek, ook thans nog, bijna jaarlijks met wateroverlast af te rekenen. Overloedige en langdurige regens doen de waterloopers buiten hun oever treden en zetten de lager gelegen meersen en broeken blank. Dit is tussen Reninge en Roerbrugge bijna jaarlijkse 'krot'. Wat moet het dan geweest zijn, eeuwen en eeuwen geleden, toen er zelfs geen sluizen bestonden.

Als men de hoogtelijnen van Zuidschote aandachtig nagaat, dan stelt men vast dat het weiland langs Kemmel en Ieperlee - inzonderheid de 'Poerzel', nu nog, nabij onder de sedimentatiegrens ligt.

Vroeger lag dit deel van het dorp nog lager, vermits 'opgehoogd' werd door de opeenvolgende transgressies van de zee en de veelvuldige overstromingen, die hier - in lengte van tijden - herhaald delijk een sliblaag hebben afgezet.

Zo komt het dat te Zuidschote de dikke en vruchtbare 'bouwlaag' uitgesproken leemachtig is in ^{het} hoger gelegen gedeelte van het grondgebied, terwijl men in het lager gelegen gedeelte zware klei aantreft.

Zuidschote heeft dus niet alleen een overloediger neerslag dan Izenberge, maar de bodem is er plaatselijk ook meer 'waterbehoudend'. Wat in een uitzonderlijk droog jaar minder nare gevolgen kan hebben.

Laat ons nu terugkeren naar het artikel dat het 'rampjaar' 1859 te Izenberge beschrijft.

De streek werd - zoals Henri Planchet het nadrukkelijk in zijn notitieboek nevenspande - drie jaar na elkaar geteisterd door « grote droogte en buitengewone hitte in den zomer. » Pastoor Vankeule haakt daarop in, en stelt volgende vraag: « Hoeveel steenputten waren te Izenberge met werkelijk drinkbaar water? Omstreeks 1910

(1) De oudste polders waren indijkingen van opgeslibd land.

amper een vijftal. Als deze putten zeer laag kwamen te staan, werd het water gerantsoeneerd. Elk kreeg zijn emmer per gezin, en per dag, tot ook eens deze putten helemaal kwamen leeg te staan, bij gemis aan grondwater. Het merendeel van de mensen behielp zich met het water dat opgevangen werd in de koeiputten en grachten, want regenputten waren er ook bitter weinig, omdat er zeer weinig water werd opgevangen van de daken die, ofwel nog strooidaken (1) waren, ofwel geen afleidingen hadden. Normaal werd water geschept, vanop de schepsbrug, uit de wal, of tegen stroom uit de grachten zo er water was."

Bij onvoldoende neerslag staan de regenputten te Zuidschote, ook nu nog, regelmatig leeg, en niet alle steenputten hebben echt drinkbaar water (2). De pompen van onze beide scholen bewijzen nog 'dagelijks' goede dienst.

Eertijds moet een droog jaar nog méér ongemakken veroorzaakt hebben. Er was vanzelfsprekend geen waterleiding, en er waren nog geen boorputten en geen electrische pompen.

Ik lees meer verder in het reeds herhaaldelijk geciteerd artikel over IJzerboerge in 1859.

(1) In de tellingslijsten anno 1697 vonden wij 6 strodakken ("couvres de paille") die met name vermeld worden; drie te Vlaamertinge, één te Noordschote, één te Reningelst en één te Watou (a.o., p. 154). De meeste huizen waren toen nog in "plak en stak" of hoogstens in "rakwerk" (= houten stijlen waartussen stenen gemetseld werden) opgetrokken. Genoemde tellingslijsten vermelden voor "de Acht Parochies" maar twee echte metsers ("masons"); één te Noordschote en één te Zuidschote ("guill'aume Vermaersch").

(2) Dit is niet verwonderlijk als men de volgende bedenkt: In de lagergelegen gebieden van Zuidschote (en natuurlijk ook elders) vormde zich, tijdens de transgressie van de zee, een veenmoeras waarbinnen er zich dan een laag polderzilt afzette. Er steekt daar nog altijd veen (de grondstof voor turf) in de bodem, zodat men op die plaatsen geen behoorlijk water kan putten.

De oude hoeven van de Vlaamse kustvlakte werden, om die reden, altijd op breekbeddingen gebouwd. Door de felle stroming had er zich op die plaatsen geen veenvorming kunnen ontwikkelen, en alleen het zwaar, zandig materiaal kon er bezinken. Zand is trouwens een natuurlijke filter, zodat men daar drinkbaar water vond. De boeren, die het polderland, naarmate het droog kwam (het zgn.: "Nieuwland"), in bezit namen, indykten en in cultuur brachten, hadden veel ruimte voor zich en wisten waar ze hun gebouwen moesten optrekken.

kel over Izenberge in 1859.

" Vermits de grachten bij gemis aan regen droog waren, moest men zich dus terreden stellen met stilstaand water. Ook dit water droogde op de duur op. Als er ergens wat overbleef, was het brak en het stak vol ziektekiemen: oorzaak van tyfus, cholera, enz. Nog daar aan & nog toe de ratten, die langs de waterkanten leefden en vooral dragers waren van pestkiemen. De pest die Izenberge tasterde ten jare 1634 werd verspreid door de ratten. De eerste slachtoffers waren de menschen van wie de hofplaats of het woonhuis omweld was."

Pastoor Vanheule schrijft vervolgens:

" Niet alleen het water was oorzaak (van de buitengewone sterfte). Ook het voedsel speelde een belangrijke rol. Het mislukken van de oogst, enz., verplichtte de menschen naar verwangmiddelen (uit te zien) om in leven te blijven. Deze waren veelverderfelijker dan reddingbrengend en oorzaak van niet te stoppen distrie."

Nog daaraan nog toe de schromelijke armoe en ellende van de tijd, die de menschen uitputte. Tuberculose was één van de gevolgen daarvan."

De auteur haalt vervolgens een passus aan uit het werk van Karel Van Isacker; "Mijn Land in de Kering", deel I, die handelt over deze bittere 'armoefaren' - gewaagt van "een catastrofe zonder weerga."

Als oorzaken vermeldt Professor Karel Van Isacker o.m. "de mislukte vlasoogst, de crisisjaren van de landbouwgewassen door de elkaar opvolgende droogtejaren, de hongersnood in het Vlaamse platteland waar, nu hier dan daar, epidemieën uitbraken."

In de grote steden was de toestand in zulke jaren nog erger. De industriële revolutie van de eerste helft van de negentiende eeuw was niet uitsluitend een reeks van technische vorderingen.

Deze had immers verstrekkende - en niet altijd heilzame - gevolgen, die de levensomstandigheden van zeer veel menschen grondig veranderden. De grootindustrie had zich bepaalde plaatsen geconcentreerd en mettertijd de grote industriegebieden (b.v.: van het Gentse en van het Franse Noorden) doen ontstaan. De eerste grote industrieconcerns, onder leiding van kapitaalkrachtige pioniers, werden gesticht (denk aan de 'katoenbarons' van Gent).

Vele mensen van het platteland trokken naar de steden en vervuilden "de liefelijkheid van velden en beemden voor een wereld van kolengruis en roet."

In die steden was het lot van de meeste arbeiders echt beklaagenswaardig. De eigenaars van de fabrieken waren alleenheersers, die de besluiten namen en de bevelen gaven. Arbeidsinspectie was toen onbestaande. Men werkte gewoonlijk niet minder dan veertien uur in lokalen, die meestal donker en ongezond waren.

Kindarbeid was in die tijd - zoals thans nog in de meeste ontwikkelingslanden van de Derde Wereld - een heel gewone zaak. Zelfs stakkerdjes van vijf jaar oud (!) werden in de wereld van de machines opgenomen. Er werd zelfs, schaamteloos, een handel in kinderen gedreven. Sommige van die stumperdjes, die met een 'zammelende' maag naar bed gingen en hongerig wakker werden, die nooit eens echt mochten spelen en bij wie de angst voor de zweep er van jongs af ingezandeld was, waren na luttele jaren fysiek, psychisch en moreel gebroken.

Men heeft vastgesteld dat de arbeiders in de spinnerijen, in die tijd, zelden ouder werden dan veertig jaar. Het lijkt tegenstrijdig maar het is de bittere werkelijkheid: in de industriesteden nam de armoede bij het merendeel van de mensen toe, terwijl de welvaart steeg bij een kleine minderheid. Daar lagen de riante villa's van de bevoorrechten in de maatschappij; daar woerden ook de nieuwe armewijken.

De lonen van de fabrieks werkers waren bescheiden laag. Elke prijsstijging van onontbeertelijke voedingsmiddelen, ten gevolge van een oorlog, een revolutie of van een mislukking van de oogsten had onvermijdelijk haar weerslag; vooral het duurder worden van het brood was fataal. Voor de arbeiders in de steden en hun gezinnen - wij herhalen het - betekende dit: honger lijden, dus ook een grote sterfte.

In droogtejaren was de toestand op het platteland wel niet zo dramatisch als in de fabrieksteden, maar toch al erg genoeg.

En zulke rampjaren waren, voornamelijk vanaf 1845, helemaal geen uitzondering. De crisis begon in Ierland met de mislukking van de aardappel oogst, die tal van hongerkijdende Ieren tot emigratie dwong. Vervolgens waren er catastrofaal slechte graanoogsten in groot-Brittannië en daarna ook op het continent.

Zulke crisisjaren hadden rampzalige gevolgen.

De sterftcijfers te Zuidschote bewijzen dit ten overvloede. Wij vervallen in herhaling, doch willen het toch nog eens aanschrijven: tijdens de veertiger jaren (1841 t/m 1850) werden er hier 204 overlijdens in het dodenregister genoteerd (dus gemiddeld 20,4 per jaar). Welnu de 'doodboeken' van Zuidschote vermelden voor de periode 1819 tot en met 1913 (een tijdruimte van volle 95 jaar) in het totaal 1.545 sterfgevallen, wat een gemiddelde geeft van 16,26 % 's jaars.

overzichtstafel

Als je heel verduddig bent, overloop dan even volgende waarin ik de overlijdens voor die periode, per decennium, gerangschikt heb. Ik benut deze gelegenheid om ook de respectievelijke geboortecijfers aan te geven. Dus weerom 'cijfermuziek', maar deze dan voor belangstellenden toch hoor niet hebben.

1819-1828	sterfgevallen gemiddeld	16,0 per jaar	geboorten 19,6 p.j.
1829-1838	"	15,8 "	" 21,4 "
1839-1848	"	19,6 "	" 27,1 "
1849-1858	"	14,9 "	" 17,7 "
1859-1868	"	17,7 "	" 20,2 "
1869-1878	"	18,6 "	" 21,3 "
1879-1888	"	14,9 "	" 25,2 "
1889-1898	"	18,2 "	" 25,9 "
1899-1908	"	13,9 "	" 17,5 "

Voor de vijf overblijvende jaren (1909-1913) zijn er jaarlijks gemiddeld slechts 9,8 overlijdens geboekt, dit is het laagste cijfer, dat ik in die 95 jaar vóór de Eerste Wereldoorlog mocht noteren. Het geboortecijfer was toen ook wat lager, nl. 17 per jaar. Deze lagere getallen zullen ook wel in verband staan met de geleidelijke vermindering van het aantal inwoners. In 1890 werden er nog 664 geteld, in 1910 nog slechts 560. De ontvolking van Zuidschote was toen al begonnen!

Men moet trouwens, bij het interpreteren van dergelijk cijfermateriaal, altijd rekening met het wisselend aantal inwoners. In 1815 telde Zuidschote: 567 zielen, in 1840: 636, in 1890 - we zelden het juist - : 664 en in 1910: 560.

Die getallen corrigeren hogervermelde percentages.

Wat de geboorten betreft te Zuidschote - we zelden het al - is het jaar 1887 het absoluut recordjaar. Er waren hier toen niet minder dan 42 geboorten op een bevolking van rond de 650 zielen (d.i.: 64,6 per duizend!) en maar 12 overlijdens (d.i.: 18,46 per duizend). Dit betekent een geboorteoverschot van liefst 30 eenheden in één jaar. Ongelofelijk!

Van 1886 tot en met 1895 (een periode van 10 jaren), kwamen er te Zuidschote 297 kinderen ter wereld (hetzij gemiddeld 29,7 per jaar), terwijl er 167 parochianen (d.i.: 16,7's jaars) begraven werden. Er was dus een 'batig saldo' van 130 eenheden.

In de laatste jaren van de XIXde eeuw - zo rond 1896 - moet Zuidschote het meest bevolkt geweest zijn geweest (ca. 685 inwoners (1)).

Het aantal inwoners nam nadien gevoelig af. (± vijftien

die de Eerste Wereldoorlog onmiddellijk voorafgingen, te verklaren.

We hebben de geboorten en de sterfgevallen over de jaren 1894 - 1913 (d.i.: een tijdspanne van exact 20 jaren) eens voor één in detail nagegaan. Maar de uitkomst van dit onderzoek, en vooral de eigenaardige vaststellingen, die wij daarbij gedaan hebben, leveren voldoende stof voor een afzonderlijk artikel.

Onze bevindingen hier allemaal, tot in de bijzonderheden, zou ons al te ver leiden in bovendien het betekent van dit opstel, dat wij tot een kleine vijftig bladzijden willen beperken, in ruime mate overschrijders.

Er was trouwen's in onderhavig artikel al 'cijferdants' genceg en de vele uitweidingen hebben ons meermalen van ons oorspronkelijk opzet doen afdwalen.

Maar ja!, dat is schrijven, ongedwongen en voor de vuist weg!

We zullen ons hier dan ook vergensegen met alleen het resultaat te geven van ons onderzoek naar de oorzaken van de toch wel verrassende bevolkingsafname te Zuidschote in de laatste jaren vóór de oorlog 1914 - 1918.

Wij zullen dus /resumeren.
/wat

(1) Vergelijk de cijfers van 1697: 341 inwoners, en van 31/12/1979: 342. Is die beleurgang niet min of meer het lot van alle kleinere dorpen in de 'Westhoek'?

bijzonder ongewone ^{kinder}sterfte. De oorzaak is voor een deel te zoeken in een

Wij hebben de geboorten en de sterfgevallen rond de eeuwmijsseling, meer bepaald voor de jaren 1894-1913, in een overzichtstafel vastgelegd, die wij om de zojuist genoemde niet in dit artikel opnemen.

Dese tabel leert ons dat er in die twee decennia 374 geboorten ^{waren} tegenover 272 sterfgevallen; wat een 'batig saldo' is, dus een geboorteoverschot, betekent van liefst 102 eenheden.

Waarheidshalve moesten wij nochtans zeggen, dat de kindersterfte in die 20 jaren bijzonder hoog ligt. Er overleden in die tijdsruimte 146 kinderen beneden de 12 jaar en slechts 126 personen die ouder waren (dit maakt: 53,67%, dikwijls bitter jonge kinderen) (1). Er is zelfs een jaar bij - 1896 - waar 11 van de 13 overledenen, kinderen waren beneden de 12 jaar (d.i. 84,61%)! Het jaar voordien bedroeg het percentage ^{gestorven} kinderen ook al 78,94%. En de jaren 1898 (70%), 1904 (70,58%) en 1909 (72,72%) waren niet veel beter (2).

Wat al rouw in onze (jonge) gezinnen! Wat al trauma's in een zo klein dorpje! 128 kinderen waren minder dan twee jaar oud toen ze stierven.

Bij grote sterfte onder de kinderen is - zo menen wij - wel voor een deel verantwoordelijk voor het dalen van het aantal inwoners. Doch de oudste van die kinderen (geboren in 1894) waren - indien zij het geluk hadden gehad te mogen overleven - nog maar net 21 jaar, toen de Eerste Wereldoorlog uitbrak. Daarmee was de toekomst van ons dorp toch zwaar gehypothecerd: minder volwassenen = minder huwelijken = minder kinderen; een fatale kringloop. Maar die hoge kindersterfte, waarvan we hier de oorzaken, wegens plaatsgebrek, niet zullen uiteenzetten, is, ons inziens althans, niet de enige en waarschijnlijk niet de voornaamste oorzaak van de 'teleurgang' van Zuidschote vanaf het einde van de XIX^{de} eeuw.

Er moeten in die jaren heel wat mensen, ja! : ganze families elders gaan wonen zijn. Een deel ging zich vestigen in de omliggende gemeenten. Sommigen trokken naar 'stad' of naar Frankrijk om er werk te vinden. Er waren hier, toen al, heel wat seizoenarbeiders - dat kunnen we bewijzen - die de vlas- en bietenoogst "over de schere" versloegen

(1) 104 van deze kinderen vloeïnden zelfs niet hun eerste levensjaar. 21 van die 104 ^{bevolingen} werden zelfs geen week oud en 18 andere stierven vóór ze één maand oud waren. Ook het tweede levensjaar was voor vele kleintjes moeilijk om halen, vermits er nog een ^{af}overleden tussen hun eerste en twee jaar.

(2) In 1898 waren er 14 geboorten en werden er juist evenveel kleine kinderen begraven!

of er in de 'cichorei'asten' of 'Boolputten' gingen werken. En dat sommigen daar een levensgezellen vonden en een gezin stichtten, is de gang van't leven.

Er zijn zelfs aanwijzingen dat enkele Zuidschotenaars de 'goudkoorts' te pakken kregen en, om een 'stapel' dollars te verdienen, het zilte water van de Atlantische Oceaen overstaken om - zoals zovelen van hun landlieden - hun geluk te beproeven in Canada of in de Verenigde Staten. Thans zijn er nog altijd gezinnen in Zuidschote, die 'verre' families hebben of hadden in Amerika!

Maar hun eigen dorp verkommerde stilaan.

Toen kwam de Eerste Wereldoorlog, die alle inwoners, tot de laatste man, voor jaren, op de vlucht dreef en een totaal verwoest gewest achter zich liet.

Hooveel oude Zuidschotse families bleven voorgoed weg en 'struikten' in Frankrijk of in 'de Walen'?

Ik weet het: een deel van de vroegere inwoners keerde terug - de allereerste vanaf 1919 - en er kwamen zich hier ook 'Oosterlingen' vestigen, afkomstig uit Aartijke, Hertberge, Oostkamp, Sint-Andriess, Fedelgem, enz.

een enkele 'openstaande' kofstade bleef ten slotte leeg. Maar Steenstrate, als gekucht, verdween van de kaart. Tal van huizen, zoals 'De Kier Uitersten' werden nooit meer heropgebouwd. De ruggegraat van het dorp was geknakt. De feiten zijn er, en bedriegen niet: Zuidschote telde in 1937; 470 inwoners; rond 1968 nog slechts 464; tegen het einde van 1978 waren we nog met 360, en nu, eind 1983: welgeteld met 332.

Wat wil je? Er is praktisch geen bouwgelegenheden ter plaatse, en evenmin werkgelegenheden bij de boeren, want landbouw en veeteelt zijn tegenwoordig in hoge mate gemechaniseerd. Er zijn zelden of nooit vrijstaande

huizen, zodat de landbouwers, die hun bedrijf willen overlaten, meestal wel moeten uitwijken, terwijl ook de jongeren, die in het huwelijk ^{bredem} hier zelden een passende woonst vinden en zich, soms 'tegen heug en meug', elders moeten vestigen.

Dit is het droevige lot van omzeggens alle kleine dorpen in onze Westhoek.

Wanneer zal het tij keren?

Doeh!: met dit alles zijn we ver van het voorspronkelijk onderwerp van ons artikel afgeweken: het onderzoek van het oudste gedeelte van ons kerkarchief (de jaren 1819 / 1853 en vroeger.

Voor de studie van de familienamen, die in de oudste kerkregisters, ten overvloede, voor handen zijn en ten gebuik aanwezig, hebben wij - helaas? - maar terloops enkele elementen aangebracht. Dit onderzoek, waar toe ook de catalogus behoort van alle teruggevonden familienamen, zal het onderwerp uitmaken van het tweede ^{deel} van deze 'ZANTINGEN'.

Dus: nog even geduld. (deel)

NAWOORD

Wij zijn van oordeel dat het niet aangewezen is en geraadzaam dit artikel in een of anders tijdschrift voor heem-land (zoals: "Bachten de Kupe" of "Het Ieper's Kwartier") te publiceren. Het is uiteraard te ^{door} "gebonden" om er een wijder lezerspubliek in te betrekken.

Het is bestemd voor de mensen van Luidsehote en de "naaste omtrek" en het wordt dan ook slechts op een zeer beperkt aantal ^{exemplaren} / vervoevoudigd.

Personen van verder af, die er om een of andere redenstoeke belangstelling in stellen, kunnen zich schriftelijk of telefonisch tot mij wenden. Ik zal hun graag, gewoon tegen de kostprijs, een exemplaar ^{bij hand stellen.} Doek bedenk Je wel: het gaat gewoon om een met de hand geschreven tekst, met vele schrappingen en verbeteringen, die een vlotte lezing (erz) be-
moelijken.

NOËL FAVOREL

'ZANTINGEN'

UIT HET OUDE KERKARCHIEF
VAN ZUIDSCHOTE

AFL 2

ELFHONDERD FAMILIENAMEN (EN VARIANTEN)

VOORNAMELIJK UIT DE JA-
REN 1819 TOT EN MET 1853.PRO MANUSCRIPTO
NIEUWJAAR
-1984-

WOORD VOORAF

Er is de jongste jaren een merkwaardige belangstelling gegroeid voor de familiëkunde; we zouden durven zeggen: een nieuw familie- en stambewustzijn.

Méer en méer mensen gebruiken een deel van hun vrije tijd voor het opstellen van een stamboom of een kwartierstaat. 7½ Allen-kante worden er familie- en stamvergaderingen gehouden.

Voorloper in onze gewesten was de familie Florizone uit Adinkerke, op de voet gevolgd door de families Vanneste, Claeys, de Lutter, de Gruyter, en sindsdien door vele andere.

De 'rage' van de familieverenigingen is in Vlaanderen begonnen in het begin van de jaren zestig.

Thans bestaan er reeds méer dan driehonderd familieverenigingen met een meer of min geregelde werking. Een goede vijftig ervan geven een eigen tijdschrift uit. Een krantje eerst, waaruit na-
diens soms een heel ^{familië} tijdschrift groeit, compleet met wetenswaardigheden over de stam-
booms en de verre voorouders. West- en Oostvlaanderen zijn hierbij bijzonder goed vertegenwoordigd. Dáár schijnt het familiebewustzijn werkelijk nog zeer sterk te leven.

diens soms een heel
booms en de verre voorouders.
beheerde bakermat
en de wereld zijn gaan
uitgewerkend

De langverwachte dag is eindelijk aangebroken; de eerste bijeenkomst van de familievereniging! De meeste kiezen daarvoor de oudste van het geslacht uit 3 de plaats, vanwaar de afstammingen over Vlaanderen omgijzen onwennig komen ze de 2 aangestapt: de noordel-
en tantes, de grootouders, nichten en achterhozijns: honderden soms. Velen kennen elkaar, voorlopig nog, van haar noch pluim, alhoewel ze misschien dezelfde familiënaams dragers en volgens de stamboom, opgesteld door een nijver familiëlid, een gemeenschappelijke stamvader hebben.

Deze vruchtbare voorader zou het zich nooit hebben kunnen voorstellen: die menigte volk, van kinde en verre komende, van alle kanten: honderden nazaten van diverse 'pluimage'.

Sommige familiebijeenkomsten zijn werkelijk massaal, zoals die van de familie Storme - een tijd geleden - in het Boudewijnspark te Brugge: dáár waren niet minder dan 1.500 aanwezigen!

Bij zo'n familiebijeenkomst heb je er gewoonlijk een professor bij, een rijke neef uit Amerika, een schilder, een schrijver, een dichter, enkele nonnetjes, een koppel paters en een paar pastoors.

Deze laatste dragen de Mis op, waarmee elke familiebijeenkomst stevast wordt ingezet. Een traditie waardoor deze samen-

komst de grenzen van het alledaagse overschrijft, in een sakrale band wordt gelegd met het verleden, die generaties van voorouders omvat: hardwerkende boeren en kooplieden, schoenlappers en hoef-smeders, honijnrendieren, pensjagers en kweyels, moeders van vijf- tien kinderen en méér. Een verleden van eens authentiek stukje Vlaanderen, met zijn opgang en verval, zijn vreugden en zijn bitterheid, zijn kleine of grote drama's, zijn groot geloof en zijn vele paradoxen. Iedere familie heeft wel ergens een heilige of een edelman in zijn familie zitten, een bastaard en een paar bandieten.

Vroeger ^{bestonden} er natuurlijk ook dergelijke familiestichtingen, maar dan meestal in adellijke kringen. Voor oudheren is het immers in adellijke geslachten een traditie om elkaar, elk jaar, terug te zien voor een groot feest, dat dan aangevuld wordt door zabelijze besprekingen, vooral over beheer van domeinen, enz.

Wat de 'gewone' familie betreft, die zien een groot deel van hun 'vergeten' nictjes en achterhozijns uitsluitend ter gelegenheid van trouwplechtigheden en begrafenis, en... wanneer erfelijkwettens moeten geregeld worden.

Het familie-, het stambewustzijn was echt wel een waarde die aan 't verloren gaan was. Men konde nauwelijkt nog de 'verre', nog levende familielieden, laat staan dat men nog iets wist van de vorige generaties.

De heropleving van de familiegeest ^{van} /de zin voor familie-traditie en -eer is een verheugend verschijnsel. Een vergeten waarde wordt herontdekt. Men loopt dit uit op stamboomonderzoek, op stamvergaderingen en familiefeesten. Drie of vier generaties samen rond de gedachtenis van de overleden rechtstreekse voorouders.

Een goeden bruiloft was, in vele families, een gelegenheid voor een algemeen familiefeest. Maar een gulden ^{Jubiläum} is uiteraard zeldzaam.

En waar zag men elkaar dan nog eens? Op een trouwfeest, een kermit of een begrafenis.

En daar hoort men dan: "En zijt gij dan een kleinzoon van meeders broer?" "Wel, wel, wel! Het ja al een getrouwde dochter?" "En dat zijn de kinderen van, ja!, van welke neef ook weer?..."

En telkens ^(of dacht) zegt dan wel iemand: "Hoe jammer dat men elkaar eigenlijk niet anders meer kan ontmoeten, dan alleen maar rond een dode. Dan zou toch anders moeten!"

Maar sommigen zijn ^{niet} jaamwezig op zo'n dag? 'de begrafenis heeft

plaats op een werkdag' of: 'het is zo ver!', of nog: 'de wagen liggen glad!'

Iemand van de aanwezigen zegt dan: 'Laten we toch eens allemaal samenkomen en elkaar zien in feest en plezier, in plaats van altijd maar bij droevige omstandigheden.'

Het vuur is aan de lont!

In een wijd-verteerde en talrijke familie is er wel altijd een liefhebber te vinden van familiekunde, die over de nodige tijd beschikt en voldoende bekwaamheid bezit om een stamboom of een kwartierstaat op te maken (1).

Als die zich aan het werk zet, is de wagen aan het rollen, de ene helpt de andere; oude rouwprentjes en -brieven worden opgediept,

vergeelde familiëdocumenten, notitieboekjes, en dergelijke meer, borengehaald.

Het is ^{soms} al een hele zaak om alleen maar de nog in leven zijnde stamgenoten ^{op te sporen} te kennen om te plaatsen in het groot geheel van een wijd-vertakte familie of geslacht.

Maar er is iets ^{los} ^{gekomen}. Het opzoekingswerk heeft iets opwindends. Bij talloze Vlamingen is de passie voor de genealogische studie opgewekt. Het is als een ^{vele} ^{menste} ^{flink} ^{te} ^{pakken} ^{heeft} en aangestoken.

Hale groepen 'stamboomklimmers' zijn sindsdien in ^{zijns-} en ^{stads-}archieven binnengevallen en naarstig aan de arbeid geweest in gemeentehuizen en pastorieën: yverig nota's nemend en overpoosd vergeelde of getaande registers doorsnuffelend.

Nu is één van de voordelen van het genealogisch opzoekingswerk dat je, naarmate de stamboom vorm krijgt, je voor geslacht stilaan

(1) We maken - zoals je ziet - een onderscheid tussen stamboom en kwartierstaat. 1) De stamboom heeft slechts betrekking op de mannelijke lijn.

Bij het opmaken van een stamboom, beginnen we dus met onszelf, onze vader en moeder, en dan - in mannelijke lijn - onze grootvader, overgrootvader, betovergrootvader. Tot daar doorgaans geen probleem. En om de vorige vier geslachten aan te duiden, zet men daar telkens het woordje "oud" voor.

Dus: oudvader, oudgrootvader, oudovergrootvader en oudbetovergrootvader.

De voorgaande acht geslachten krijgen daar dan nog eens "stam" voor. Dat wordt dus: stamvader tot en met stamoudbetovergrootvader. Je kan ^{uitvaard} nog verder terug: 16 geslachten met "adel" ervoor. Daarmee heb je dan je ^{edelstam-}oudbetovergrootvader achterhaald! En met de woorden "voor" - "aarts" - "opper" en "hoog" raakt je uiteindelijk tot aan het 512de geslacht. Reken zo jaan per geslacht en je bent bijna bij de Romeinen...

Maar... zo'n vaart zal het wel niet lopen! Toch blijft de stamboom - voor wie niet veel gegevens bezit - het eenvoudigste systeem en voor iedereen begrijpelijk op het eerste gezicht. De stamboom is historisch - genetisch opgevat, d.w.z. dat de oudste generatie onderaan staat. De boom wortelt in de donkere aarde, de duistere herkomst van ieder geslacht. Het is alsof de stamvader en de stammoeder uit het grijze verleden opduiken. Het is de stam die uitloopt in stevige takken, grote en kleine, en aan de bovenste twijgen vinden we de jongste generatie, hecht verbonden aan de oude boom. Zo heeft de stamboom letterlijk de vorm van een boom: een juist woord voor een juist begrip.

En de kwartierstaat, daarentegen, is ^{uitvaard} (nog) moeilijker om samen te stellen. Hij toont ons immers alle rechtstreekse gezamenlijke voorouders van eenzelfde persoon.

ziet karleren.

Uit de stofferige papieren, de perkamenten en de rommelige archieven, treden ze te voorschijn, ze onbekende voorouders, statig wellicht en met omfloerste geheimzinnigheid omverren.

En dan begint het 'voorouderlijk' bloed in je aders te kloppen. Iets in de mens wordt door de raadsels van het verleden aangetrokken. Men wil meer weten over hen zonder wie men niet zou hebben bestaan. En je vraagt je of in hoeverre de typische familietrekken in andere takken zijn blijven voortleven.

of Het samenstellen van een familieboom, een afstammingstafel (1) parenteelstaat, en dergelijke meer, moet meer beogen dan alleen het opsommen van namen en datums. Men late er zoveel mogelijk bijzonderheden bijkomen, die wijzen op stand en beroep, woonplaats en levensomstandigheden.

Naast de, natuurlijk onmisbare, datums van geboorte, huwelijk en afsterven, neme men ook op: woonplaats, beroep, ambten, eretitels, opvallende gebeurtenissen, enz. Noteer ook - voor zover dat mogelijk is - iets over de maatschappelijke rang, de sociale betrekkingen, de eventuele bezittingen, de gepresteerde arbeid (waarvan misschien nog sporen aan te wijzen zijn), enz., enz. Kortom alles wat je kunt vinden.

Dat geeft dan voor de generaties onderling een beeld van de evolutie in de familie, haar opgang of neergang, hoe de positie van een familie economisch, moreel, maatschappelijk gehandhaafd of gewijzigd is in de loop der tijden.

Alles moet men opschrijven zoals men het ontdekt, dus ook als minder gunstige zaken (zoals: verarming, geboorten van 'onwettige' kinderen, misdadigheid, echtscheiding, enz.) aan het licht treden. Feitelijk is een stamboom nooit of, altijd kan er bijgevoegd worden, Nochtans komt er een ogenblik waarop alle bereikbare bronnen uitgeput zijn. Daar moet men dan een grens trekken en een - zij het uiteraard onvollledige - stamboom samenstellen (2). - ~~Jedereen komt ^{wel} ergens op een dood punt~~

(1) Bij een afstammingstafel gaat men in dalende lijn, uitgaande van een bepaald onderpaar, alle nakomelingen na, zowel in mannelijke als in vrouwelijke lijn, met voor elk hun nazaten - zowel mannelijke als vrouwelijke - Daarmee hebben wij alle afstammelingen, die van een bepaald onderpaar voortkomen.

Deze opsomming wordt ook parenteel of parenteelstaat genoemd. (2) Een familiestamboom wordt dikwijls kleurrijk versierd, vaak met tekeningen van hofsteden, herken, wapenbeelden van gementen of eigen familiewapen, als men er een bezit.

En blijvend familieliedocument om in te kaderen en op te hangen.

of tijdt 'kwartierverlies', zoals dit bij specialisten heet.
Opblimmen tot aan het 512de geslacht is zeker en vast uitgero-
ten!

Maar andere zoekers tellen wellicht ook voorouders in uw stam.
Wees zelf mededeelzaam voor anderen, want die anderen kunnen
Je misschien bijzonderheden aanbrengen, die Je niet kent en die
zij b.v. in de registers van de burgerlijke stand of in een of
ander parochieregister aangetroffen hebben.

Het gevoel geworteld te zitten in een levensceit verleden, via
een aaneenschakeling van concrete mensen, schrijft automa-
tisch het familiebewustzijn aan. Zeker in een tijd waar de tra-
ditionele familiebanden vaak helemaal uit elkaar vallen en
louter nog het "twee generatie - gezinnetje" overblijft, is dit een
verheugende en merkwuurdigere evolutie.

Zoals een jongere, lid van een familievereniging, op een
bijeenkomst zei: "Tot mijn verrassing ben ik gaan beseff-
fen, dat ik iemand ben met een geschiedenis, iemand in wie bepaal-
de typische familiales trekken voortleven, trekken die ik ook in
verre familieleden herken. Kun Je geloven dat dit me iets heeft
gedaan?"

En inderdaad: "Het verleden leeft in ons", ^{zelfs} "wanneer wij het
niet beseffen. Wij zijn schakel in de tijd.

En ook in die andere spreuk: "een naam, een merk, een teken"
steekt er veel waarheid.

Elke familie heeft sporen getrokken in de gang van de wereld.
Zij heeft haar eigen geschiedenis gemaakt tegen de achtergrond
van de grote geschiedenis die in de boeken staat.

Door de kennis van de eigen familiegeschiedenis wordt men zich
bewust van een band die ons verbindt met verleden en met
toekomst.

Federeen heeft van zijn voorouders een erfgoed meegebracht,
dat zowel positieve als negatieve elementen bevat. Het positieve
moet hij in zijn levenstijd met waardigheid en trouw trachten
na te leven, en dat als erfgoed nalaten aan zijn kinderen.

Elk moet dat doen in zijn gezin en in de rol die hem gegeven
is. Men moet het familiebewustzijn als een positieve kracht
cultiveren.

Elke geslacht, elke stam heeft immers bepaalde waarde-
volle eigenschappen, als daar zijn: ondernemingszin, wilskracht,
taakheid, arbeidskracht, vrijgewigheid, onderlinge behulpzaamheid,
geloofszin, en noem maar op.

To heeft iedere familie een naam hoog te houden.

Een familienaam heeft zo'n diepe betekenis. Hij is als een
wezenske^{er}merk, een deel van onze persoonlijkheid, van ons u-
nieke aanwezig zijn in de anonimiteit van de grote mensenfami-
lie.

Een
-voeger in een familie dat ^(tot uiting kan komen) wezenske^{er}merk/ook in die minder fraaie dingen, die
gebeurd zijn, of die verborgen liggen
in sommige 'aangeborenheden', die men langs genetische
weg overgeërfd heeft.

Elke familie heeft haar eigenaardigheden, haar goede en
minder goede karaktertrekken en eigenschappen. Men gelijkt
niet enkel fysisch maar ook psychisch op zijn voorzaten.

Als een nieuwgeborene, om een voor-
beeld te noemen, wel erg blond is 'uitgevallen', terwijl zijn
ouders donkerharig zijn, dan hoort men groot-
moeder alleen zeggen: "hij deelt ^{dat} van mijn vaderkant", of
nog: "t meisje trekt op zijn moeder."

Achter zulke gezegden steekt er veel méér dan men zou
vermoeden. Als mensen, b.v., zeggen: "dat is een echte Bafcop", dan
wil dat wat beduiden.

Elke familie heeft haar eigen aard, men zou kunnen zeggen:
haar eigen "lucht", haar soms wat bijzondere types en pitto-
reske figuren; ja, zelfs haar eigen 'schuinmaxoependers' in
reden of verladen.

Maar zij ^{heeft} ook haar eigen schone, sterke mensen, en enkele
gemeenschappelijke karakteristieken en een stuk geschiedenis
om fier op te zijn, om trouw aan te blijven.

Naar de mate waarin wij dit nastreven zijn wij van adel,
ook al was één van onze voorzaten een arme, die van "de dijk"
leefde, een boerewerkman of een landbouwer, en geen burg-
graaf of slotvoogd.

Wijlen Mgr. Karel Cruysberghs dichtte - een hele tijd geleden -
: "Ik ben als boer geboren,
mijn adelstand.
'k Heb nooit mijn aard verloren,
'k Blijf trouw aan't land."

velen, die met zich hart en ziel aan de geschiedenis van hun eigen familie wijden, wel even verzuichten.

Familiekunde beoefenen is geen ijdelheid en niet zomaar een gewone hobby. Naast een uiterst boeiende bezigheid is het ook een daad van pieteit jegens het voorgelacht. Wij erfden niet alleen de goederen van onze voorouders, maar ook hun ziel, hun verdiensten en... hun schuld.

Eigen afkomst en waarden herinnert aan een plicht om voort te zetten wat we hebben geërfd. Hun keuze voor een rechtlijnig en moedig leven, hun strijd en streven om voor een gezin niet alleen het brood te winnen, maar hun kinderen de waarden door te geven waarvoor ze geleefd hebben, moet ons ook heden ten dage inspireren.

Speuren naar onze oorsprong, naar wat onszelf geboetseerd heeft tot wat wij zijn, moet glans en diepgang geven aan eigen gezins- en familieleven.

Om deze reden is de ernstige kennis van de geschiedenis van onze stam, ons geslacht of onze familie, in de volle zin van het woord, een "magistra vitae", een "levensmeesteres".

Nu wij aan het eind van deze lange inleiding gekomen zijn, beseffen we zelf wel best dat ze behoorlijk lang is uitgevallen en ons oorspronkelijk opzet in ruime mate overschreden heeft.

Toch durven we hopen dat dit woord vooraf - ondanks alle uitweidingen - heel wat 'stamboomklimmers' kan bemoedigen en hen verder aansporen onverdrotener verder te gaan met hun opzoeken, voor hunzelf, hun familie - en gezinsgenoten en voor het nageslacht.

Het geslacht Gruithuuse - en daarmee wil ik deze inleidende beschouwingen besluiten - droeg in zijn wapen: "Plus est en vous". Het was een wapenspreuk om er aan te herinneren, dat er meer in hun familie stak, dan ze zelf beroodden.

Dit is waar voor elk van ons (1).

(1) Bij het opstellen van dit Woord Vooraf, deden wij vanzelfsprekend beroep op eigen onderwindig en eigen spuurwerk. Wij hebben echter voornamelijk en overvloedig geput uit tal van artikels, verschenen in "De Boer", "De Gazet van Antwerpen" en elders. Wij schamen ons niet dit te zeggen, en wij zijn grote dank verschuldigd aan de auteurs van deze bijdragen, waarvan wij er hiër een paar met name noemen: J. Claes en Jos. Vranckx.

HET OUDE KERKARCHIEF VAN ZUIDSCHOTE

In het Eerste Deel van onze Zantingen (Kerstmis 1983) hebben wij een uitgebreid onderzoek gewijd aan het Oude Kerkarchief van Zuidschote - voor zover het nog 'Ter Pastorie' bewaard.

We hebben de samenstelling ervan in detail beschreven en tal van ^{enig} waardigheden, die wij uit het Parochiearchief konden zantien, gepubliceerd.

Dat wij daarbij bijzonder verrassende bevindingen hebben gedaan over het wel en wee van een klein dorp, in vroegere tijden, zal wel iedereen beamen, die dit Eerste Deel, van A tot Z heeft uitgelezen.

Sommige van deze vaststellingen kunnen wel in een bredere kring nuttig zijn.

Toch hebben wij ook dit Tweede Deel van onze Zantingen - dat eveneens gebaseerd is op ons Oude Kerkarchief - wederom in d'aller-erste plaats geschreven voor de mensen van Zuidschote zelf en de 'Naaste Omstreken'. Om die reden blijven we vasthouden aan een meer verhalende schrijftoont en werven derhalve alle overbodige vermeldingen van bronnen en vindplaatsen.

Wij herhalen wat we reeds in het Eerste Deel onderlijnden: deze bijdragen hebben geen wetenschappelijke pretentie. Ze zijn waarheidsgetrouw, omdat ze op de authentieke documenten steunen, die wij honderden malen hebben ter hand genomen, en deel per deel, nauwgezet hebben onderzocht. Deze waarborg moet ook voor personen, die strenger eisen stellen, voldoende zijn.

Zij kunnen trouwen, ten allen tijde, na telefonische afspraak, persoonlijk en ter plaatse, zelf inzage nemen van de originele documenten. Mijn volste medewerking is hun toegezegd!

voornamelijk Doordien ook dit Tweede Deel op een verhalende manier en ten gerieve van onze eigen mensen geschreven is, springen wij soms van de hak op de tak

en 'bezondigen' ons aan meer dan een uitweiding, die voor historici en ervaaren familieden-ningen overbodig lyken.

Toch moet gezegd worden, dat dit Tweede Deel van onze Zantingen - uit de aard zelf van het onderwerp: "Elfhonderd Familienamen (or Varianten) uit het Oude Kerkarchief van Zuidschote"

te" — wel de belangstelling kan opwekken van personen uit de streek, die hun vrije tijd besteden aan stamboekonderzoek en aan de geschiedenis van hun familie. Ik herhaal het: de registers liggen ter inzage voor en de vele steekkaarten, die ik in de loop der jaren heb opgesteld, zijn te hunner beschikking...

Voor wie het Eerstel Deel van deze Zantingen niet kon inzien, vermits het ^{alleen} 'pro manuscripto' werd gepubliceerd en slechts op enkele exemplaren veelelvoudigd, moeten we wel een korte beschrijving inlassen van het Oude Kerkarchief van Zuidschote, waaraan wij die 'Ehfhonderd Familienamen' — inclusief hun varianten — hebben ontleend.

Ter Pastorie berusten nog volgende ^{oude} archiefstukken:

I. Een OUDE PACHTBOEK, eigenlijk een bundel van 6 ^o Verpachtingen der Kerkgoederen, gehouden in de jaren 1688, 1768, 1778, 1783, 1788 en 1793.

II. Drie OUDE KERKREGISTERS, t.w.:

- 1) het REGISTRUM BAPTIZATORUM I, dat alle doopsels registreert, die hier in de jaren 1819 tot en met 1904 plaats vonden (wij duiden het aan met de afkorting RBA I);
- 2) het REGISTRUM MATRIMONIORUM I, waarin alle huwelijken genoteerd staan, die te Zuidschote in de jaren 1819 tot en met 1923, gesloten werden (afkorting: RMA I);
- 3) het REGISTRUM MORUORUM I, dat alle sterfgevallen vermeldt, die zich hier in de jaren 1819 tot en met 1873 hebben voorgedaan (afkorting: RMO I).

Die oudste parochieregisters bestrijken vele tientallen jaren, en het was onbegonnen werk om alle familienamen (en voornamen!), die er in te vinden zijn systematisch op te tekenen.

Wij hebben onze opzoekingen, althans wat de kerkregisters betreft, dan ook beperkt tot de eerste 35 jaren ervan, d.i. de periode gaande van 1819 tot en met 1853 (1). Zo'n tijdspanne was ruimschots genoeg om te krijgen van de honderden familie-
(een beredigend overzicht)

(1) Wat Zuidschote zelf betreft hebben wij toch even de tellinglijst van het 'Dénombrement' anno 1697 geraadpleegd. De 'oogst' was echter bijzonder schraal, vermits vele ^{familie} namen reeds in de 'Verpachtinghe' van 1688 of in de oudste Parochieregisters voorkomen.

namen, die hier in de streek, tijdens de XVII^{de} en XIX^{de} eeuw, voor-
kwamen. De 'Verpaeltwinge' van 1688 en de 'Volkestelling'
ten jare 1697, brengen ons - althans voor Zuidschote - een heel eind
in de XVII^{de} eeuw.

We hebben trouwens reeds alle familienamen van gezins-
hoofden, die tijdens de Volkestelling in de 'generaliteyt van d' Aelt'
Prochie van Veurnambrecht, anno 1697, opgetekend werden, op fiches
genoteerd, met verwijzing naar nog veel oudere bron-
nen. Maar dit zal en studie 'apart' worden en uiteraard een veel ruimer publiek in-
teressen. Misschien is het daarom eerder aangewezen dit laatste
artikel in een of ander heemkundig tijdschrift of in een jaarboek
voor familie-kunde te publiceren. "Wait and see!"

Wat nu, meer bepaald, het oude Kerkarchief van Zuid-
schote - over de jaren 1819/1854-betreft, beginnen we best - zo
dunkt ons althans - met het gebied of te bekenen, waaruit
die ongeveer elfhonderd familienamen (alle respectievelijke varian-
ten en schryffvormen inclusief) afkomstig zijn.

Dit zal ons toelaten - wees eens - eigenaardige constata-
ties te doen, o.m. betreffende de 'kondvastheid' d'ere bewoners
van onze streek. Zij zochten niet op een ander, wat ze hier konden
vinden; en als er ergens 'en vreemde eend in de bijt' zit, dan
heeft dit zijn (toevallige) redenen. Maar meer daarover, in het
verder verloop van dit artikel.

Maar vooraleer wij het gebied van herkomst van die
honderden familienamen trachten af te lijnen, geven we nog eens
de afkortingen die wij het meest zullen gebruiken. Dit kan de
leesbaarheid van deze bijdrage alleen ten goede komen.

PB = het Oude Pachtboek (1688/1793).

RBA I = het oudste Doopregister (1819/1904).

RMA I = het oudste Trouwregister (1819/1923).

RMO I = het oudste Dodenboek (1819/1873).

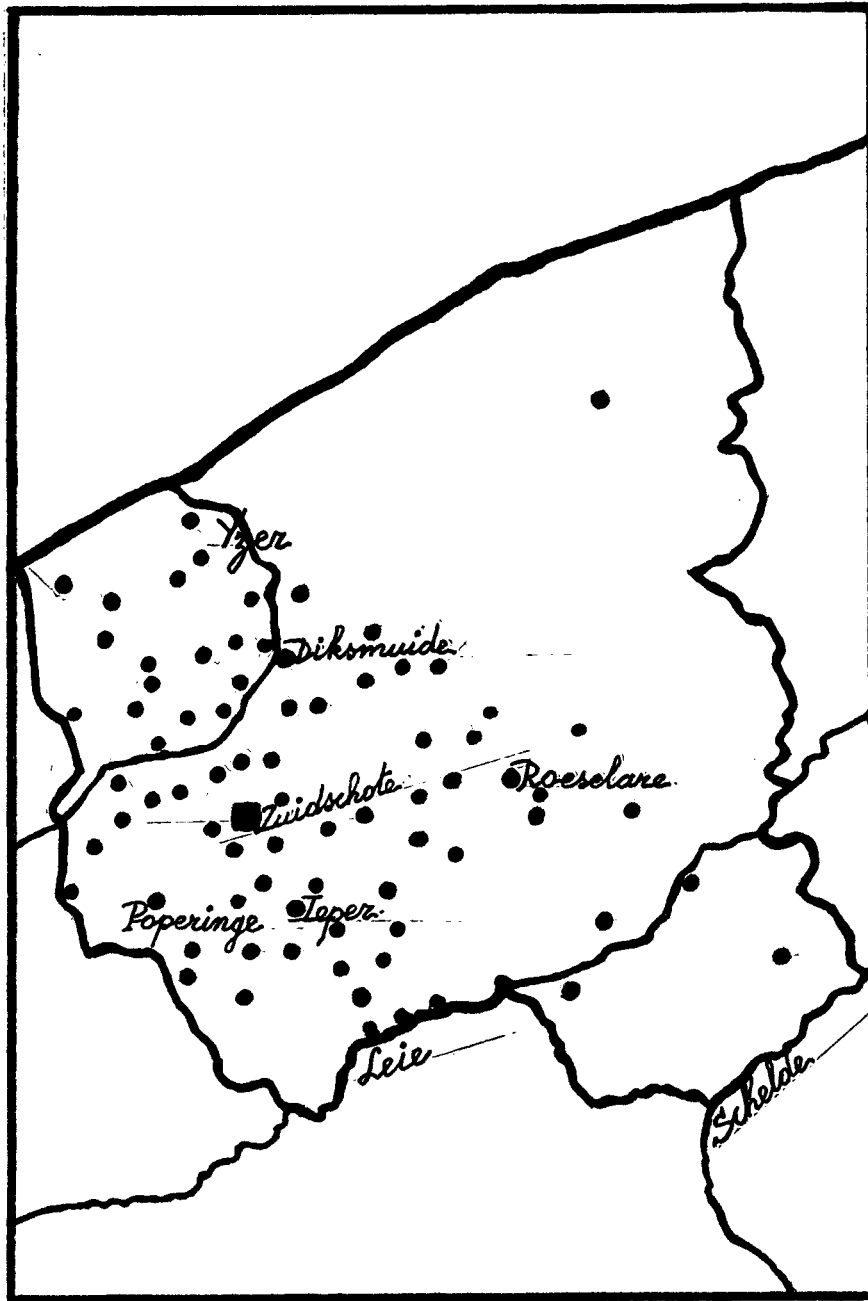
Wij verwijzen telkens naar de desbetreffende pagina en het
bijhorend nummer. Eén voorbeeld: RBA I, p. 17, nr. 7, duidt
het doopel te Zuidschote, op 21 april 1820, van Romanus,
Franciscus Vallaeys, zoonje van Franciscus Joseph Vallaeys
(uit Merkem) en van Amelia, Victoria Degrendel (uit Bikschoote),
die toen in Zuidschote woonden. Eugenijs Vallaeys (uit Raringe)
was peter van de boreling, en Barbare, Catharina Degrendel (uit
Merkem) was zijn meter. Deze laatste 'declaravit se nescire
scribere'. Alleen de vader ('pater') en de peter ('patrimus' ondertekenden
samen met de pastoor; de doopelakte. De meter plaatste alleen een kruis.
De tusson de woorden: 'Signaculum + matrinar.'"

GEBIED VAN HERKOMST

1. ADINKERKE	34. IEPER	67. PASSENDALE
2. ARDOOÏE	35. INGELMUNSTER	68. POELKAPELLE
3. ALVERINGEM	36. INGBOÏGEM	69. POLLINKHOVE
4. BAVINKHOVE (FR-VL)	37. KAASKERKE	70. POPERINGE
5. BELLE (FR-VL)	38. KALKEN (O-VL)	71. PROVEN
6. BEVEREN (LEÏE)	39. KAPRIÏKE (O-VL)	72. RAMSKAPELLE
7. DIKSCHOTE	40. KEÏEM	73. RENINGE
8. BOEZINGE	41. KEMMEL	74. RENINGELST
9. BOOÏTSHOEKE	42. KILLEM (FR-VL)	75. ROESELARE
10. BOVERKERKE	43. KLERKEN	76. RUMBEKE
11. BRIEZEN	44. KOMEN	77. SINT-JAN (IEPER)
12. BRUGGE	45. KORTEMARK	78. SINT-RÏKERS
13. BULSKAMP	46. KROMBEKE	79. STADEN
14. DIKKEBUS	47. LAMPERNISSE	80. STAVELE
15. DIKSMUIDE	48. LANGEMARK	81. STUIVEKENSKERKE
16. DOORNIK	49. LAUWE	82. THUN (bij Saint-Amand- les Eaux (Nord/FR))
17. DUINKERKE (FR-VL)	50. LEÏSELE	83. VERONA
18. EEKE (FR-VL)	51. LOO	84. VEURNE
19. ELVERDINGE	52. MERKEM	85. VLAMERTINGE
20. FRIEDLAND (SILEZÏE)	53. METEREN (FR-VL)	86. VOORMEZEELE
21. GELUVELD	54. MOORSLEDE	87. WATOU
22. GÏTS	55. NEERWAASTEN	88. WERNÏK
23. GODEWAERSVELDE (FR-VL)	56. NÏEPPE (FR-VL) (2)	89. WESTOUTER
24. GRATTEM (N-L) (1)	57. NÏEUWKAPELLE	90. WESTROZEBEKE
25. HANDZAME	58. NÏEUWPOORT	91. WESTVLETEREN
26. HAZEBROEK (FR-VL)	59. NOORDSCHOOÏE	92. WOESTEN
27. HEEL (N-L) (1)	60. OEKENE	93. WOUÏEN
28. HEULE	61. OEREN	94. ZANDVOORDE (GELUVELD)
29. HEUSDEN (O-VL)	62. OOSTKERKE (DIKSMUIDE)	95. ZARREN
30. HOLLEBEKE	63. OOSTNÏEUWKERKE	96. ZILLEBEKE
31. HOOGLEDE	64. OOSTVLETEREN	97. ZONNEBEKE
32. HOUCKAPELLE (FR-VL)	65. OUD-BERKÏJN (FR-VL)	98. ZUIDSCHOTE
33. HOUTEM (IEPER)	66. OUDEKAPELLE	

(1) Het oudste overlijdensregister van Zuidschote (RMO I; 1819/1873) vermeldt - p. 61, nr. 4 - het afsterven van een zekere Mathias Browns, 32 jaar oud en herder van beroep ("schaeper") ("pastor ovium"). Volgens Pastoor Spilliaert was hij geboortig van „graet-hem (prov. Limbourg)". Zijn vader, Jan, was geboren te „Gheel". De geboorteplaats van zijn moeder, Catharina Coolen, wordt niet aangeduid. „Gheel" zal wel een fictieve spelling zijn van: Heel, dat aan Gratem grenst, en ten Westen van Roermond ligt in Nederlands Limburg. Kwan Mathias tijdens het "Hollands Gewind" (1815/1830) naar onze streek? Zeer waarschijnlijk.

(2) In de tekst staat „Nipkerke", een oudere naam voor Nieppe, een grensgemeente van Nieuwkerke.

79 WESTVLAAMSE GEMEENTEN, WAARVAN SOM-
MIGE FAMILIES IN HET KERKARCHIEF VAN ZUIDSCHO-
TE VERMELD WORDEN.

Hogerstaande lijst van dorpen en steden, waaruit de familienamen - vermeld in de vroegste kerkerregisters van Zuidschote - herkomstig zijn, vraagt wel enige uitleg.

We telden 98 gemeenten, waarvan het grootste deel, nr. 79 in Westvlaanderen gelegen zijn. Zo iets is natuurlijk vanzelfsprekend voor een parochie uit de Westhoek. En dat er 11 gemeenten bijkomen uit Frans-Vlaanderen is evenmin verwonderlijk, omdat het twee gebieden zijn, die aan elkaar grenzen.

Vergeten we ook niet dat het Zuidelijk deel van Vlaanderen onder Lodewijk XIV ca. 45 jaar bij Frankrijk ingelijfd was (van ± 1668 tot 1713). Die geschiedenis herhaalde zich - op veel bredere schaal - ruim 85 jaar later. De Franse Revolutionairen en nadien Napoleon waren hier ^(meer dan) 20 jaar de nieuwe heersers (± 1794-1815).

Heel wat gezinnen in onze streek hadden familie wonen over "de schreeve". Landsgrenzen waren toen geen "Berlijnse muur", en dit des te minder wanneer ze door militaire verovering gewoon uitgewist werden. Het is de gewone gang van zaken, dat er, zulke periodes nog meer "uitwisseling" gebeurt dan anders. Franse ambtenaren, militairen, geneesheren, ambachtslieden, enz., komen zich hier vestigen.

Sommigen onder hen kwamen en Vlaams meisje en blijven hier terugslotte wonen. Maar het tegenovergestelde is ook waar. Vanouds trekken seizoenarbeiders en andere werkmensen op geregelde tijden of voorgoed naar Frankrijk. Er is inwrijving maar ook uitwrijving.

Dat er uit de aloude familierverwantschappen, uit het "interzonaal" of "internationaal" verkeer, of in toe en hewe-lyk tot stand kwam is gewoon normaal. Een "Franse" jongen werd verliefd op een Vlaams meisje. Ze trouwden te Zuidschote en zijn naaste familieleden waren getuige bij het huwelijk. Daarvan vinden wij natuurlijk de "neerslag" in het trouwregister van de parochie en kennen wij ^{strefte} familienamen van over 'de Frontieren'.

Het gebeurde ook wel dat de namen van "passanten", om een of andere reden, in de registers terecht kwamen. Een geboorte ^{of} een overlijden konden hiertoe aanleiding geven.

We zullen straks enkele voorbeelden aanhalen, die voornamelijk betrekking hebben op Steenstrate. Er was daar niet alleen een lorkade, maar ook een tolbrug. De Abdis van Maben, "dorpvroutwe" van Zuidschote, had er, van overoerld, het recht tol te heffen op bepaalde waren, die over de brug van Steenstrate ^{vervoerd} werden. Tot aan de Franse Revolutie was dit een echte tolbrug, met een barreeswachter, die de verschuldigde gelden inde. Dit toerecht aan Steenstrate-brug was veel eerder door graaf Robrecht de Friis aan de abdij van Maben verleend geworden. Het werd later in een keure van graaf Filips van de Elzas bevestigd.

We halen eerst enkele voorbeelden aan uit het oudste doopboek (1819-1904).

Op 12 december 1852 doopte Pastoor Delva 'onder voorwaarde' een boreling, Carolus Dabout (1), die bij zijn geboorte - diezelfde dag - in levensgevaar verkeerde, en inderhaast het nooddoopsel had ontvangen uit handen van de plaatselijke vroedvrouw, Trabella Bertin. De kleine Karel, die een onwettig kind was ("filius illegitimus") kreeg de familienaam van zijn moeder, Maria Ludovica Dabout, en 25-jarige jonge dochter uit Nieuwpoort. Deze laatste behoorde tot een schippersfamilie. De boot was toevallig ter hoogte van Zuidschote, toen het kind zich aanmeldde. Er werd snel aangegeld en hulp ingeroepen. Eens het meeste levensgevaar geweken, werd het kind 'sten loop gedragen'. De moeder van Marie-Louise, Barbara Vanlove, en haar broer, Jan Dabout, die mee op het schip waren, fungeerden als meter en peter (RBA I, p. 189, nr. 16).

DE HOEK
KONINK
NOTARIS

En gelijkaardig geval deed zich voor op 28 oktober 1859. Pastoor Delva doopte toen een dochtortje van het schippersgezin Deramaux-Dewel (2), dat zijn domicilie had te Reninge. De kleine Philomena kwam bij toeval ("casualiter") hier ter wereld, toen de boot oors Zuidschote lag (RBA I, p. 208, nr. 15).

Het gebeurde, ook wel meer, dat aanstaande moeders, die ongetrouwd waren en elders woonden, enige tijd vóór de bevalling, hun toevlucht zochten bij familieleden te Zuidschote en aldus hun kindje hier ter wereld brachten (3). Pastoor Spilliaert had de gewoonte dit in randnota te vermelden. Zo lezen wij, b.v.,

betreffende Barbara Bergmans, dat zij sinds een drietal weken van Hamertinge naar hier gekomen was ("venit a tribus hebdomadibus ex Hamertinge") (RBA I, p. 138, nr.

16). En bladzijde verder (RBA I, p. 139, nr. 20) schrijft hij in de rand, met betrekking tot Amelia Heughebaert, wier dochtortje, Leonia, op 30 september 1840 geboren en gedoopt werd:

"Venit ex Sti. Joris peperingis. Ex taberna peereboom." (Ze kwam van de St.-Jansparochie te Peperinge, uit de taverne Peereboom). Op 7 november 1845 vermeldt dezelfde pastoor het

H.-doopsel van Karelte Vandenbroele, onwettige zoon van een 21-jarig Zuidschote meisje; waarbij hij aanmerkt: "Venit ex Pollinckhove".

DE HOEK
KONINK
NOTARIS

- (1) Deze familienaam werd opgenomen in onze lijst, omdat de jaren 1819 tot en met 1853 bestrijkt.
- (2) Idem.
- (3) In het Dodenregister (RMO I, p. 101, nr. 14) schrijft Pastoor Spilliaert het overlijden in - op 9 okt. 1843 - van een meisje, dat tijdens de bevalling stierf, nadat het zijlings door de vroedvrouw was gedoopt geworden. Het wichtje, dat niet eens een voornaam kreeg, was een onwettig kind van de 21-jarige Sophia Vallaays, uit Zuidschote; "quae Ypris venit ad parentis".

Keren we nu terug naar de schippers, die aanlegden bij de brug van Steenstrate (1). Daar waar de weg Ieper - Diksmuide over 'de Vaart' gaat (het oude Kanaal, dat Ieper met de Oze verbindt), lag er toen al een kleine hede waar boten konden lossen en laden. Koning Leopold I ^{die zijn "Blijde Intrade" deed in de streek} liet er op 13 mei 1833 'n tijl aanleggen, terwijl het toegestroomde volk hem welkom heette.

Middelwijn vond er in het gezin Philippus en Regina Heughebaert - Decoinche een blijde gebeurtenis plaats. Het echt-paar werd die eigenste dag - om halfdrie in de namiddag - verblijd met de geboorte van een zoontje, dat enkele ween later door Pastoor Spilliaert geberstend werd onder de naam Leopold, een voor de hand liggende doopnaam, vermits de kleine geboren was "in adventu regis Leopoldi primi in Steenstrate" (RBA I, p. 75, nr. 6).

Dit hoog bezoek moet wel ^{bijzonder} veel indruk nagelaten hebben op de plaatselijke bevolking, vermits verscheidene jonggetjes van Zuidschote, die hier nadien het levenslicht zagen, diezelfde voornaam als eerste of tweede doopnaam meekregen. Wij beperken ons tot de jaren 1833 - 1836 en vinden:

- 1) Leopoldus Devos (° 2 sept. 1833) - 2) Petrus Leopoldus Heughebaert (° 1 nov. 1834) - 3) Leopoldus Moreeuw (° 23 jan. 1835) - 4) Aloysius Leopoldus Devos (° 21 juni 1835) - 5) Leopoldus Heughebaert (° 3 febr. 1836) - 6) Amandus Leopoldus Tierssoone (° 1 maart 1836) - 7) Desiderius Leopoldus Van Eecke (° 19 maart 1836) - 8) Desiderius Leopoldus Debakker (° 10 april 1836) - 9) Severinus Leopoldus Louwaghe (° 15 april 1836) en - 10) Henricus Leopoldus Soenen (° 27 aug. 1836).

Hoe een naam toch in de smaak kan vallen en populair worden!

Volgen we nu - na deze uitwijking - onze uitkenzetting in verband met het gebied van herkomst van de familienamen, die wij in de oudste kerkregisters van Zuidschote aantreffen.

Het spreekt van zelf dat er een en ander kon gebeuren in de schippersfamilies, terwijl de schepen voor ander lagen aan Steenstrate - Brug; geboorten, b.v. (wij haalden reeds een paar voorbeelden aan) maar ook stoffgevallen. Uit het "Registrum Mortuorum" I

- (1) Tot aan de Eerste Wereldoorlog was Steenstrate een vrij aanzienlijk gehucht. Vanaf de "Yperlee" tot aan het "Stampkot" stonden er in de jaren 1900 - 1910 24 huizen of bedrijven, waaronder 3 hoeren (met ondermeer de Stampkot-molen van de kinderen Messy, toen reeds een 'motor-molen'), 2 brouwerijen, een 'suikerijdrogerij' en 1 herbergen. Onder de 'gesloten' huizen waren er 3 tweewoonsten en zelfs 1 driewoonst.

(1819-1873) 3 p. 96, nr. 9, b.v., vernemen wij het overlijden, op 28 april 1842, van een kindje, Victorinus Drapier, dat slechts 17 maanden oud werd. Het was geboren te Nieuwpoort, als zoon van het schippersgezin Ludovicus en Catharina Drapier - Herbou, uit Thun ("priez de St. Amand lez Eaux" ^{logerstaande} (zie lijst)). Vermits het jongestje stierf op de boot ("in navi"), binnen de grenzen van de parochie, werd het te Luidschote begraven.

Dit gebeurde wel meer. Zo overleed ^{op 22 aug. 1849} de kleine Adolphus Gryson, in de onderlyke ^{boot}, toen deze bij Steenstrate voor anker lag ("Obit ... in navi prope Steenstrate"). Het knaapje was ^{gebortig van Pollinkhove}, en 2 jaar en 2 maanden oud toen het stierf.

Ook in die tijd werd er al eens een verdronken persoon uit het water gehaald. Op 12 mei 1827, om 5 u. 's morgens, vond Philippus Leroy, die uit vissen ging, een onbekende drenkeling ("submersus inventus est quidam ignotus, a philippo Leroy, piscatore"). De verdronkene werd drie dagen later ("post triduum") op het kerkhof van Luidschote begraven (RMO I, p. 38, nr. 7).

Francisca Noppe, de zestigjarige weduwe van Jacobus Goukie, werd op 1 februari 1828 ^{om 1 u. in het namiddag} verdronken aangetroffen en de 3^e februari 'alhier' begraven. ⁱⁿ (nog andere)

Er deden zich, zelfs ⁱⁿ een klein dorp, toen zoals nu, soms ^{tragische} gebeurtenissen voor.

Op 30 april 1833, b.v., strotte ^{een} zoontje van molenaar Eugeen Devos te pletter. Vaders windmolen stond dicht bij de kruising van de oude Middelstraat en de toenmalige Nieuwstraat, niet ver van het gehucht Luzerne. De jonge knaap, Charles-Louis van name, bezweek om 6 u. 's avonds, in het onduidelijk kuis, aan de opgelopen verwondingen. De jongen was amper 5 jaar en 9 maanden oud. Naast het katijnse overlijdensbericht schreef Pastoor Spilliaert, in de rand en in het Vlaams, dat de kleine overleden was "by gevolg van uyt den molen te vallen" (RMO I, p. 61, nr. 8) (1).

Er moet een tiental jaren voordien een misschien nog grotere opschudding geweest zijn in een stil dorp als Luidschote, toen er op 27 nov. 1823, tussen vijf en zes uur 's avonds, een gruwelijke dubbele moord werd gepleegd. Ludovicus Boerave, afkom-

(1) In oude tijden waren er drie molens te Luidschote, nl.: "Vossens meulen", "Stampkot" en "de Cortewildemeulen". Te staan alle drie vermeld op een oude kadastrakaart van 1836. Volgens deze kaart stond het molenaarshuis met bijgebouwen, dat hoorde bij "Vossens meulen", vlak aan de hoek gevormd door de tegenwoordige Generaal Lotzstraat en de Grenadiersstraat. De gebouwen reikten tot aan de voet van de molenwal, die aan de Generaal Lotzstraat paalde. Op het medegaande stuk land stond er nog een gebouwtje. Het lag wat innewaarts, ongeveer op de plaats waar Luc en Christine Bryon - Carpentier nu een nieuwe woning hebben gebouwd.

stijg van Watou en weduwnaar van Isabella Riems, werd die avond, op 58-jarige leeftijd, op wreedaardige wijze vermoord ("cruddeliter occisus... est"), evenals Barbara Vanloot, de 68-jarige uit Poperinge herkomstige - echtgenote van Josephus Boerave (RMO I, p. 23, nrs. 12 en 13). Dat het om schoonbroer en schoonzuster gaat, blijkt uit het obit van ^{de man van} Barbara, Jozef, die de 4de april 1831 te Zuidschote overleed, in de ouderdom van 69 jaar (RMO I, p. 57, nr. 5). Jozef en Louis waren immers gebroeders.

Wat de oorzaak van deze tweevoudige misdaad was, kunnen wij alleen maar gissen. In ieder geval werden beide slachtoffers, dezelfde dag, ^(29 nov.) in dezelfde uitvaartdienst & begraven.

Het moet ook een klap gegeven hebben te Zuidschote toen Rosalie Hondeghem, ^{een} dochter van Dominicus en Maria-Theresia Hondeghem-Hosday, op 4 juli 1834, om 5 u. 's morgens, dood werd aangetroffen door haar moeder. Zij was 21 jaar en 3 dagen oud en schielijk ("subito") gestorven. (RMO I, p. 66, nr. 11).

So ^{Waarom wij iets van} de belevissen van een klein dorp, de wederwaardigheden, die in de geest geprent bleven en opgetekend werden.

To'n voorval was ^{de plotse dood van,} ongetwijfeld ook ^{een Italiaanse} koopman uit Verona, Antonius Maran. Deze was 63 jaar oud, toen hij - op 2 augustus 1826, om 5 uur 's morgens - "subit overleed") tot Steenstraete, gaande naar Yper met zynen wynchel voor de feeste. Hij werd hier vier dagen later begraven (RMO I, p. 27, nr. 3).

En met ^{het overlijden van} deze Italiaanse voorreiziger - die onvoorziens in Vlaamse grond zou rusten - komen wij terug tot ons eigenlijke onderwerp; de ^{doorheen} steden, waaruit de mensen afkomstig zijn, van wie wij de familienamen in de herbergregisters van Zuidschote uit ^{de jaren 1819-1850, aantreffen.}

Laten wij ^{voor de} duidelijkheid, eerst even samenvatten. We telden in het Vlaamse landsgedeelte ⁸² gemeenten, nl.: ⁷⁹ in Westvlaanderen (zie de bijgevoegde kaart) en 3 in Oostvlaanderen (t.w.: Heusden, Kalken en Kaprijke) ^{(2) elf} gemeenten liggen in Frans-Vlaanderen (nl.: Bwinkhove, Bella, Duinkerke, Eeke, Godewaersvelde - ook Godsvelde) - ^{genaamd} 'Houchapelle', Killen, Nieppe, ^{Harzebrak,}

(1) Wat België betreft moeten wij hier nog Doornik aan toe voegen, daar verbleef de ^{adellijke} familie Boonaert, die van overouds twee belangrijke Hofsteden bezat te Zuidschote (n.l.: de hoeve "Sampers" en de "hoeve Decorte" aan t. Vuilvoordeke).

Maar daarover wel een keer later in 't Parochieblad of in een ander deel van deze "zantingen". Er woonden nog 'n paar andere eigenaars te Brugge en te Kuvone. Zo komen die namen, verder ^{soortlijk,} in onze lijst

Oud-Berlijn en Thun.

Verder vermelden we reeds graten in Heel in Nederlands Limburg en Verona in Italië.

Er rest ons alleen nog iets te zeggen over Friedland in Silezië. Maar dit is een (lang) verhaal!

Vooraan in de jaren 1800 woonde er te Zuidschote een Oostenrijker. Hij heette Johannes Gabriël Bergmann en was in 1760 of 1761 te Friedland geboren. Dit stadje lag toentertijd in het Oostenrijks gedeelte van Silezië. Johannes was uit Lutheraanse ouders geboren „en opgebracht in de lutherse religie”. Hij kon ongetwijfeld lezen en schrijven, want in die tijd, hier te lande, bij velen niet het geval was.

Hoe die Oostenrijker hier versield geraakte, weet ik niet. Was het een soldaat van het keizerlijk leger, die hier achtergebleven was en later met een Vlaams meisje trouwde? Het kan best zijn.

De Zuidelijke Nederlanden waren al in 1713 aan de Oostenrijks-Habsburgers toegewezen geworden. Zo kwam het dat er hier Oostenrijks ambtenaren, kooplieden en militairen verbleven. Onder het bewind van de Oostenrijks vorsten kende ons 'land' een periode van vrede en vrede. Vooral Maria-Theresia (1717-1780) won aller harten door haar opgewektheid, haar beminnelijkheid en natuurlijk optreden. Haar huwelijk met hertog Frans Stephan van Lotaringen was buitengewoon gelukkig. Vijf zonen en elf dochters waren er de vrucht van.

Ook bij ons genoot de rooms-katholieke vorstin een grote populariteit. Men noemde haar de "landmoeder". Opvallend veel meisjes van Zuidschote kregen de naam Maria-Theresia bij hun doopsel.

Dit bleef nog zo vele jaren na de dood van de goede vorstin. Zo werden er hier in vijfentwintig jaar van 1819 tot en met 1843 juist geteld 30 kleine Maria-Theresia's over de doopvont gehouden. Slechts één meisjesnaam was nog meer populair te Zuidschote nl.: Rosalia. Er werden er hier, in diezelfde periode, 48 onder die naam gekerstend. Hoe men uit al die Maria-Theresia's en Rosalia's wijs geraakte, mag Joost weten!

Maar laat ons terugkeren naar onze Johannes Gabriël Bergmann, de Oostenrijker waerover wij het eigenlijk willen hebben.

Na het uitbreken van de Franse Revolutie kwam er een einde aan de lange periode van rust en vrede. Vanaf 1792 hadden onze streken verschrikkelijk te lijden onder de haast onafgebroken

krijgsoperaties tussen de Franse troepen en deze van de geallieerden.

In 1794 werd er voorgezet een eind gemaakt aan het Oostenrijks bewind en werd ons land ingelijfd bij Frankrijk.

Ik veronderstel dat Joannes Bergmann zijn hart in Vlaanderen verloren had en daarom besloot hier te blijven. In elk geval huwde de Oostenrijker - misschien al rond 1795 - met een Vlaamse meisje: Rosa, Clara Wildemeersch, geboren te Brielon, rond 1775. Toen ze huwde was ze ergens rond de twintig jaar en dus merkbaar jonger dan haar echtgenoot.

Of het nieuwe gezin zich reeds onmiddellijk na het huwelijk te Zuidschote kwam vestigen, weet ik niet. Misschien woonde Joannes hier voordien al. In ieder geval zijn de drie kinderen die ik ken, allen te Zuidschote geboren. De oudste dochter: Maria-Theresia Bergmann (de familienaam was ondertussen verwlaamst!) zag het levenslicht te Zuidschote in 't jaar 1800. Later trad zij in dienst te Namertinge en keerde vandaar naar haar ouderlijk huis terug om er, op 15 november 1819, het leven te schenken aan een dochtertje, dat bij haar doopsel dezelfde naam kreeg als haar moeder: Maria-Theresia Bergmann (RBA I, p. 14, nr. 17). Dit kindje werd later gelegitimeerd, doordat de moeder, op 11 febr. 1823, te Zuidschote in het huwelijk trad met de vader ervan, nl.: Josephus Ignatius Demarey, en 24-jarige jongman uit Namertinge (RBA, l.c.: "legitimata est per subsequens matrimonium die 11 febr. 1823" in RMA I, p. 15, nr. 2).

Het gezin Bergmann(n) - Wildemeersch had nog andere kinderen, e.a. een zoon: Josephus, Modestus Bergmann. Deze moet in 1808 of 1809 geboren zijn. We ^{kunnen ook} een andere dochter van het echtpaar, met name Barbara Bergmann, die hier op 8 juli 1840 een onwettelijk zoon ter wereld bracht, die bij zijn doopsel de naam Carolus Ludovicus kreeg (RBA I, p. 138, nr. 16). Op 15 februari 1846 werd er nog een 'onwettig' kind van haar te Zuidschote geboortend onder de naam: Amandus Franciscus (RBA I, p. 166, nr. 4).

Joannes Gabriël Bergmann, waarmee we dit verhaal begonnen, overleed te Zuidschote op 19 maart 1822, 81 jaar oud (RMO I, p. 16, nr. 3).

Vijf jaar vóór zijn dood had hij het Lutheranisme plechtig afgezworen. De akte hiervan dateert van 24 maart 1817. Ik vond ze ingelast vooraan in het oudste trouwregister van onze parochie (PMA I, 1817-1923). De tekst is wel het citeren waard. Hij luidt als volgt:

a Luitschote

Den 24 maart 1817

Ik onderschreef verklaare in de praesentie van mijn heer du Bois, pastor in Woesten, en sieur de puydt, meyer der commune van Luitschote, hier toe versocht zijnde als getuigen, dat Joannes gabriël bergman, geboortig van Vriendland in Silezen, van luthers ouders geboren en opgebracht in de lutherse religie, den vierentwintigsten maerte 1817, verschaft en anathemazeert heeft de lutherse religie en alles dat tot haer betrekkelijk is, ook alle andere lichterijen ende doolingen, ende aanveert heeft de roomsche, catholyke en apostelyke religie, en de belydenisse des roomsch, catholyks en apostelyks geloofs uitgesproken en met eed berestigd heeft.

In teken der waarheid hebben onderteekent

Joannes gabriël bergman

Mijn heer du Bois, pastor in Woesten

Sieur de puydt, meyer tot Luitschote"

(volgen vier handteekeningen; t.w. deze van:)

a Joannes gabriël Bergmann

J. J. Du Bois, P. in Woesten

J. C. Depuydt

F. C. de Coester, pastor in Luitschote".

Tot haer het verhaal over een Oostenrijker te Luitschote.

(in een tweede deel van deze 'Lantingen')
Maar vooral wij de lijst publiceren van de familienamen, die wij in het oudste herbarchiel van Luitschote terugvonden (tot en met 1850), moeten wij echter nog iets zeggen in verband met het verspreidingsgebied van deze familienamen.

Hoe die enkele buitenlandse namen in de parochieregisters 'verzeild' geraakten, zal wel duidelijk zijn uit wat voorafgaat.

Daaruit blijkt ook dat de familienamen van 'verder af' in Vlaanderen of in het Franse Noorden, eveneens gelijkaam zijn en dikwijls slechts door een of andere toevallige omstandigheid te Zuidschote geboekt werden.

het volgende vaststellen:

Te kunnen wij, zonder enig voorbehoud, hoe verder

men zich van Zuidschote verwijderd, des te schaarser worden de familienamen, die hier geregistreerd worden. Er bestaat overal

een soort rekenkundige verhouding tussen de afstand, die een bepaald dorp van Zuidschote scheidt, en de frequentie van de familienamen die wij er aantreffen. Hoe groter de afstand, des te kleiner ^{het} aantal.

Het tegenovergestelde is dus ook waar. De frequentie stijgt naarmate men Zuidschote nadert. Ongeveer negen tienden van de opgeteekende familienamen komen uit het dorp zelf of uit de 'naaste omtrek'. Dit is niet verwonderlijk in een tijd waarin de mensen van te lande gelden of nooit verre verplaatsingen deden. De dagelijkse 'handel en wandel' beperkte zich tot het eigen dorp of de aanpalende gemeenten. Alleen bij uitzonderlijke gelegenheden, als b.v. een doopsel, een huwelijk of een begrafenis, trok men - zo nodig - wat verder.

Seizoenarbeiders bleven natuurlijk een tijd uit de streek weg. Te ook sommige jongeren - meestal meesters - die 'diensen', b.v. in stad (Ieper, Poperinge) of op een boerderij, waar ze dan inwoonden. In 'dringende gevallen' kwamen ze dan veelal voor een tijd naar de ^{de} ouderlijke woning terug.

elders gingen

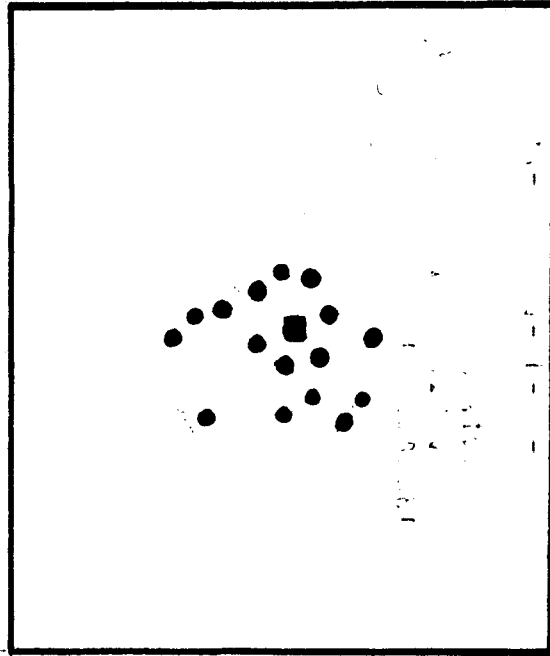
Zuidschote was, toen zoals nu, ^{maar} een klein dorp. In 1697 telde men er slechts 311 inwoners; in 1814 ^{toch} 545 ^{en} in 1640 zelfs 636! In 1697 waren er 25 hofsteden. Welnu, in vroegere tijden, was er op ^{een hoeve} veel handen-
arbeid te verrichten. De boer, de boerin en de kinderen solstonden niet voor al dit werk. Er was zowel mannelijk als vrouwelijk dienstpersoneel om doen. Werkloosheid zal er - voor wie wilde en kon werken - wel niet bestaan hebben. Wie zelf geen landbouwer, ambachtsman of verzorgdoener was, kon als dagloner, knecht of meid aan 'de kost' komen, zo niet in eigen dorp, dan toch in een aanpalende gemeente.

Het merendeel van onze mensen vond ^{dus} werk in eigen streek

en verlieten die zelden. Jonge mannen vonden hun bruid ter plaatse of in een naburige gemeente - en vice versa. De meeste families waren konkvart en streekgebonden; iets wat men ook uit de aard, de frequentie, de continuïteit en de concentratie van de hier voorkomende familienamen kan aflezen.

Om het voorgaande wat aanschouwelyker te maken, lassen we hier een kaartje in van Zuidschote en omliggende gemeenten, waar - zoals we reeds ziden - ongeveer negen tienden van de besproken familienamen vandaan komen.

ZUIDSCHOTE EN OMLIGGENDE GE-
MEENTEN, WAAR CA. 90% VAN DE BESPRO-
KEN FAMILIENAMEN VANDAAN KOMEN.

CATALOGUS

A

1. ABEELE
2. ACKOU
3. AERNOUT
4. ALEXANDER
5. ALLAER
6. ALLEWAERT
7. AMERY
8. AMPLUS
9. ANGILLIS
10. ANNET
11. ANNOOT
12. AUDAERT
13. AUSPIE

B

14. BAECKELANDT
15. BAELE
16. BAELEN
17. BAERT
18. BAES
19. BAEYEN
20. BAFCDP
21. BAILLIEU
22. BAMELIS
23. BARTIER
24. BARTOLOMEUS

25. BASUIN
26. BASYN
27. BAUDEN
28. BAUVAIN
29. BAYAERT
30. BECUWE
31. BECKAERT
32. BECQUAERT
33. BEELE
34. BEHEY
35. BEIRNAERT
36. BENAUT
37. BENAUWDT
38. BENAUWT
39. BENBIT
40. BENOUD
41. BENOUWDT
42. BENTEIN
43. BENTIN
44. BEQUAERT
45. BEQUOYE
46. BERGHHOF
47. BERGHOF
48. BERGMAN
49. BERGMANN
50. BERNAERT

51. BERREVOET
52. BERTEN
53. BERTHIER
54. BERTIER
55. BERTIN
56. BERVOET
57. BESEYNE
58. BETREMEEUX
59. BEUN
60. BEUNS
61. BEUKAERT
62. BEUTAYE
63. BILLE
64. BILLET
65. BILLIET
66. BLANCKAERT
67. BLANCKE
68. BLANKAERT
69. BLANQUAERT
70. BLICK
71. BLIECK
72. BLOMME
73. BLONDE
74. BLONDEEL
75. BOBEIN
76. BOEKAERT

77. BOERAEVE
78. BOERAVE
79. BOERHAEVE
80. BOERRAEVE
81. BOESSEMAERE
82. BOLLAERT
83. BOLLUYT
84. BONAERT
85. BONQUE
86. BOONAERT
87. BOONE
88. BOSSAERT
89. BOSTERAEN
90. BOSTRAEN
91. BOUCKAERT
92. BOUCKELIEREN
93. BOUCKELIOEN
94. BOUCKENAERE
95. BOUCQUEY
96. BOUDDENS
97. BOUDRI
98. BOUDRY
99. BOURRY
100. BOURY
101. BOUSSEMAERE
102. BOUSSEMARE
103. BOUSSEN

104. BOUTE
105. BOUTELLE
106. BOUTEN
107. BOUTON
108. BOUTTEN
109. BOUVEIN
110. BOVIN
111. BRABANDT
112. BRABANT
113. BRACKE
114. BRACKÉ
115. BRAEM
116. BREYNE
117. BROERS
118. BROUCKXON
119. BROUNS
120. BRUNEEL
121. BUGAIN
122. BUISSON
123. BULCKE
124. BULKE
125. BULSTRAEN
126. BULTEEL
127. BURGHGRAEVE
128. BUSAIN
129. BUSEYNE
130. BUSINNE

131. BUSSON
132. BUSTRAEN
133. BUTAYE
134. BUTSERAEN
135. BUTSTRAEN
136. BOVRY
137. BOYS
138. BOYSE
139. BYGODT
140. BYLLE

C

141. CAELEN'S
142. CAENEN
143. CAESEMAEKER
144. CAILLIAU
145. CALLENS
146. CALLIAU
147. CALOEN
148. CANDAELE
149. CANDALE
150. CANIN
151. CAPELIER
152. CAPELLE
153. CAPILIER
154. CAROEN

155. CAPDENS
 156. CAPPOEN
 157. CAPPOENS
 158. CARDINAEL
 159. CARDON
 160. CARLIER
 161. CARLUY
 162. CARPENTIER
 163. CARRE
 164. CARREIN
 165. CARRIN
 166. CARTON
 167. CASIER
 168. CASTEELE
 169. CASTEL
 170. CASTELEIN
 171. CASTRYCK
 172. CATTEU
 173. CATTEU
 174. CAURA
 175. CAVAL
 176. CEYTE
 177. CHARLET
 178. CHARLEZ
 179. CHARREEL
 180. CLAEREBOUT
 181. CLAEREBOUT

182. CLARIS
 183. CLARISSE
 184. CLARYS
 185. CLARYSSE
 186. CLAYSEN
 187. CLEMENS
 188. CLEMENT
 189. CNOCKAERT
 190. COCQUELLE
 191. COENE
 192. COEPIETERS
 193. COISNE
 194. COMEINE
 195. COOLEN
 196. COPIETTERS
 197. COPPIETTERS
 198. COQUEL
 199. COQUEEL
 200. CORNEEL
 201. CORNELIS
 202. COSTENOBEL
 203. COSTENOBLE
 204. COTELLE
 205. COTNY
 206. COTTENIER
 207. COULIER
 208. COURA

209. COURTENS
 210. COUSSEMAKERS
 211. COUVEREUR
 212. CREMERY
 213. CREUS

D

214. DABOUT
 215. DALLAYS
 216. D'ALLEMAGNE
 217. DANNEEL
 218. DATIN
 219. DAUPHIN
 220. DAVID

221. DEBACKER
 222. DEBAENE
 223. DEBAENST
 224. DEBAERE
 225. DEBAKKER
 226. DEBAL
 227. DEBAN
 228. DEBANDT
 229. DEBEER
 230. DEBEIR
 231. DEBER

232. DEBERGH
233. DEBERGHE
234. DEBEVELE
235. DEBOUCK
236. DEBREUCK
237. DEBROCK
238. DEBRUYNE
239. DEBURG-GRAEVE

240. DECAESTEKER
241. DECEUNINCK
242. DECEUNYNCK
243. DECLAIRE
244. DECLEENE
245. DECOCK
246. DECOCQ
247. DECOENE
248. DECOESTER
249. DECONINCK
250. DECOSTER
251. DECOUSSEMAKER
252. DECROCK
253. DECROCA
254. DECROIX
255. DECROK
256. DECROOS
257. DECUYPER
258. DEDEURWAERDER

259. DEDEYNE
260. DEFEVER
261. DEFEVERE
262. DEFLO
263. DEFLOU
264. DEGELCKE
265. DEGHELCKE
266. DEGRAETE
267. DEGRAVE
268. DEGRENDÉL
269. DEGRENDELE
270. DEGROOTE
271. DEGROU
272. DEGRYSE
273. DEHAEN
274. DEHAMERS
275. DEHOEDT
276. DEHONT
277. DEHOUCK

278. DEJAEGER
279. DEKEIREL
280. DEKIND
281. DEKINDT
282. DELABARRE
283. DELAHAYE
284. DELANGE
285. DELANGHE

286. DELANOY
287. DELATRY
288. DELBEQUE
289. DELEBECQUE
290. DELEFORTRIE
291. DELEGHERE
292. DELEU
293. DELHAYE
294. D'ELHAYE
295. DELHEM
296. DELHEYE
297. DELIE
298. DELTOMBE
299. DELVA
300. DELVOYE
301. DELYE

302. DEMAN
303. DEMARET
304. DEMAREY
305. DEMAREZ
306. DEMEYER
307. DEMEYERE
308. DEMOL
309. DEMOLDER
310. DEMOLDERE
311. DEMUNCK
312. DEMUNG

313. DEMUYNCK	340. BERLUYN	366. DEVLOD
314. DENAXTER	341. DEROD	367. DEVOS
315. DENECKER	342. DERYCKE	368. DEVRIEND
316. DENEXTER		369. DEWAGTER
317. DENGLOD	343. DESAEVER	370. DEWAGTER
318. DENOOT	344. DESAVER	371. DEWANCKER
319. DENUDT	345. DESCAMP	372. DEWANKER
320. DENYS	346. DESCAMPS	373. DEWAYRANS
321. DEPATIN	347. DESCHEPPER	374. DEWEERD
322. DEPICK	348. DESCHREVEL	375. DEWILDE
323. DEPOEVER	349. DESCHRYVER	376. DEWITTE
324. DEPOISSONNIER	350. DESCHRYVERE	377. DEWORM
325. DEPOORTER	351. DESEURE	378. DEWYNTER
326. DEPOORTERE	352. DESMADRIL	379. DEZEURE
327. DEPOOT	353. DESMADRYL	
328. DEPUYDT	354. DESMARET	380. DHEERE
329. DEPUYT	355. DESMAREZ	381. D'HEERE
330. DEPYPERE	356. DESMYTERE	382. DHOGE
331. DEQUEKER	357. DESMYTTER	383. D'HOOGHE
332. DEQUIDT	358. DESODT	384. D'HULSTER
333. DERAEDT	359. DESPRIET	385. DIERICKX
334. DERA EVE	360. DESQUIEN	386. DISQUIEN
335. DERAMAUDT	361. DESRUEL	387. DIEUWSAERT
336. DERAMOUDT	362. DESTOOP	388. DIZAINÉ
337. DERAVE	363. DESWARTE	389. DOIGNY
338. DERECKER		390. DOOGE
339. DEREVEL	364. DETHIEUW	391. DOOGHE
	365. DETURCK	392. D'OOGHE

393. DOLFFEN

394. DOLPHEN

395. DONCE

396. DONCK

397. DONCKE

398. DONDAINE

399. DONDEINE

400. DONQUET

401. DOOGE

402. DOOGHE

403. DOOM

404. DORNEZ

405. DOUCKY

406. DOULAEGE

407. DRAMER

408. DRESBEKE

409. DRUWÉ

410. DUBAL

411. DUCARON

412. DUCARRON

413. DUFLO

414. DUFLOU

415. DUGARDYN

416. DUYTSCHAEVER

417. DUMORTIER

418. DURIEZ

419. DURNEZ

420. DUTHOI

421. DUTHOD

422. DUTHOY

423. DUTOIRE

424. DUVAL

425. DUVEY

426. DUYCK

427. DUYTSCHAEVER

428. DUYTSCHAYER

E

429. ECHOUT

430. EGEROD

431. ESSEL

432. EVERAERT

F

433. FAGOT

434. FAVIER

435. FERTIN

436. FEVERS

437. FEYS

438. FIERS

439. FLEURBAEY

440. FLOORISOONE

441. FLORISONE

442. FLORISOONE

443. FLORIZONE

444. FOCKENBERGHE

445. FOCKENIER

446. FOCKENOI

447. FOCKENOY

448. FONTEYNE

449. FORREZ

450. FOUTRY

451. FRAEYS

452. FRAYS

453. FREMAULT

454. FRETIN

455. FREYNE

456. FRYMOUT

G

457. GAENERON

458. GAUQUIE

459. GAUQUIER

460. GEERAERT

461. GEKIERE

462. GELDHOF

463. GELDOP

464. GELDEN

465. GERAERT
466. GERMONPREZ
467. GEYSEN
468. GHEBBEN
469. GHEERAERT
470. GHEKIERE
471. GHEsqUIERE
472. GHEsqUIERE
473. GHILLEBAERT
474. GHYS
475. GHYSELEN
476. GILLEBAERT
477. GILLEBERT
478. GILLES
479. GILLIS
480. GLORIE
481. GODDYN
482. GODTSCHALCK
483. GOEMAN
484. GOETHALS
485. GONTIER
486. GONTIEZ
487. GOUDEZOONE
488. GOURIE
489. GOUWY
490. GRENDLS
491. GRIMMELPON
492. GRIMMONPRE
493. GRIMMONPREZ

494. GRUTENS
495. GRUWIER
496. GRYSON

H

~~497. HAELEWYN~~
498. HAESEBROUCK
499. HALAERT
500. HALEWYN
501. HALLAERT
502. HALLEWYN
503. HAMELTON
504. HANDPOORTER
505. HARDI
506. HARDY
507. HASEBROUCK
508. HAUSPIE
509. HEWELSON
510. HEMELSOEN
511. HENNEBEL
512. HENNIN
513. HERBOU
514. HERMINET
515. HERREMAN
516. HEUGEBAERT
517. HEUGHEBAERT
518. HOEDTS

519. HOUFFENAGEL
520. HOLLEBEKE
521. HOMEY
522. HOMEZ
523. HOMMEY
524. HOMMEZ
525. HONDEGHEM
526. HOGHE
527. HOOGHE
528. HOORELBEKE
529. HOORNAERT
530. HOSDEY
531. HOSTYN
532. HOUBRON
533. HOUSPIE
534. HOUTKIER
535. HOUTSPIE
536. HOUWEN
537. HOVAERE
538. HOVELACK
539. HUGHEBAERT
540. HUIGEBART
541. HUYGE
542. HUYGENS
543. HUYGHE
544. HUYGHEBAERT

I

- 545. ISACK
- 546. ISACK
- 547. ISACK
- 548. ISENBAERT
- 549. IWEINS

J

- 550. JACOB
- 551. JOYE

K

- 552. KERSTELYN
- 553. KERSTELYN
- 554. KERSTELIN
- 555. KERSTELOOT
- 556. KNOKKAERT
- 557. KNOKKAERT
- 558. KINNOO
- 559. KWARTIER
- 560. KYNNOO
- 561. KYNNOO

L

- 562. LABARQUE
- 563. LABAU
- 564. LABEEUW
- 565. LACANTE
- 566. LACONTE
- 567. LACOUR
- 568. LAGACE
- 569. LAHAYE
- 570. LAHOUSSE
- 571. LALAU
- 572. LAMAIRE
- 573. LAMEIRE
- 574. LANDERY
- 575. LANNOD
- 576. LANNOYE
- 577. LANDO
- 578. LANDY
- 579. LAPAIRE
- 580. LAUAGE
- 581. LAUREINS
- 582. LAUWERS
- 583. LAUWYCK
- 584. LAVA

- 585. LEBBE
- 586. LECHOT
- 587. LECLERE
- 588. LECOMTE
- 589. LEFEBURE
- 590. LEFEBVRE
- 591. LEBON
- 592. LEMAN
- 593. LEMBORG
- 594. LENOIR
- 595. LEPLA
- 596. LEPLAE
- 597. LEPLAT
- 598. LEQUIEU
- 599. LEROU
- 600. LEROY
- 601. LESAGE
- 602. LESAFFRE
- 603. LESCOHIER
- 604. LESCOUHIER
- 605. LESIN
- 606. LESTAVELE
- 607. LEUPE
- 608. LEUREDAN
- 609. LEURIDAN
- 620. LEUWERS

611. LEVECQUE
612. LEWILLIE
613. LEYMAN
614. LEYS

615. LIEBAERT
616. LIEFHOOGE
617. LIEFOOGHE
618. LIEVEN
619. LIGNEEL
620. LIMBOURGH
621. LIMBURGH
622. LOGIER
623. LONCKE
624. LOONE
625. LOONIS
626. LOUAGE
627. LOUAGIE
628. LOUF
629. LOUWAEGE
630. LOUWAGE
631. LOUWAGIE
632. LOUWERS
633. LOUWYCK
634. LUSSAERT
635. LUSSCHENTIER
636. LUSCUTIER

M

637. MADDENS
638. MADOU
639. MAENHOOT
640. MAERTEN
641. MAES
642. MAEZI
643. MAHIEU
644. MALBRANCKE
645. MALEVEYS
646. MALEVIS
647. MALEVYS
648. MALLEVEYS
649. MARAN
650. MARECAUX
651. MARENT
652. MARICO
653. MARKEY
654. MARTIN
655. MASSELIS
656. MASSON
657. MAURICE
658. MAZY
659. MEERSSEMAN
660. MEESDOM

661. MEISSEMAN
662. MELIS
663. MERGELINCK
664. MERLEVEDE
665. MERGELYNCK
666. MERSSEMAN
667. MESDOM
668. MESSY
669. METSU
670. METSUE
671. MEUNINCK
672. MEUREIN
673. MEURIN
674. MICHEL
675. MILLEMAN
676. MILLEVILLE
677. MINNEKEER
678. MISSY
679. MOERMAN
680. MOLDER
681. MOLEN
682. MONCRY
683. MORAEI
684. MOREEU
685. MOREEUW
686. MOREL

687. MORENT
 688. MORLEON
 689. MORLION
 690. MORRELLION
 691. MORTIER
 692. MORYSSE
 693. MOULEIN
 694. MOSSTAERT
 695. MURRIN
 696. MYNGHEER

N

697. NAUWYNCK
 698. NEESEZOONE
 699. NEEZEZOONE
 700. NEUDT
 701. NEUNS
 702. NEVEJAN
 703. NEYENS
 704. NEZEESDNE
 705. NOPPE
 706. NOTREDAME
 707. NOURRI
 708. NOUWYNCK
 709. NOIEL

710. NOELLE
 711. NOYELLE
 712. NOYEZ
 713. NYSEN

O

714. ODAERT
 715. OLLEVIER
 716. OOGHE
 717. OORREEL
 718. OSDEY
 719. OUTERS

P

720. PACQUET
 721. PAELDINCK
 722. PANNECOUCKE
 723. PANNECOUCKE
 724. PARASYS
 725. PARDIEU
 726. PARESIS
 727. PARET
 728. PARESYS
 729. PAREYNS
 730. PARIN
 731. PARRET

732. PATTOU
 733. PATOU
 734. PATYN
 735. PAULIN
 736. PAUWELIN
 737. PAUWELS
 738. PAUWLIN
 739. PEENE
 740. PEPERSTRAETE
 741. PERDIEU
 742. PICK
 743. PIEREN
 744. PIERLOOT
 745. PIETERS
 746. PILLAERT
 747. PLAETEVOET
 748. PLAMON
 749. PLANCKAERT
 750. PLANCKEEL
 751. PLANKEEL
 752. PLATEAU
 753. PLATEUW
 754. PLATEVOET
 755. PLATTEBUW
 756. PLOYAERT
 757. POISSONNIER

- 758. POLLEVYT
- 759. POLLEY
- 760. POLLEZ
- 761. PONCEAU
- 762. POODT
- 763. POOT
- 764. POOTS
- 765. PORTEBOZ
- 766. POVER
- 767. POYBLAUT
- 768. PRIEM
- 769. PRINSIE
- 770. PRINSIER
- 771. PROOT
- 772. PYCK
- 773. PYSSONNIER

Q

- 774. QUARTIER
- 775. QUISTROY

R

- 776. RABOU
- 777. RAES
- 778. RAEVE

- 779. RAFFIAEN
- 780. RAFFIAN
- 781. RAMAUT
- 782. RAMBOUW
- 783. RAMON
- 784. RAMOUT
- 785. RASSCHAERT
- 786. RENIER
- 787. REYNAERT
- 788. RIEM
- 789. RIEMS
- 790. ROBYN
- 791. ROCEEL
- 792. ROENS
- 793. ROFFIAEN
- 794. ROOSE
- 795. ROOZE
- 796. ROSSEEL
- 797. ROSSEUW
- 798. ROUSÉ
- 799. ROUSSELLE
- 800. ROUSSEEL
- 801. RUBBEN
- 802. RYCKEBUSCH
- 803. RYDINCK
- 804. RYSPERT

S

- 805. SABAERE
- 806. SACKENPRÉ
- 807. SAEGE
- 808. SAESEN
- 809. SALMIN
- 810. SALOMÉ
- 811. SAMIN
- 812. SAMYN
- 813. SANTY
- 814. SCHEERS
- 815. SCHIERE
- 816. SCHOONBAERT
- 817. SCHOOREEL
- 818. SCHOREEL
- 819. SCHOTTEY
- 820. SCHUYEELY
- 821. SCHOVELEY
- 822. SCYTTE
- 823. SEDEYN
- 824. SETNSIER
- 825. SERLET
- 826. SERRYN
- 827. SIEUW
- 828. SJDEN
- 829. SIX

830. SLEMBROECK
831. SLEMBROUCK
832. SLOSSE
833. SMAEGE
834. SMAGGE
835. SMAGGHE
836. SMALBEEN
837. SMYTER
838. SNIDDER
839. SOBRY
840. SOENEN
841. SOFFLET
842. SOHIER
843. SOUBRY
844. SOUFFLET
845. SOUFFLEZ
846. SOUTAY

847. SPEYBROUCK
848. SPIEGEL
849. SPILLAERT
850. SPILLIAERT
851. SPRIET
852. STAELEN
853. STAESSEN
854. STEENE
855. STEENKISTE
856. STICKER

857. STOOP
858. STORM
859. STORME
860. STROOM
861. SWAENEBERG
862. SWAENEBERGH
863. SWAENENBERGH
864. SWANENBERGH
865. SYPHIS

T

—
866. TACCOEN
867. TACK
868. TAHON
869. TAILLIE
870. TANGHE
871. TANT
872. TAYHALS
873. TEERSEN
874. TEERSSEN
875. TEIRSEN
876. TEIRSIN
877. TELIE
878. TERDOONE
879. TERSSSEN
880. TERSSER
881. TERTTURE

882. THERRY
883. THEIRSEN
884. THEIRSEN
885. THERSEN
886. THERSSEN
887. THERSSIN
888. THIERSSOONE
889. THIEUW
890. TIERSSOONE
891. TIERSSOONE
892. TITECA
893. TITICA
894. TITILLION
895. TORHOUT
896. TORTELBOOM
897. TREFNAUN
898. TRISSESOONE
899. TRYSSESOONE
900. TURCK

U

—
901. UYTENHOVE

V

—
902. VALLAEYS
903. VANACKER
904. VANAKKER

905. VANAPPELGHEM	932. VANDEPUTTE	958. VANDOO LAEGE
906. VANBECELAERE	933. VANDERFAEÏLLIE	959. VANDOORN
907. VANBELLE	934. VANDERFAEÏLLIEN	960. VANDRINCHAM
908. VANBELLEGEM	935. VANDERFAÏLLIE	961. VANDROMME
909. VANBELLEGHEM	936. VANDERGHOLE	962. VANEECKE
910. VANCORCELIS	937. VANDERGHOTEN	963. VANEGRO
911. VANCORSELIS	938. VANDERGOTE	964. VANEGROO
912. VANCOSTENOBLE	939. VANDERGUCHT	965. VANELSLANDE
913. VANDAELE	940. VANDERHAEGE	966. VANELVERDINGE
914. VANDAMME	941. VANDERHAEGHE	967. VANGELUWE
915. VANDEBUSCHERE	942. VANDERJEUGD	968. VANGHELUWE
916. VANDECASTEELE	943. VANDERJEUGDT	969. VANHAEKE
917. VANDELANNOOTE	944. VANDERJEUGT	970. VANHEE
918. VANDELANOOTE	945. VANDERMEERSCH	971. VANHEULE
919. VANDENAMEELE	946. VANDERMESCH	972. VANHILLE
920. VANDENAMELE	947. VANDERPLAETSE	973. VANHIMSCHOOT
921. VANDENBERGHE	948. VANDESTEENE	974. VANHOLME
922. VANDENBOGAERDE	949. VANDEVELDE	975. VANHOVE
923. VANDENBOUWHEDDE	950. VANDEVIVERE	976. VANHOUTTE
924. VANDENBRIELE	951. VANDEVOORDE	977. VANIWAEDE
925. VANDENBRIELEN	952. VANDEWAELE	978. VANLEDE
926. VANDENBROELE	953. VANDEWAETER	979. VANLERBERGHE
927. VANDENBROUCKE	954. VANDEWALLE	980. VANLEYDEN
928. VANDENBULCKE	955. VANDEWEGHE	981. VANLDOOT
929. VANDENBUSSCHE	956. VANDIXMUUDE	982. VANMECHELEN
930. VANDENDRIESSCHE	957. VANDOO LAEGE	983. VANPEENE
931. VANDENWDESTINE		

984. VANPETEGHEM	1008. VERHACK	1032. VEYS
985. VANRENTERGHEM	1009. VERHAEGE	1033. VICTOOR
986. VANRENYNGHE	1010. VERHAEGHE	1034. VIEREN
987. VANSTEEN	1011. VERHAGHE	1035. VILAIN
988. VANSTEENKISTE	1012. VERHALLE	1036. VILEYN
989. VANSTRAZEELE	1013. VERHARREN	1037. VILLIN
990. VANTHOMME	1014. VERHELST	1038. VION
991. VANTOMME	1015. VERHEYDE	
992. VANTOORTELBOOM	1016. VERHILLE	1039. VLAEMINCK
993. VANTORHOUDT	1017. VERHULLE	1040. VLAMINCK
994. VANWERNICKE	1018. VERKAMER	1041. VLAMYNCK
995. VANUXEM	1019. VERLI	1042. VLERCKEN
996. VANYWAEDE	1020. VERLIE	1043. VOLCKE
997. VENIRE	1021. VERMANDE	1044. VOLKE
998. VERAMME	1022. VERMEERSCH	1045. VOLLEBOUT
999. VERBEKE	1023. VERMERRE	1046. VOORMEERSCH
1000. VERBRIGGE	1024. VERSAEVEL	1047. VRAMMONT
1001. VERBRIGGHE	1025. VERSAVEL	1048. VRAMMOUT
1002. VERBRUGGE	1026. VERSCHEURE	1049. VRAMOUT
1003. VERCAEMER	1027. VERSCHOORE	1050. VROMANT
1004. VERCAMER	1028. VERSEPE	1051. VOYLSTEKER
1005. VEREECKE	1029. VERSLYPE	
1006. VERFAILLE	1030. VERTIN	
1007. VERFAILLIE	1031. VERTOMME	
		W
		1052. WICKAERT

1053. WILDEMEERSCH

1054. WILDEMEÏS

1055. WILLAERT

1056. WILLEMOT

1057. WILLEMOUT

1058. WILLEMS

1059. WILLEMYN

1060. WILLEMYNNS

1061. WILLEPIT

1062. WINDELS

1063. WOETS

1064. WOUTS

1065. WULLEMAN

1066. WULLEMS

1067. WULLEN

1068. WULLEPIT

1069. WYBAÏLLÏE

1070. WYCKAERT

1071. WYFFELS

Y

1072. YSEL

1073. YSENBAERT

1074. YWAEDE

1075. YWEÏNS

Z

1076. ZAÏBROUCK

1077. ZEGER

1078. ZEGERS

NAWOORD

Het zijn er dan toch geen 'elfhonderd' geworden!

We moeten echter zeggen dat wij enkele familienamen hebben dienen weg te laten, omdat zij practisch niet te ontcijferen zijn en bijgevolg onzeker.

Van de familienamen (en hun varianten), die wij in onze catalogus hebben opgenomen, hebben wij de spelling nauwgezet overgenomen, al is een leesfout, in enkele zeldzame gevallen, omwille van de onduidelijkheid van het schrift, niet volstrekt uitgesloten.

Maar daarmee hebben we toch een lijst bekomen van vier boven de duizend familienamen, die binnen een tydspanne van 35 jaar (1819-1853), in het Oude Kerkarchief van Luidschote geregistreerd staan. Al deze families zijn dus minstens 150 jaar geleden reeds in de streek vertegenwoordigd. En het aller grootste deel ervan, zeker en vast, al veel,

veel langer. Dat bewijzen, o.a., het Oude Pachtboek (1688-1793), de verwijzingen naar de respectievelijke ouders van gedoopten, getrouwden en overledenen in de Oude Kerkregisters en ook de tellingssituaties van het "Dénombrement", dat ten jare 1697 in 'de Aelt Parochies' werd gehouden.

We hebben de familienamen van alle gezinshoofden, die in het dossier van deze Volkstelling vermeld worden, eveneens op steekkaarten gebracht. En daaruit blijkt duidelijk dat ^{het} overgrote deel van de families, die wij in bovenstaande catalogus alfabetisch rangschikken, reeds lang voordien hier te lande gevestigd waren.

We zeiden hoger al, dat ^{het} verspreidingsgebied van de familienamen, die in het Oude Kerkarchief van Luudschote geregistreerd zijn, zeer karakteristiek is en feitelijk beperkt blijft binnen vrij 'enge' grenzen; enkele 'toevallige' uitzonderingen niet te na gesproken. Dit is typisch voor elk klein dorp uit die tijd.

Maar er is nog iets anders dat ons treft, n.l. het volgende:

Niet alleen is het allergrootste deel van die familienamen herkomstig uit een ten slotte niet zo uitgestrekt gedeelte van West-^{vele} Vlaanderen (inzonderheid uit de "Westhoek"), maar ^{er}van zijn bovendien werkelijk eigen aan een bepaalde streek. Men kan soms ^{al} alleen uit de namen raden vanwaar bepaalde mensen afkomstig zijn.

Anno 1697 treffen wij familienamen als Abeele, Boutteca, e.a. alleen te Watou aan; Bau en Coornaert, b.v., enkel te Loker. En zo zouden wij kunnen doorgaan. Voor Hennebel noteerden wij zes gezinshoofden van die naam te Hamertinge en drie te Reningelot, doch elders geen enkele! Sommige familienamen zijn dus beperkt tot ^{een} klein ^{jaar} gewest, tot in paar dorpen misschien of één enkele gemeente. Namen als Devos of Vandenbergh, daarentegen, zijn haast overal te vinden.

Ook buitenlandse namen, zoals Bergmann, Hamelton en Trefnaun, verraden licht hun afkomst. Dit is gans in het bijzonder waar ^{voor} sommige typisch Franse namen, zoals: D'Aucoine, Favier, enz., die hier veel talrijker voorkwamen.

Als men ^{ettelijke} honderden familienamen optekent, zoals wij deden, dan doet men - onvermijdelijk - nog andere vaststellingen.

zo wordt men o.m. getroffen door de grote variëteit in de schrijfwijze van eenzelfde familienaam. Soms zijn die varianten echt niet bij te houden.

Dit hoeft ons eigenlijk niet te verwonderen. Eertijds bestond er nog geen 'burgerlijke stand', die de familienamen later, eens en voorgoed, in een geijfde vorm zal vastleggen. Daar van afwijken kan thans nare gevolgen hebben.

Doch vroeger bestond er ^{geen} dienst op het gemeentehuis waar men aangifte moest doen van geboorten, huwelijken en sterfgevallen.

Bovendien waren veel mensen - wij herhalen het - toentertijd volkomen analphabeet. Zij konden niet eens hun eigen naam schrijven. Een notaris, greffier of pastoor, die om uiteenlopende redenen, in bepaalde ^{naam} plaatsen optekenen, dienden dus wel op de uitspraak ervan af te gaan of beroep ^{te} doen op eigen kennis en memorie...

Maar iedereen weet hoe de gesproken taal van streek tot streek kan verschillen. Zo kan dezelfde naam hier b.v.: Lauwers geschreven worden, en enkele gemeenten verder: Louwers. Hier blinkt het: Calliau en elders: Cailliau.

Daar kwam nog bij dat de volksmond - in dien tijd nog meer dan nu - geneigd is de namen te vervormen en af te korten. Desmyttere wordt b.v.: Smyter, en Dermoldere; Molder.

Aan wie een zeer eenvoudig voorbeeld wil hebben van de vele varianten, die eenzelfde familienaam kan aannemen, kunnen wij, o.a., de Louage's aanbevelen. Wij stippen enkele varianten aan: Louage, Louage, Louagie, Louwaage, Louwage, Louwagie en zelfs: Louagie.

Het wordt een hele keurentoer wanneer we, b.v., ^{al} de Gekiere's willen bijhouden. We zijn verre van volledig als wij ons beperken tot alleen maar volgende nevengestelden: Gacquire, Gacquire; Gekiere, Gekiere, Geschier, Gesquiere, Gesquire; Ghekiere, Ghequiere, Ghequire; Ghesquiere, Ghesquiere; Gisquiere.

re; Guersquiere; en tot slot: Gyhiere. Een overloed aan variatie, zowel in 't Vlaams als in 't Frans, met of zonder "accent grave"...

In onze catalogus hebben wij de verschillende schrijfwijzen van alle familiënamen, die wij in het Oude Kerkarchief van Luidschote aantroffen, getrouw overgenomen. De vele varianten kunnen wellicht enig studiemateriaal leveren aan de vakmensen, in casu: de filologen, en hen misschien helpen om sommige namen te verklaren.

Toch nog een toelichting, tot beter begrip van de methode die wij, bij het opstellen van onze naamlijst, gevolgd hebben.

Samengestelde namen, zoals b.v.: Vandermeersch, kunnen op velerlei manieren geschreven worden. Men kan de naam gewoon op zijn geheel laten, zonder enige onderbreking. Men kan een of twee of zelfs de drie bestanddelen van elkaar scheiden, en dan wordt het b.v. Vander Meersch of Van der Meersch. Men kan hoofdletters ^{en} kleine letters gebruiken.

ook

Al deze gevallen doen zich voor.

Specialisten die een catalogus van familiënamen opstellen, rangschikken deze gewoonlijk alphabetisch op een zogenaamd grondwoord of trefwoord: b.v.: Planche. Namen als: Delpplanche, Vanderplanche en Verplanche, moeten dus daar gezocht worden.

Het voorbeeld dat we geven is uiteraard eenvoudig en doet deze wijze van rangschikken zeer aannemelijk voorkomen. Doch dit is lang niet zo vanzelfsprekend bij tal van andere familiënamen. Gelijkluidende of enigszins identiek geschreven namen onder éénzelfde grondwoord onderbrengen, is op zichzelf al een interpretatie en dikwijls voor betwisting vatbaar. Het veronderstelt een bevoegdheid, die wij niet bezitten. Het is dus wijzelyk, dat wij er ons niet aan wagen.

Om al deze redenen hebben wij een meer eenvoudige werkwijze toegepast, die uiteraard ook veiliger is: we hebben de familiënamen steeds 'aan één' geschreven en in 'klein' majuskel.

We zijn ervan overtuigd dat geen enkele ervaren filoloog ons dit ten kwade zal duiden. Zij kunnen trouwens de originele archiefstukken, desgewenst, persoonlijk raadplegen.

Als echte wetenschapsmensen weten ze zelf wel best, hoe 'fluctuerend' de etymologie wel is. De woordafleidkunde (ofte etymologie) vordert gestaag door de moete arbeid van zoveel knappe en eerlijke voorzets, maar hoe dikwijls moeten ^{woord}verklaringen van vroeger, in het licht van nieuw-opgedane kennis niet worden herzien?

Om ons hiervan te overtuigen zou het volstaan de etymologische ^{verklaringen} van de dorpsnaam Luidschote, die in de loop van de laatste eeuw gepopereerd werden, op een rij te zetten. Het zou begelike strichtend en leerrijk zijn, en ieder van ons tot nog grotere bescheidenheid aanmanen. Doch dit zou weer stof leveren voor een ander artikel, dat misschien zijn plaats kan vinden in een ander deel van onze 'zantingen'.

Tot dan!

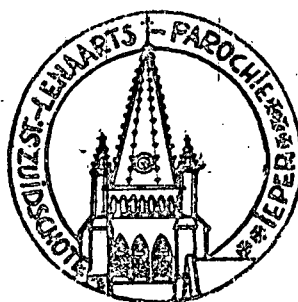
NOËL FAVOREL

'ZANTINGEN'

AEL.3

'WANDELEN' DOOR
"HET ZUIDSCHOTE VAN TOEN":

1. DE HOFSTEDE "DECORTE" bij 't Vuilwoordeke
IN DE JAREN 1763-1784.
2. ZUIDSCHOTE
'IN DE JAREN 1900-1910'

"PRO MANUSCRIPTO"

LICHTMIS

1984

DE HOFSTEDE
"DECORTE"
IN DE JAREN
1763-1787

Een tijd geleden kreeg ik van een vriend een fotocopie van enkele merkwaardige documenten, die betrekking hebben op twee verschillende hofsteden van Luidschote en die nog dateren van vóór de Franse Revolutie.

Deze stukken behoren tot het Fonds Bonaert, dat nu in het Rijksarchief te Bergen (Mons) bewaard wordt.

Het nummer 1021, dat dagtekent van 1 februari 1787, geeft ons een nauwkeurige beschrijving van de Hofstede, gelegen Steenstraat 43, vroeger uitgebaat door Michel en Paula Decorte - Huyghe, en nu door Dirk en Carine Decorte - D'Hulster.

Het loont de moeite eerst de originele tekst over te schrijven van deze akte, die vollediger is dan een document, gedateerd van 12 mei 1786, dat eigenlijk een uittreksel is van een oorspronkelijke akte van 7 juni 1763; waarover later.

Zie hier dan de tekstuele weergave (in de toenmalige streektaal!) van dit voor Luidschote wel zeer interessant en tot nog toe onbekend document.

Het geeft ons een gedetailleerde beschrijving van één van onze oude koeren, zoals die er zo'n tweehonderd jaar geleden uitzagen.

« Op den eenendertighsten January seventhien hondert zeventachtentigh was by de onderschreven geëde pryxers ende deallieden der zaele ende casserie van Ipre, ten versouche van Heer François De Coninck, oudtschepen ende actueel ontfangher generael der zaele ende casserie van Ipre, agierende over den Heer Bonaert tot Doornyck, oversien ende gepresen de naerschreven hofstede, in het geheele groot, bruen seventhien gemeten teen competierende M'her Bonaert de Brumault, een hondert dry gemeten, gelegen in de

naerschreven prochieën, in pachte gebruycht by Jacobus Verlecke, consistierende als volgt:

- 1) Alvooren vierentnagentigh gemeten twee lynen, te weten:
- den hofpleck met de boomgaerden daer aen, groot ontrent ses gemeten vyftigh roeden, geleghen binnen de prochie van Tuytschote; aboutterende (= 'palenda') van oosten tgarb van d'hoftede gebruycht by Francois Delva; van kryden de Steenstraete; west voornomde leers, noch west met eenen steert de Waenebeke; noot troosseyde leen ende de Kemmelbeke.
 - Item ontrent vierentwintigh gemeten en half zaeylandt met wat meersch en vloeg⁽¹⁾, geleghen in de prochie van Boesynghen, kryt over de voorseyde Steenstraete, in differente partien.
 - Item ontrent tsestigh gemeten, wanof veertien gemeten, twee lynen bosch, tsurplus zaeylant, gelegen binnen de prochie van Reninge, oock in differente partien;
 - ende ontrent vier gemeten meersch, in twee partien, gelegen in de prochie van Noortschote. (2).

De akte, die we hier weergeven, vervolgt met een schatting van de goederen, staande op "de selve vierentnagentigh gemeten twee lynen."

"Gepresen met de huysinghen ende verdere edificieën daer op staende, al in stroyendaechen, consistierende in woonhuys met voute van oosten, twee slaepcamerens van westen; al in steenen meuren, ter reserve (= met uitzondering) van den achtermuur - wesende plackwerk.

Item in keucken, noot aenden voorseyden woonhuys, met onderlatten, oock noot aen den selven woonhuys ende voute, al in leeren meuren, behalvens den nootge-

(2) Als we de opgegeven maten optellen, bekomen wij - op 10 roeden na - een oppervlakte van 94 gemeten, 2 "lynen". Men telde toen 100 "roen" in 1 "lyne", en 3 "lynen" in 1 gemet. Het gemet is als oude vlaktemaat in verschillende streken nog in zwang. In Vlaanderen is het gemet 44 a 23 ca. Dit geeft dus voor de onder nr. 1) vermelde "partien" een totale oppervlakte van 47 ha 87 a 10 ca.

(1) VLOEG betekent in de gewesttaal een moerasachtige, drachtige plek, zonder behoorlijke afwatering, waar biezen, liggras en dgl. groeien.

vel van dito keuken, bevonden in steen met den oven aldaer.

Voorts het paerdestal, van westen aen den voorseyden huys ende camerkens, wesende oversoldert van zyden ende noorden in leemen weeghen (1), ten deele beslaghen met bart (2), ende van westen steen.

Item de groote scheure, aen d'oostzyde van d' hofplaette, met de schaepstallen aen beide de eynden, al beslaghen met bart.

Item de cleene scheure, met schaepstallen van westen, staende ter zytsyde van thof, oock besleyen in bart.

Voort noch twee coeystallen, met twee schaepstallen aen t'zuyteinde ende swynstallen aen t'noorteinde, al staende van westen den geseiden hove, insgelyx beslagen met bart.

Eyndelinghe een groot waegenhot, noort west vanden huys, ende een cleen waegenhot, suyt achter de cleene scheure;

ter somme van negenendertigh duyst zevenhondert gulden courant,
dus ----- 39.760:0:0

Item de opgaende ende fruyt dragende boomen, bevonden op de selve vierentnegentigh gemeten twee lynen, geextimeert ter somme van een duyst achthondert sesentseventigh gulden achtien stuyvers;

dus ----- 1.876:18:0

Eij die '94 gemeten 2 lynen' komen:

— 2) " Voorts acht gemeten, een lyne, ofte daer ontrent, bosch, in drie partijen, op de prochie van Woesten, onder 's Majesteijts spyker (3); aldaer geprezen — naer deductie van 't Capitael der geseide spyker rente — ter somme van ses hondert vyf-

(1) Het woord 'weeg' is thans verouderd en wordt gebruikt voor een tenen (= uit twijgen gemaakte) wand met leem besmeerd (Vgl. de uitdrukking 'een huis wegdicht houden' en het woord 'weeggluis', een bedwants, die gemakkelijck in spleten van houtwerk en muren schuilt en in bedsteden leeft.

Wat de bouwwijze betreft, moet men onwillkeurig denken aan de 'poto-poto' hutten van het Afrikaanse binnenland.

(2) 'Bart' = bord, plank (Vgl. de uitdrukking: "iets te berde brengen" (= ter sprake brengen)

(3) 'Spyker' = Spijker is afgeleid van het Latijn: Spicarium ('spica' = koren-aar) en betekent: voorraadbehuur. Dit houdt verband met de oude vorm van tiendenscheffing in natura: zoveel schoven op de honderd.

antwytlich gulden courant;

dus 625:0:0

“ Eyndelinghe de opgaende boomen, aldaer gepresen 216:0:0

Somme totale van de prysien hiervoor bedraecht; tweeveertigh
duyzt vierhondert zeventwintigh gulden achtien stuivers courant;

dus fl. 42.477:18:0

Aldus dese prysie gedaen op het versouck alvooren, ten beleede van
den voorigenoemden paghter ende alsoo gesloten desen eersten february 1787

(s.) J.B. Vanderghote

(s.) Fr. de Coninck (1)

De hier beschreven hoeve, gepacht door Jacobus Vereecke, had in
1787 een totale oppervlakte van 103 gemeten; dit is: 45 ha 55 a 69 ca.
Daarby kwam bovendien nog een laen by van 17 gemeten, zodat dit be-
langrijk pachtgoed in het geheel 120 gemeten, ^{de. e. o. o.} meer dan 58 ha besloeg.

genoemd laen, alsook de ganze hofstede, waren reeds op 7 juni
1763 opgemeten en in kaart gebracht geworden.

Wij weten dit uit een document van 12 mei 1786, dat een
extraît wyt (deze) acte bevat.

Dit uittreksel begint als volgt:

“ Landmaete, Belegvinge ende Carte Figurative, gedaen ende
gemaecht door den ~~ge~~eden landmeter Francois de Coninck, ten jaere
xvij^c drieentsestig, van eene hofstede ende landen gelegen in de prochieën
van Zuytschote, Reninghe, Noortschote ende andere, competerende den
heer Erweerden Heer Joseph Bonaert, archidiaken des bisdoms van
Ippe ende den heer Baron Bonaert met consorten, gebruyekt door Jaco-
bus vereecke, alwaer onder andere staet het gonne hier naer volgt:

ZUYTSCHOTE

art. 1.

“ Alvooren de behuyde hofplatse, met den hovenierhof van noor-
den, streckende meest zuyd ende noort, paelende van oosten de

(1) onderaan de akte lezen wij:

“ Gallaris t samen f 16 10 0

Solvit. dheer de Coninck

J. DC B: pz 33#0 0

gersingen van de hofstede, competerende Jo(nck)zr François Vanderstichale cum suis, gemeten op half leegte. (1).

De hofstede van Jacobus Vereecke paalde voort⁴ van zuyden de Steenstraete, gemeten tot den aerdeboort; van westen de garsingen deser hofstede: artikels 4 ende 5, d'haege alhier inclus. >

De volgende artikels handelen over het eigenlijke leen. Ziehier wat wij daarover lezen: (Art.) 4

"Zuyd ende west daer aen, een leen, competerende aen den voornomden heer Archidiaken Bonaert, die groot moet wesen, volgens de denombrementen danof zynde, tot negen gemeten een byne, wytgemeten ter noortsyde van de gesejde meerder partie gars, draeyende ende kerende ter noortsyde, ende; ten westeynde, kappende ten noortoosthoecke jegens de voorgaende partie, streckende meest oost ende west, dan schietende oostwaert tot jegens d' hofplatte art. 1°, ende van daer met eenen hoeck noordwaert scharploopende, jegens den ouden Kemmel, half medagemeten, daer over t' voorgaende, nog oost d' hofplatte art. 1°; van zuyden ende ten deele west t' naer volgende gars allodiaal (2), separerende op eene groote leegte, ende van de selve recht oostwaert op eenen houtten staecke door ons geplant nevens de westhaege der voornomde hofplatte; nog west ende van noorden de (nieuwe) Kemmel beke;

dus de selve ----- 9-1-0

(Art.) 5

"Zuyd daer aen eene partie gars allodiaal, met een kapken wtspringende ten noot-west-hoecke."

Dit perceel is eigendom en behoort dus niet tot het besproken leen.

(Art.) 34

"Wat oost van onse hofstede, nevens de Zuydehote molen, eene partie zaeylant met eenen molenweg ter oostsyde ende wat vloge ten noortoosthoecke, streckende zuyt ende noort; paclende van oosten t' zaeylant ende gars van Carel Eugenius van Eecke, scheedende op half dyk, nog ook t' meersch ende maulewal van de wal(uwe) Bonadictus Duytschaever, de doornen haege alhier exclus; van zuyden de Steenstraete; van westen t' zaeylant Peter Louage;

(1) Laatstgenemde hoeve, gelegen Steenstraat 45, wordt nu uitgebaat door Jacques en Bernice Mombaillieu - Boeket.

(2) Allodiaal = eigengeërfd. Teg.; Fudaal = in leen gehouden (afgeleid van: fendum = leengoed). Het hier besproken leen was dus geen eigendom van de Ieperse Archidiaken. Mits aan zekere verplichtingen (jegens zijn eigen leenheer) te voldoen, kon hij echter over het vruchtgebruik ervan beschikken en dus ook het pachtgeld opstrijken.

op half dyk ; nog west ten noorteynde t' naerwolgend gars ; ende van noorden den ouden Kemmel , half medegemeten ; groot met $11\frac{1}{4}$ Roen en half ----- 3 - 1 - $84\frac{1}{2}$

(Art.) 35

“ West daer aen een dryhouchte partiken gars, draeyende ten westen ende noorden, paelende van oosten de voorgaende partien, d'haege exclus ; van zyden de zaeylanden van Pieter Louage ende Jofneke/2 van der Stichele cum suis, d'haege alhier inclus ; van westen den ouden Kemmel half medegemeten, daer over t' gars van d' hofstede van Jofneke/2 van der Stichele ende van de Gulde van St. Jacobs ; ende van noorden den selven ouden Kemmel ;

groot----- 1 - 1 - $35\frac{1}{2}$

5 - 0 - 20

“ Welcke twee partien (composerende tsamen maar een leen, toebehoorende aen den meergenomden heer Archidiaken) groot zijn :

5 - 0 - 20

NOORTSCHOTE

“ Byndalinge, sevre noort van de kercke van Noortschote, eene partien maeygars, synde leen, toebehoorende aen den meergenomden heer Archidiaken Bonaert, streckende oost en west ; paelende van oosten den Ipeervaert ; van zyden ende westen d' abdie van Meerten ; ende van noorden de sluypweede ; groot bevonden door den voornomden S. Vanderhaeghe :

----- 2 - 2 - 69 -----

Conclusie

“ Aldus dese metinge gedaen, belageringe ende Carten figuratif, ten beede van den pagter, gesloten desen serensten juny srentien hondert drie en t' tsestigh ; ende was onderteeckent F. De Coninck.

“ Naer collatie gedaen jegens zyn origineel, is dit extrait daer mede bevonden t' accorderen.

Ypre 12 may 1786

(s.) F. De Coninck

ENKELE TOELICHTINGEN

Met opzet hebben we de tekst van beide voorgaande documenten slechts bij uitzondering onderbroken.

De lezing ervan veronderstelt dat men de bijgaande "Carte figurative" uit 1763 regelmatig raadpleegt.

Tekst en kaart leren ons heel wat over "het Zuidschote van Toen" en gans in het bijzonder over het gedeelte van het dorp, dat zich vanaan "Zuidschote molen" tot aan het "Vuylvoordeken" uitstrekt.

Enige toelichtingen zijn hier dus, vast en zeker, op hun plaats. Hiervoor hebben wij ook het "Oude Pachtboek" van Zuidschote geraadpleegd. De oudste "Verpachtinghe" dateert van 1688 en de andere vijf respectievelijk uit 1768, 1778, 1783, 1788 en 1793. In dit Pachtboek zijn veel interessante gegevens te vinden, die wij - waar het pas geeft - zullen gebruiken.

Wij benuttigden eveneens de Oude Kadasterkaart van Popp (ca. 1837), waarop de ligging van iedere woning en van ieder perceel land nauwkeurig is aangeduid.

Iedereen weet het waarschijnlijk: op een kaart lijkt Zuidschote opvallend op een soort spits-uitlopende laars, die tot halverwege de kuit reikt. Het gedeelte dat over de "vaart Yper-Knokke" (= het kanaal van Ieper naar de IJzer) gelegen is, vormt als het ware de "gebulde" hiel van een Perzisch of Arabisch schoeisel, zoals Kabouters of Ali-Baba (de held uit "Duizend-en-één Nachten"), die in tekenverhalen plagen te dragen.

We houden ons hier alleen bezig met de punt van de laars en beginnen bij:

ZUIDSCHOTE MOLEN, alias 'KORTEWILDE MEULEN'

Het enige perceel herklant, "gelegen in Boesynge onder de zaelen van Ipre", draagt in 1688 het nr. 36.

Wij lezen er woordelijk:

"Amth(eu)nis Ghyselen heeft verchientot (1) een gemet vyftich

(1) Er stond aanvankelijk: "gheheurt", maar het woord werd daarna geschrapt en vervangen door: "verchientot"; wat hier wel zal beduiden: "in cijns genomen". Cijnspacht betekent dat alleen de gebouwen eigendom zijn van de pachter, maar niet de grond waarop ze staan. We kennen een recent geval te Zuidschote: het perceel herklant, nr. 1, waarop - tot vóór kort - de woning stond van Maurice en Maria Moerman-Vorburgh (aan de Middelstraat).

roeden, liggende bij de Cortewilde meulen, daer thuyt vanden
 ... selven meulen op staet int troon(omde) boezynge, streckende
 zyft ende noort, knoortende de groote heerstrate, tsuyteinde
 blant van wylent daeldyngen (= de erfgenamen) van wylent
 m(eeste)re Jan Lerou ende Consoorten, doosteyde ende westeyde
 blant van d'heer nicolayz Caval ende
 blant van de kynderen van Aernout Vanden Broucke; ende plachte
 te weesen den meerderen deel boomgaert; geldende faeraff(ice)
 in rudder penningen drye penn(ingen) par(isis), die syn
 spachters laste, volgende alle voorgaende conditiën, ver-
 chint voor ... jaeren (1) xxiiii tt (1).

De woning van de molenaar, Anthewnis Ghyselen (2),
 lag op de zuidkant van de 'Steenstraete' ofte 'groote heerstrate',
 to wyl de molen zelf (met de molenwal), recht er tegenover,
 op het grondgebied van Zuidschote stond.

De verpachting van 1768 - dus 80 jaar later - zegt ons, p.
 43, onder nr. 38, het volgende:

Vi(du)ca (= Weduwe) Benedictus Duytschaer heeft ver-
 chinst voor 29 jaeren - t'eerste begonnen 1728 - 1:0:50 roefjn
 garslant, liggende by de Cortewille molen, aende straste daer
 het molenshuys op staet, int voorn(omd)e boezynge, streckende
 suyft ende noort, palende oost ende west blant van dheer
 Laurents de Gelche, noech west so(nckvrauw)e bouften, noort de
 Steenstraete, ende zyft so(nck)z Carton".

De pachtprijs - tachtig jaar later! - blijft 24 pond,
 maar er is een andere molenaarsfamilie en ook de belendende
 eigenaars dragen andere namen.

De familie Duytschaer heeft hier lang gewoond. In de
 kerkregisters van Zuidschote vonden wij, o.m., het echtbaar Angelus
 Albertus (= Engelbertus) Duytschaer en Barbara Caecilia Morlion.

-
- (1) De cijnspacht belooft 24 pond. De duur ervan is niet ingevuld.
 (2) De familie Ghyselen heeft lang stand gehouden in Boezynge - Zuidschote. Maria Joanna Ghyselen, geboren te Boezynge, huwde (lang) vóór het jaar 1800 met een Zuidschotenaar, nl.: Emmanuel Franciscus Depoorter. Hun dochter: Caecilia Carolina Depoorter, echtgenote van Carolus Franciscus Van Eecke, overleed hier op 6 april 1837. Ze was 37 jaar oud. Een dochter van dit laatstgenoemd echtpaar: Carolina Eugénia Van Eecke, trouwde te Zuidschote, op 24 november 1824, met Carolus Wychaert. Dit om maar één voorbeeld te noemen ...

De echtgenoot overleed hier - 79 jaar oud - op 23 juli 1833 (RMO I, p. 61). Hij was een zoon van Carolus en Catharina Duytschaever - Huyge (1)

Barbara overleefde hem maar kort, vermits zij op 13 september 1834 te Zuidschote stierf - 65 jaar oud (RMO I, p. 67). Zij was geboortig van Zuidschote. In eenzelfde jaar, nl. 1823, had het echtpaar twee van hun dochters ten grave moeten dragen, t.w. : Joanna Theresia, die hier, de 4te maart 1823, op 7-jarige leeftijd overleed (RMO I, p. 20) en Eugenia Colata, die twee maanden later (11 mei 1823), als jonge dochter ('filia coelabi') van 23 jaar, ter siele ging (RMO I, p. 22).

Een andere dochter, Barbara Cassilia, was 39 jaar oud toen zij hier, op 2 augustus 1836, in het huwelijk trad met een 31-jarige weduwnaar van Zuidschote: Carolus Josephus Billiet. Haar getuige heette: Eugenius Albertus Duytschaever (RMA I, p. 48).

We kunnen nog veel andere Duytschaeveren, doch het is hier niet de plaats om ze allemaal op te sommen. Dat zou ons veel te ver leiden!

De weduwe van Benedictus Duytschaever moet lange tijd de "Cortewilde molen" hebben uitgebaat, vermits het perceel nr. 38 van de "landen competerende de Kerche van Suytschoote", in alle verpachtingen van 1768 tot en met 1793, steeds door haar wordt "vercheinst". De pachtprijs beliep in 1778 tot en met 1793 telkens 30 ponden ^{parisis} jaars.

Blijken een randnota op bl. 48 van de "Verpachtinghe" van 6 oktober 1778 was "desen cheins" van 1 gemet 50 roeden "garblant", liggende by de Cortewilde molen, "begonnen 1728 inde verlanget den 12e meye 1779, voor oock 29 jaeren, à 30^{ff} parisis by jaere, mitsg(aeders) 6. 10. 6 p. (= 6 ponden, 10 schellingen en 6 penningen Parijse munt) gereet, te begynen met baefm(ess)e 1778."

Dat dit "voorschot" inderdaad "vereffend" werd, blijkt uit het ene woord, dat onder de randaantekening staat: "solvit" (= zij, hij heeft betaald).

Naast de tekst, bovenaan p. 49, schreef een latere hand: "de partie in texte in vercope door tfransch Gouvern(emen)t."

(1)

"Carel Duytschaever pachtte op 30/9/1768 2 reetigh roeden lants", behorende tot de "Onse Lieve Vrouwe Landen in Suytschoote Poesel" (cf. de Verpachting van die datum, p. 52, nr. 47).

Het perceel in kwestie was herkland en werd door de Franse Revolutie-
tionnaires, evenals alle goederen van de 'geestelijke Instellingen'
en van de Adel, gewoon verbeurd verklaard en als 'biën national'
te koop gesteld.

Wat er met de molen zelf en de woonst van de molenaarsfa-
milie gebouwd is, weten wij niet. Misschien waren deze wel per-
soonlijke eigendom en bleven ze verschoond van de stroopzucht der
Franse rovers!

Wij bezitten een copie van een interessant document (niet
medegaande kaart), waarop de "Bewoners van Zuidschote en
degenen die er dichtbij wonen - Tijdstip 1900-1910", huis per
huis, vermeld staan. Nr. 22 vermeldt de "Hoere Weduwe
Mathilde Van Eeche en kinderen". Naast nr. 23 staat er; "Korte-
wilde Molen van weduwe Mathilde Van Eeche en kinderen".

Dit zijn ^{dan} de laatste molenaars van 'Kortewilde' geweest,
vermits de oude molen tijdens de Eerste Wereldoorlog volledig
werd vernield en nooit meer heropgebouwd (1).

De naam van die molen blijft mij intrigeren.
In het pachtboek heet hij vijf keer: de Cortewilde meulen of molen.
Het woord wordt nuweeën geschreven of gescheiden: de Corte Wilde.
De kaart van 1900-1910 zegt gewoon: Kortewilde.

In de Verpachting van 1768 staat er: de Corte Wille molen
en op een Franse kaart van 1743 lezen we zelfs: Courteville.

(1). Er waren in oude tijden drie molens te Zuidschote, nl.:

- 1) De "Cortewilde meulen", waarover wij het hebben;
- 2) 't "Stamphot" (in 1900-1910: een "Motormolen en hoere kinderen Miso-
by" - nr. 121 van deze lijst). Een stampmolen is eigenlijk een
molen met stampers, die oliehoudend zaad fijnstampen;
- 3) "Vossens meulen" (of 'de molen van Lizerne'), waar leden van
de familie Devos, gedurende een zeer lange periode, van vader
op zoon, het mulderbedrijf uitoefenden.

Deze drie molens staan aangeduid op de oude kadasterkaart
van 1837. De lijst van 1900-1910 vermeldt, onder de titel:
"Noordeinde - Lizerne", bij nr. 79: de "Herberg kinderen Devos"
en bij nr. 80: de "Windmolen kinderen Devos". Ook deze molen

molenwal en het puin van ^{de} molen van Lizerne (Moulin de Lizerne).
In de telling blijft van 1697, waarover wij het reeds hadden in een vorig
deel van onze ZANTINGEN, wordt slechts één molenaar vermeld, t.w. i:
Jacques Godtschalck, meubnier. Deze was gehuwd, had 4 kleine kinderen (1 jongen en
3 meisjes) en 1 inwonende 'knecht'. Hij verleende ook onderdak aan een arm echtpaar e

Op de 'kruising' van het Lokanaal en de Stoengracht, ongeveer halverwege tussen Steenkerke en de baan Ieper - Veurne ligt er een plaats die, nu nog, de naam 'Kortewilde' draagt. En zo zijn er nog andere.

In zijn "Flandria Illustrata" vermeldt Sanderus de "Heerlykheid van Kortewyle", die gelegen was "binnen den omtrek" van het "Graafschap van Watou" en haar naam ontleent aan "het aloude geslacht... der Heeren van Kortewyle."

Ook de "Heerlykheid van Reninghelst" — zo schrijft hij verder — behoort de "voormaals" tot "het Erfgoed" van dit adellijk geslacht, dat zeer uitegestrekte bezittingen had.

Terloops gezegd: ik stel mij nog altijd de vraag of er geen oorzakelijk verband zou kunnen bestaan tussen de naam van het geslacht Kortewyle en benamingen als Courteville, Corterville, die dan toch ook aan de Cortewilde molen gegeven werden.

Méer dan een hypothese is dit natuurlijk niet.

Keren we nu terug naar de "Carte figurative" van 1763 die wij in ons artikel hebben ingelast.

We kunnen er zeer goed de "molenweg" op volgen, die vanuit de "Steenstraete" vertrekt, ten westen van "Luidschote molen" loopt en dan, achtereenvolgens, den "ouden Kemmel" en den "nieuwen Kemmel" overschrijdt. De "molenweg" splitst zich daar in een spriet en mondt uit op een smalle (aard)weg: een kleine dwarsbaan eigenlijk tussen de "straete van Ipre naar Reninge" (en Woesten) en de "straete", die dwars door de dorpskom van Luidschote, alover "Pypgale", naar Reninge voert.

Volgens de kaart van 1900-1910 lagen er toentertijd drie woonsten langs deze verbindingbaan, nl.: nr. 29, zijnde het "Huis schoenmaker Henri Vandebussche"; nr. 30: het "Huis Henri Thierssoone" en, wat innewaarts, méér aan de noorderkant van het wegje, nr. 28, zijnde de "Hoere weduwe Decraemer en kinders". De uitweg van deze hofstede — nu bewoond door Roger en Yvonne Allou-Bossaert (Pypgale 18) — liep noord-westwaarts en mondde uit op de baan, die van de Reningestraat naar Woesten ging. Langs

deze wat belangrijker baan lag aan de ^{hoek, gevormd} met de Reningestraat, het nr. 33, t.w.: het "Huis Placide Heister". Aan de overkant van genoemde Reningestraat, stond toen de "Hoere weduwe Seghers" (nr. 34). Links van ^{de} binnenbaan, dus aan de zuidkant, was de "Hoere Aimé Gast" gelegen (nr. 32). Nog verder naar Woesten toe, een eindje over de inrit naar het nr. 28, liep een korte weg, rechts van de baan, naar de "Hoere Linders Marchand" (nr. 31) (1).

Met dit alles zijn wij ons wat laten afleiden van de grote hofsteden, waarover wij het in de eerste plaats wilden hebben; de hoere aan den ouden en den nieuwen Kemmel, die in de jaren voor de Franse Revolutie eigendom was van Baron Bonaert, te Doornik, en toen beboerd werd door Jacobus Vereecke.

Eerst een woordje over de pachter.

DE FAMILIE VEREECKE

Er waren reeds lang VEREECKE'S te Zuidschote.
We kunnen verschillende gezinnen hier, die deze naam droegen.
We zullen er maar twee vermelden.

1) Het gezin Angelus Franciscus Vereecke x Maria Joanna Bauvain.

Deze beide echtgenoten waren reeds gestorven, toen hun dochter Carolina Eugénia Vereecke, die rond 1752 te Zuidschote geboren was, hier de 10e januari 1826, op 74-jarige leeftijd, overleed. Ze was tweemaal getuud geweest (RMO I, p. 31).

Haar twee jaar jongere zuster, Maria Anna Vereecke, die ongetrouwd was gebleven, stierf ruim twaalf jaar later (op 1° februari 1838) in de gezegende ouderdom van 84 jaar (RMO I, p. 81).

De overlijdensolanta van haar ouders kunnen wij niet, vermits het Registrum Mortuorum I. slechts in 1819 aanvangt.

(1)

Genoemde hofsteden werden, na de Eerste Wereldoorlog, grotendeels of volledig heropgebouwd, meestal ongeveer op dezelfde plaats als vroeger. (Het hoekhuis van Placide Heister is echter voorgoed verdwenen).

Iedereen kent wel de bosienfamilie's, die er thans gevestigd zijn:

- nr. 31: Het gezin André en Clara Masson;
- nr. 32: Het gezin Willy en Anna Decroos;
- nr. 34: Het gezin Guido en Lena Bruynoghe.

2) Het tweede gezin Vereecke, waarover wij een woord willen zeggen, is dit van Petrus Jacobus Vereecke x Maria Theresia Pieters.

Petrus Jacobus — is dit onze pachter of althans een zoon, ervan? — moet reeds vóór 1819 gestorven zijn, vermits zijn 'obit' niet voorkomt in het Oude Overlijdensregister (1).

Zijn weduwe, Maria Theresia, was ca. 1766, te Langemark geboren als dochter van Petrus Josephus Pieters en Isabella Clara Vollebout. Deze laatste kan wel de weldoenerster geweest, die een schenking deed aan de 'dijck' van Luidschote, aangezien er nu nog altijd een fundatie bestaat in onze kerk, ten name van een zekere Clara 'Volbout', en ten laste van het O.C.M.W.

Een dochter van Petrus Jacobus en Maria Theresia Vereecke — Pieters, Carolina Josepha geheten, trouwde hier, op 29 oktober 1823, met een jonggezel uit Proven: Joannes Baptista Meuninck. (RMA, p. 16). Het huwelijk werd ingezegend door E.H. Vereecke, toen pastoor te Westvleteren. Petrus Carolus Vereecke — misschien een broer of een oom van Carolina — trad als getuige op. Ten tijde van haar huwelijk was Carolina 29 jaar. Ze moet ergens in 1794 te Luidschote geboren zijn.

Haar moeder, Maria Theresia Pieters, werd 68 jaar en stierf hier op 26 februari 1834 (RMO I, p. 64).

Een jongere dochter van haar, Maria Theresia Eugénia Vereecke, eveneens geboortig van Luidschote, overleed hier de 23ste januari 1842, in haar veertigste levensjaar (RMO I, p. 95).

Dat de Vereecke's hier al lang als landbouwers gevestigd waren, en wsch., van vader op zoon, dezelfde hoeve uitbaatten, mag men misschien wel afleiden uit de tellingstaten van het 'Dénombrement van 1697'.

De lijst van Luidschote vermeldt immers onder nr. 25, als gezins-hoofd: 'Maximilien Vereecke', 'laboureur'. Deze was gehuwd en had, ten jare 1697, (nog) een zoon thuis van 'meer dan 14 jaar' alsook drie dochters van 'meer dan 12 jaar' ('nader kunnen we de ouderdom niet bepalen'). Er woonden op de hofstede bovendien nog 3 'knechten' ('valets') en 3 meiden ('servantes'). Dit geeft, alles samen, en totaal van elf personen.

(1) Onder de 'wethouders' die pachtakten ondertekenen vinden we in 1770 een: Inghel Vereecke en in 1778 een: Petrus Jacobus Verecke

Dat het hier - met al dat volk - om een grote boerderij gaat, kan niet betwist worden. Is het wel vermetel te veronderstellen, dat het hier om dezelfde hoeve gaat als deze welke Jacobus Ver-eeke in 1763 - en nog in 1787 - pachtte van "den Heer Baron Bonaert met consorten"?

Na de pachter: de eigenaar!

De adellijke familie Bonaert, uit Doornik, bezat reeds van overouds aanzienlijke landeigendommen te Luidschote. Daarvan was de hofstede, nu uitgebaat door Dirk en Carine Decorte - d'Hulster, wel de voornaamste bezitting.

We vinden het spoor van deze familie zelfs terug in het Oude Pachtboek van Luidschote, bij iedere vijf-jaarlijkse verpachting van "de kerke ende onse lieve vrouwe landen".

Nemen wij eerst de "verpachtinghe" van 1688.

Op blz. 21 is er sprake van de "landen ghelegen in Elverdinge, onder de zaale van Ipre". Een enkel nummer (nr. 39) interesseert ons hier (pp. 21-22). Wij citeren de tekst:

"Jan Clarisse heeft ghehuert een vierendeel lante, west vanden voetwech liggende gegens hollebouts cappelle⁽¹⁾, knoort-einde aan den Kemmele, bevesten de weststrate, het suyt-einde commende op de stracte, die naer Elverdinge loopt, de ^{oost}cyde⁽²⁾ 1/2 lant ende hofstede van de bynderen Bonaert, met thuyseken daerop staende, genaemt <het Vuylvoordeken>."⁽³⁾

In de Verpachting van 1768 - tachtig jaar later - is er geen sprake meer van de "hollebouts cappelle". Wat er in die tussentijd mee gebeurd is weten wij niet.

-
- (1) Wie méér wil weten over deze kapel, kerkeze wat we vroeger in het Parochieblad schreven, of raadplege het artikel dat we in 'Bachten de Kupe' publiceerden (1982, XXIV, pp. 17-20).
 - (2) In de tekst staat er "westcyde", wat een vergissing is.
 - (3) Het woord ontbreekt in de Verpachting van 1688 en werd aangevuld aan de hand van de tekst uit 1768.

Wij geven hier de tekst van 1768 : het nr. 40 onder "Elverdinge, zaele van Ipre".

" Jean Francois Coisne heeft vercheinst, alsnu Joannfr^os Caura, voor 29 jaeren, begonnen baefm(ess)e 1753, een vierendeel lants, streckende zyjt ende noort, palende oost lant vande Rynderen ... (1) Bonaert, tot Doornyck, zyjt de Steenstraete, leedende van Elverdinghe naer reninghe, ende noort den Kimmel, alwaer het Vuylvoordeken opstaet, toebehoorende Sieur Berten, tot 12:0:0 (= 12 ponden) par(sis)s by jaere."

De naam Bonaert komt steeds terug. Het land waarop "thuyseken ... genaemt het Vuylvoordeken" staat is kerkgrond.

De woort zelf is in 1768 eigendom van Sieur Berten.

De tekst van de Verpachting anno 1778 is nog leerrijker, omdat hij een aantal verbeteringen en aanvullingen vertoont.

Wij schrijven hem daarom woordelyk over (pp. 50-51):

" Elverdinge, zaele van Ipre,

40

Joannes Caura heeft in cheinse voor 29 jaeren, begonnen baefm(ess)e 1752 (2), een vierendeel lants, streckende zyjt ende noort, palende oost t'landt van de Rynderen Joanneke)r fran(çoi)s bonaert, tot doornick (3), zyjt de Steenstraete, leedende van Elverdinge naer reninghe (4), ende noort den Kimmel, alwaer het Vuylvoordeken op staet, toebehoorende Sieur Bossaert; tot = 12:0:0 (ponden) par(sis)s by jaere..."

Deze tekst werd naderhand als volgt aangevuld:

" Ten wetdaeghe van(den) 27^e meye 1779 hebben wethouderen deser prochie van zuytschote, als mede den K(ee)r Pastor beseyne, deren cheins verlangh(d) voor 29 jaeren, gelyck

(1) Er is geen roornaam ingevuld in het handschrift.

(2) Oorspronkelyk stond er: 1753.

(3) Nadien veranderd in: merve(auwe) de douariere (= weduwe) ende Rynderen Joanneke)r fran(çoi)s bonaert. Hierna volgen de woorden: "over de waenebeke dat in zuytschote) licht.

(4) Tussen de lijnen staat hier: "west dito Bonart".

den voorgh(aerden), te begynen naer het expireren van den voorgaenders; dit à derthien ponden parisis) by jaere".

In de lindherrand lezen we: "in te gaen Bavo 1781".

De verbeteringen van 1778 werden overgenomen in de tekst van 1783. Het vierendeel paelt "oost t'landt van mevrouwe de douariere ende bynderen Joncker francois Bonaert, tot doornick, over de Waenabede, dat in Zuytschoote licht, west dito Bonaert,?" enz.

Het "Vuylvordecken" behoorde in 1778, 1783, 1788 en 1793 nog altijd toe aan "Sieur Bossaert tot Elverd(inge)".

Er is in elk van deze pachtakten ook telkens sprake van "het landt van mevrouwe de douariere ende bynderen Joncker francois Bonaert tot doornick".

In de documenten die wij, bij het begin van dit artikel publiceerden (7 juni 1763 / 12 mei 1786 / 21 januari 1787), hadden we reeds versch^{iedene} leden van het geslacht Bonaert vermeld gezien: "den Heer Bonaert tot Doornyck", "M^rker Bonaert de Bru-nault", "den seer Exweerden Heer Joseph Bonaert, archidiaken des bisdoms van Ipre", "den Heer Baron Bonaert met consorten".

Het kan hier meermalen over éénzelfde persoon gaan, maar één zaak staat vast: het adellijke geslacht Bonaert was reeds van over oude tijden eigenaar van de bespro-ken Hofstede.

Bekijken we nog eens de kaart van 1763. Zo kunnen wij nog enkele eigenaars uit die tijd leren kennen, gaande van oost naar west — dus naar 't "vuylvordecken" toe — ontmoeten wij achtereenvolgens: de "landen charles aug(ene) van eeke"; 't "zaeylant van pieter Louwage"; d' "hofstede en(de) garvingen van fo(ncke)r van der sticheke", met, ribbend tot tegen den "nieuwen kemmel", 't "garb van(de) gulde van St. Jacobs"; en dan, over de "waene- ofte lustabeke", het perceel waarop 't "vuylvordecken" staat. Benoorden den "nieuwen kemmel" vinden we nog een partij "bosch", eigendom van "charles) van eeke"; een perceel "bosch" van de w(eduw)e duytschave(r), en ten slotte een partij "garb van de rijbe claeren".

Om ons ervan te vergewissen hoe een grote pachthoeve er bij ons - omtrent 200 jaren geleden - uitzag, is het wel nuttig de zeer nauwkeurige beschrijvingen te herlezen, die in de prijsingen van 1763/1786 en 1787, te vinden zijn.

Onze aandacht gaat vanzelfsprekend eerst en vooral naar "de behuysde kopplatte" (ofte "den kopplech").

Het valt op dat de gebouwen van de hoeve een groot vierkant vormen, doch losstaan van elkander.

Alle "huysingen ende verdere edificieën" hebben "stroyendaechen". Men vond in die tijd zeker nog mensen, die strodekker waren van beroep. Tijdens het "dénombrement" in "de Aelt Parochie van Veurne-Ambacht", anno 1697, werden er drie geteld te Hamertinge, één te Noordschote, één te Beningelot en één te Watou.

De woonst van de familie stond aan de noordkant van de "kopplatte". De eigenlijke woning bestond uit een "woonhuys met voute van oosten" en "twee slapecamerkens van westen". Dit gedeelte van de boerderij was "al in steeners meuren" opgetrokken, met uitzondering "van den achtermeur", die uit "plachwerk" bestond.

Beroepsmelkers waren toen bijzonder zeldzaam; wat niet ^{zo} verwonderlijk was, in een tijd, waarin de meeste huizen nog in "plak en stak" of hoogstens in "vakwerk" (= houten stijlen waartussen stenen werden gemetseld) waren opgetrokken. Wij vonden er in 1697 toch één vermeld te Noordschote en één te Zuidschote (Quillkaume > Vermeersch).

Het dak van "den voorseyden woonhuysen" "ende voute" liep, aan de achterkant, "met onderlatten" een heel eind naar beneden. Zo was er ruimte voor de aangepalende "keuchen", die "al in leemen meuren" was gebouwd, "behalvens den noortgevel", die uit baksteen bestond, omdat "den over" daar tegen-aan was gebouwd.

Bakkerijen waren er toen weinig of geen; ofschoon de "Aelt Parochie", anno 1697, 19 molens telden! De mensen bakten zelf in hun eigen ovenhuis of in dit van de geburen. We vonden slechts twee echte bakkers ("boulangiers"), allebei te Hamertinge.

"Van westen" paalde "aen den voorseyden huysen ende camerkens" "het peerdstal". Dit was "oversoldert" en gebouwd in "leemen weeghen", "ten deele beslaghen met bart". Alleen de westmeur was in baksteen opgetrokken.

"Noort west vanden huysen" was "een groot waagenhot" gelegen.

2. "Aan d'oostzijde van d'hofplaats" stond "de grote scheure" met aan beide einden "de schaapstallen". Alles was "besleggen met bardt".

In een streek waar er, tot vóór de Eerste Wereldoorlog - naar 't zeggen van de oudere mensen - nog ettelijke beboste gedeelten en partijen hadhout waren, alsmede heel wat stroken onbebouwd of 'verwilderd' land, moeten er wel - althans op de grotere hofsteden - schapehuddes zijn geweest. Er zullen ook wel beroeps-herders zijn geweest, die voor eigen rekening "een schaapthoof" uitbaatten en hun huddes in heide en 'vrag' land te grazen leidden.

Echte "schaapers" vonden wij ten jaere 1697, eigenaardig genoeg, alleen te Woosten ('Josse de Camp' - 'berger' en 'Roger Wulleman' - 'berger'). Er moet dáár ogenschijnlijk nog méér "woest" land gelegen hebben dan elders.

De beide herders, die we zoëven noemden, waren gezinshoofd en hadden een eigen woning.

Op 27 april 1833 overleed er een ongehuwde 'schaeper' ('pastor ovium') te Zuidschote. Hij heette Mathias Brouns en was geboortig van Gatem, in Nederlands-Limburg. Hij werd slechts 32 jaar oud. Misschien was hij, tijdens het Holland's Gewind, naar hier gekomen en op eën van onze koeven als herder in dienst gegaan (RMO I, p. 61).

3. "Ter zuytzijde van thof" - dus naar de kant van de "Steenstracte" - stond "de cleene scheure", met schaapstallen van westen". Ook deze gebouwen waren "besleggen in bardt". "Zuyt achter de cleene scheure" was er "een cleen wagenholt".

4. Langs de westzijde van de hofplaats stonden "twee cooystallen" met "twee schaapstallen aan t'zuyteinde ende swynstallen aan t'nooteinde", insgelijx besleggen met bardt".

Met deze beschrijving van het ganse gebouwen-complex, kunnen wij er ons enigszins en gedacht ^{van} vormen hoe ^{deze} grote boerderij er vóór de Franse Revolutie uitzag.

Maar daarmee is niet alles gezegd over het uitzicht en de onmiddellijke omgeving van de hofstede. De naaste omtrek ervan is letterlijk 'dooraderd' met wateringen: de "nieuwen Kannel", aan de noordkant, en de "ouden Kannel", meer naar 't zuiden, die de meest grillige bochten vormt en bepaalde percelen tot ^{alleen} eilanden maakt. Te spijzen grachten en "wallen". Eén van die sloten loopt van aan de ingang van de boerderij, evenwijdig met de "Steen-

straete", neerwaarts naar de "waena - ofte luttelbake", die aan de "vuylvoordeken" uitmondt in de Kannelbeek. Er zijn ook een paar afzonderlijke wallen.

Wat een zicht al die bronkelende waterarmen! Wat al rijk moet er daar niet aan de haak zijn geslagen! En wat een unieke ligging voor een boerderij!

DE HOFSTEDEN "MONBAILLIEU"

De hofsteden vnaast, nu uitgebaat door Jacques en Bernice Monbaillieu - Boekat, was ook geen kleintje.

We hebben ons "verstout" het grondplan ervan - zoals we dat op de kadasterkaart van Popp, uit 1837, aantreffen - ^{aan te duiden} op de "Carte figurative", die door de beëdigde landmeter, François de Coninck, ten jare 1763, werd getekend. We hadden ook de "stoutmoedigheid" om een kleine schets van de "vuylvoordeken" op te nemen. Zo weet men althans waar dat "huysken" stond!

Maar laten we nu terugkeren naar de hoeve van Monbaillieu. In de jaren 1763/1787 was deze hofstede eigendom van Jonker (1) François Vanderstichele cum suis (letterlijk = met de zijnen) (2).

Deze laatste uitdrukking kan duiden op kinderen, erfgenamen, enz. Over deze Vanderstichele weten wij verder niets. We hebben ons trouwens geen moeite gegeven om het na te pluizen.

We weten ^{echter} wel ^{de familie van} méér over de toenmalige pachters van deze hofstede: François Delva.

De Delva's zijn een oud boerengeslacht van Luidschote.

Blijkens de Volkstelling van 1697, werden er hier toen twee hofsteden "beboerd" door leden van die familie: de ene door "Charles Delva, laboureur", die niet minder dan twaalf ^{personen} onder dak had (3), en "Joseph Delva, laboureur", die 7 mensen huisvestte. Deze laatste is ^{misschien} een uitgetrouwde zoon van eerstgenoemde. Hij had nog maar één doeltertje, maar toch 2 "mlets" en evenveel "servantés", die bij hem inwoonden.

Het gaat dus om twee belangrijke hoeveen.

- (1) Het woord "Jonker" wijst op een mens van stand. Hier misschien op een "adellijke" grondbezitter. De titel "Sieur", die wij al meermalen tegenkwamen, is afgeleid van het Franse woord: Seigneur, en wordt bij ons gebruikt voor een vooraanstaand persoon, een aanzienlijk, voornaam burger, kortom: een notabele.
- (2) In juridische kringen gebruikt men ook het woord: "consoorten" (i. v. v. voor "consorten"), wat betekent: deelgenoten.
- (3) Hijzelf en zijn echtgenote, en zoon boven de 14 j., twee dochters boven de 12 j., plus vijf inwonende knechten en twee dito-meiden.

Wij bezitten een fotocopie van een zeer ^{grondplan}oud van Luzerne, dat in 't jaar 1736 getekend werd door landmeter J. B. [Jan-Baptist?] Van den Berghe.

Het leent de moeite de 'titel', die in de linker-bovenhoek staat even te citeren:

"Op den 23sten august 1736, was by den onderschreven gheswooren landmeter onder saele ende casselrye van Ipre, ghemaeckt quaer- te figuuratief met het plan van de huysen, straecten, ende water- loop van de platse ghenaempt Luzerne⁽¹⁾, raer extenderende binnen de prochien van boezyngha ende surtschote, ten versouche van franchoyt collee, daerwon de Explicatie met de Numero alhier wordt ghevought, ten eynde van hem te bedienen, als in Justicie sal behoovers toor(corde)n

(3.) J. B. Van (den) Berghe."

Wij zullen hier niet uitweiden over die felle bureauuzie tussen Frans Collaz en Frans Sannée, die gans Luzerne op stelten zette en ten slotte voor de Raad van Vlaanderen kwam te Gent (2).

Wat ons hier interesseert is het feit dat er ^{toen} op Luzerne een "huys ende erfve" ^{lag} van een ^{zeker} Charles Delva. Deze eigen- dom was gelegen ^{langs} de rechterkant van de "Steestraete, loopende westwaert naer de Cortewilde", ongeveer daar waar nu de woningen staan van Maurice Dix en Julien Schorreel.

Charles Delva had dit huis in de jaren 1685 laten optrekken. Men had (bij die gelegenheid) een oude "straetdyck" opgevuld; wat misschien de uiteindelyke oorzaak ^{is} geworden van de veelvuldige overstromingen, wat verder op.

Het moet een ruim huis geweest zijn, vermits het in 1736 een driewoont was, respectievelijk bewoond door de weduwe Jan de Molder, Pieter Iweins en de weduwe Jan Bourry.

(1) In de oude documenten staat er altijd: Luzerne; wat etymolo- gisch de enig-verantwoorde benaming is.

Waarom houden sommigen 'mordicus' vast aan de veel jongere schrijfwijze: Lizerna? "En est mysterium", zouden de Romeinen gezegd hebben...

(2) Het document is bewaard in het Rijksarchief te Gent, fonds Raad van Vlaanderen, nr. 26.373. Frans Collaz onderhield de ingang van "de watergote" niet naar behoren, zodat de grote "straetdyck" overstromde en straat en 'hovenierhof' van Sannée onder water zette...

Wellicht had Charles Delva die woning laten bouwen op
 Luizerne, met het gedacht er te gaan rentenieren, eens dat hij zijn
 boerderij ^{zou} overgelaten hebben aan één van zijn zoons; of misschien was
 het een manier om zijn geld "in appartementen" (!) te beleggen. Wie
 weet?

(periode 1819-1853)

In de Oude Kerkregisters/komen we geresgeld. de familie-
 naam Delva tegen. Zo kennen we de gezinnen Delva-Louwage,
 Delva-Storme, Delva-Vandenberghé, Delva-Vandromme, Delva-
 Van Leeke en Delva-Van derberghe.

We kennen een Carolus Eugeniüs Delva, geboren te Zuidschote,
 die getrouwd was met Francisca Louwage. Een van hun dochters
 is ons bekend, nl.: Joanna Theresia Delva, die op 7 oktober 1741
 het levenslicht zag. Deze trouwde eerst met Petrus Jacobus Vallaeys
 en nadien met Joannes Bartholomeüs Gontier. Hij overleed hier
 de 24ste september 1829, op de hoog-gezegende leeftijd van 88 jaar
 min 21 dagen (aetatis 88 annorum, minus 21. dierum), zoals
 pastoor Spilliaert in de overlijdensakte aanstipte (RMO I, p.51, nr.23).

Bij de verpachtingen van 'kerkeland' in 1768-1778-
 1783 en 1788 wordt het perceel nr. 9 telkens gepacht door
 een zekere "Charel" Delva.

Het kan nuttig zijn de tekst van één van deze verpach-
 tingen te citeren. We nemen, goed kome het uit, het jaar 1783:
 "Charel Delva heeft gepacht 133 Roeden) Lants, liggende
 voort west vande Kerche gracht, streckende oost ende west,
 op de noortsyde langst den waterloop (= de Kemmelbeek);
 aboutterende (= palende) van oosten den Kerche gracht,
ruyt de garbweda (van) Charel Delva by coope, west den
 Kemmel, ende noort den selven Delva."

Deze Charel Delva pachtte niet alleen, maar bezat ook grond bij
 de Kemmel.

Het is Joanna's vader, vermits haar tweede echtgenoot,
 Joannes Gontier, diezelfde 133 roeden lants pachtte in 1793.
 Wat men toch al halen kan uit een beduimeld pachtboek!

We zeiden het al: we kennen zoveel Delva's, dat het onbe-
 gunnen werk ^{is} ze hier allemaal op te sommen.

We kennen, bv., een Josephus Delva, ^{ook geboortig van Zuidschote} die trouwde met de
 weduwe van Engelbert Tiersone. Deze heette Maria Jacoba
Vandenberghé. Hij was in 1755 te Bilschote geboren, overleefde

haar tweede echtgenoot en stierf hier op 4 juni 1822, in de ouderdom van 67 jaar (RMO I, p. 18, nr. 10).

Nog een andere Luidschotenaar, Petrus Jacobus Delva, was getrouwd met een meisje uit Reningelst, Maria Barbara Amalia Vandromme. We kennen twee zonen van hen en twee dochters (Cfr RBA I, p. 74 - 21/11/1828; p. 85 - 9/12/1830 en p. 140 - 1/12/1835).

Al die Delva's waren te Luidschote geboren.

We kennen er ook een hele rij, die oorspronkelijk van Reninge komen en hier 'gestruikt' zijn. Doch dit zou ons veel te ver afleiden van ons eigenlijk onderwerp: de beschrijving van de grote boerderij van Baron Bonaert van de Kemmel- en Waensbeke.

We hebben al menig woord gezegd over de gebouwen en de wateringen van deze hoeve.

We weten uit de kadastrale beschrijving, die medegaat met de kaart van 1763, dat er, ten noorden van de "Koffplaetse", een "Koveniershof" lag, die helemaal omsloten was door een 'zijarm' van den 'ouden Kemmel' - ideaal in een droog jaargetijde!

Van aan de "Koffplaetse" tot aan de Waensbeke, tussen Kemmel en Steenstraete, strekte zich een ^{grote} partij grond ^{uit} die toen in leen werd gehouden (nr. 4) of eigendom was van Z. E. H. Joseph Bonaert, aartsdiaken van het Bistum Leper en van de Heer Baron Bonaert met consorten.

Op deze weiden stonden er "fruyt dragende boomen".

Aan de overkant van den "nauwerr Kemmel" lagen er drie percelen, die ^{ten} noorden paalden aan de smalle dwarsweg, t.w. een partij 'gras', eigendom van de rijke 'claeren', alsmede twee partijen bosch, respectievelijk toebehorende aan de Weduwe (Benedictus) Duytschaever(1), de molenaarster, en aan 'Charles' van Oecke.

(1) Over dit gezin zeggen de Oude Kerkregisters ^{van Luidschote} ons niets rechtstreeks, sermits het 'woonhuys' van de Cortewildemolen op het grondgebied van Boezinge stond en de bewoners dus parochianen waren van Smit - Michiels.

We kennen twee families Duytschaever te Luidschote. De oudste is het gezin: Engelbertus en Barbara ^{Caecilia} Duytschaever - Morlion. Tot onze verbazing vonden wij, onder de 1371 gezinshoofden van de Holdstalling van 1697 in "de Acht Parochies", geen enkele Duytschaever, en slechts een enkele Morlion, Anmont, zoon en een meisje. Wanneer de Morliens naar Luidschote zijn gekomen, weten wij (RMO I, p. 67). Vanwaar haar echtgenoot kwam en wanneer ze hier trouwden is ons oevenir bekend. Twee dochtertjes werden op ons kerkhof begraven: Eugenia (1823) - Er was nog een tweede gezin van die naam, nl. Joannes Baptista en Sophia Melania Duytschaever - Roijsteel. Jan Baptist was hier in 1809 geboren en naar alle waarschijnlijkheid een zoon van Roger genoemd echtpaar (Cf., o.m., RBA I, p. 180).

De " gaeylanden " van de kopstede lagun voor een deel aan de overkant van de Steenstraete (de nos. 40 en 41, etc.), dus onder Boezinge ($24\frac{1}{2}$ meter) 't grootste deel (ca. 60 gemeten) lag " opnag van de prochie van Boezinge ".
Werpen we nog een laatste blik op de kaart van 1763.

We vinden er - op de juiste plaats geitueerd - een schets van onze parochiekerk, zoals deze er toen ongeveer uitzag. Ze is oost-west georiënteerd, zoals dat hoorde in de tijd. De westertoren - onderaan openwas indrukwekkend, althans in verhouding tot het eigenlijke kerkgebouw. Tot aan de torenspits gemeten, was hij alvast hoger en langer dan het langschip (hoor inclusief); dit natuurlijk in de veronderstelling dat de proporties juist getekend zijn.

Over de afmetingen durven wij ons niet uitspreken. Bij ons moet een roede, als lengtemaat, toentertijd ca. 3,84 m. gemeten hebben.

Als we de " maete ", die onderaan de kaart, staat aangegeven, als leidraad nemen voor onze berekeningen, dan zou het langschip een lengte gehad hebben van ongeveer 65,80 meter. De " veerst " hoogte zou dan: meer dan 31 meter bedragen, en de toren - gemeten tot aan de torenspits - zelfs ca. 71,30 meter.

Dit is al te onwaarschijnlijk om juist te zijn.

Het gaat gewoon om een schets, die ons toch leert dat Luidschote toen blykbaar een eenboukijs kerk bezat, met een kruis boven het koor en (al weerskanten ?) vier grote vensters.

In de rechter-bovenhoek bekende landmeter Francois Deconinck, ten slotte nog, " sonder proportie " - zoals hijzelf schrijft - nog " eene partie maeygarb, synde leen, toebehoorende aan den meergenomden Heer Archidiacon Bonaert ". Deze maalmeters van ca. 1 ha 28 a 12 ca paalda " van oosten den Ipervaert "; " van zuyden en westen " was hij omsloten door " landen van d' abdie van Meessen ", " ende van noorden grensde hij aan de sluypweede ".

Dit leen lag " verre noort van de kerke van Noortschote ", dus in " de Broecken ".

Hiermede zijn we aan het einde gekomen van onze lange beschrijving van een van de grootste pachtgoederen van Luidschote, dat aan de vooravond van de Franse Revolutie nog eigendom was van de adellijke familie Bonaert, uit Doornik.

Dit geslacht had nog andere bezittingen te Luidschote, zoals uit een volgende aflevering van onze ZANTINGEN zal blijken.

Toen we ons aan het schrijven zetten van dit derde deel van deze ZANTINGEN, waren we van plan nog een tweede eigendom van de familie Bonaert, die ook in Luidschote gelogen was, introsvig te beschrijven.

- We stellen echter, gaandeweg, vast dat dit de 'ruimte', die wij ons voor iedere aflevering hebben toegemeten, in ruime mate zou overschrijden. We zullen dit onderwerp - als God ons tijd en gezondheid laat - ^{dan maar} voorbehouden voor een vierde deeltje, waarin wij ook nog andere wetenswaardigheden over onze boerderijen kunnen onderbrengen.

De plaats die ons in dit deel nog rest, willen wij besteden aan een veel jonger, maar ons inziens, bijzonder interessant document, dat wij langz Mevrouw Irma Verwisch - Spenninck hebben kunnen bekomen. Waarvoor we haar van harte danken.

Het dateert uit de jaren 1900-1910 en zal de tegenwoordige Zuidschoten naar en "aanbelerden" ^{meër aanspreken} dan al het voorgaande.

We hebben reeds melding gemaakt van dit document ... maar laten wij beginnen bij het begin.

We herhalen eerst de titel, die bovenaan dit met de hand geschreven document staat :

BEWONERS VAN ZUIDSCHOTE EN DEGENEN DIE ER DICHTBIJ WONEN
TIJDSTIP 1900-1910.

Voorafgaande bemerkingen

1. Het tijdstip dat aangegeven wordt : 1900-1910, vraagt wel een wat nauwkeuriger datering. Het is ouder dan men uit de tekst zelf afleest. Ziehier waarom we dit zeggen.

- Naast het nr. 69 van de lijst (onder de titel "Noordainde") staan de woorden : "Herberg 't Witthuis Cornette". Daar kon men, vóór de Eerste Wereldoorlog, door een 'veerman' over de 'Vaart Yper Knokke' gezet worden. Dit 'Huis van de Veerman' lag hoog tegen de oever van het kanaal, en het zal later de geschiedenis ingaan als "la Maison du Parseur". Tijdens de oorlog '14-'18 werd het, ten gronde toe vernield en nadien niet meer heropgebouwd. Hilaire Devos - die ik hierbij hartelijk dank - wist mij een en ander te vertellen over de "Herberg 't Witthuis". Deze herberg had een strodak en is cafe' (met veerdienst) gebleven, tot zij 1914 in brand werd gestoken en volledig

vermeld.

Maar de Cornette's, die nog op de lijst vermeld worden, waren toen al lang verhuisd, omdat ze hun pacht niet meer konden betalen!?

De herberg werd immers per 1 oktober 1903 ('met Bamesse'!) overgenomen door het gezin Achiel en Adnobia Devos - Vanfaillie, die voordien drie jaar op "Pypegaele" hadden gewoond. Achiel was een 'nonkel' van Hilaire en een broer van Hilaire's vader; Cyriel, die toen koefsmid was op "Pypegaele" en er waarschijnlijk

het nr. 37 betrof (1), zie het kaartje.

Onze lijst moet dus wel van vóór 1/10/1903 dateren.

Maar er is méér!

Naast nr. 56 lezen wij: "Hoere Charles Cornillie, vervolgens Bruno Oresl." Een veel jongere hand voegde er aan toe: "later Henri Oresl - Gerard Oresl".

Welnu het RMO II, p. 77 vermeldt het obit, op 15 augustus 1902, van: "Carolus Ludovicus Cornillie, zoon van Joannes Carolus en Maria Theresia Cornillie - Looten, echtgenoot van Silvia Philomena Van Eecke. Charles Cornillie was geboren te Vlaamertinge, op 28 augustus 1837.

Naast het nr. 90 worden 5 huizen (waaronder een herberg) samen vermeld.

Het vierde huis in de rij was, altijd volgens onze lijst, bewoond door een zekere Amand Billiet, die, in 1839 te Woesten geboren was.

Volgens het RMO II, p. 68 overleed Amandus Billiet, zoon van Franciscus en Maria Theresia Billiet - Wulleman, hier op 17/8/1899!

Men weet wsch. dat er vóór de Eerste Wereldoorlog te Zuidschote een 'vierwoonst' bestond, die de pittige naam droeg van de "Vier Vitersten" (zoek op de kaart, een eind innewaarts

(1) De smidse van "Pypegaele" & blyven bestaan tot in 1957. Hilaire zegt mij dat een zekere 'Uutenhove', die getrouwd was met Bertha glorie (een zuster van Albert), daar smid geweest is. Nadien kwam Kamiel Adarn de smederij overnemen en, nog later, Albert Devolder.

tussen Steenstraat en Luikerne).

Voordien ^{30 staat (er in)} ~~30~~ ^{een jongere handsnota # te lezen} was dit een hofstede, die later in een vierwoningst verhaveeld werd (nr. 84).

Het eerste van die huizen was ³⁰ zegt onze lijst = bewoond door Bernard Fasseel, en het derde door August Fasseel.

We raadpleegden het RMO II, p. 69 en vonden er het overlijden gebreid van Augustus Leonardus Fasseel, zoon van Petrus Franciscus en Rosalia Debergh, echtgenoot van Maria Theresia Lequiere. Hij was geboren te Merkem op 8 april 1841 en overleed hier den 18^{den} september 1899.

Als wij in de 'richting Poesele' gaan (zoals onze lijst ~~is~~ dat zegt), dan ontmoeten wij onder nr. 119 het "Huis weduwe Brutsaert".

We slaan weer het RMO II open en stellen op bl. 68 vast, dat Maria Theresia Brutsaert, weduwe van Ivo Lacour, hier op 21 juli 1899 gestorven is.

Latens wij nu hogerverstaande gegevens samenvatten, zodat wij het tijdstip kunnen bepalen waarop onze lijst ten laatste opgesteld moet zijn (Al zijn latere toevoegingen niet uitgesloten).

August Fasseel (+ 2. 18/9/1899), Amand Billiet (+ 17/8/1899) en de Weduwe Brutsaert (+ 2. 21/7/1899) waren toen nog in leven.

Toch kan de lijst niet veel vroeger zijn geschreven. Hoe weten we dit?

nr. 6 van de tabel vermeldt het volgende: "Gemeentehuis, herberg en brouwerij kinders Van Lache" en daarna: "Huis Lucie Vieren".

Welnu: de echtgenoot van Lucie: Carolus Lowagie (° Noordschote, 13/7/1837) is hier op 29 september 1897 gestorven.

De persoon die onze lijst opstelde wist ook dat Henrius Versaavel (huis nr. 108), echtgenoot van Maria Theresia Allewaert, overleden was.

Welnu deze laatste werd pas weduwe op 23 november 1898. Hector Thiersome-Allewaert is daar vervolgens komen wonen (cf. RMO II, p. 67).

We kunnen dus besluiten:

de oorspronkelijke tekst van de besproken lijst moet na 23/11/1898 en vóór 21/7/1899 neergeschreven zijn, wsch. dus ergens in de winter van 1898/1899.

Latere toevoegingen op het origineel kunnen wij echter niet aanwijzen, omdat wij het oorspronkelijke handschrift niet onder ogen hadden.

2. WIE STELDE DE LYST OP?

Hij weet het echt niet.

Het exemplaar waarvan wij fotocopies hebben laten nemen, is niet het oorspronkelijk ^{hand} schrift. Blijkens de datering van de ingelaste kaart, werd deze op 27 november 1962 hertekend te "Yper", naar alle waarschijnlijkheid volgens het (vergeelde en versleten?) origineel.

Het ^{ge} schrift van de copie schijnt eerder te wijzen op een vrouwelijke hand.

Als we ^{om} mogen steunen op de paar aantekeningen die, na ^{het} herschrijven van de tekst, nog werden aangebracht, dan lijkt het zeer aannemelijk dat het oorspronkelijk document in de familie Charles Cornillie moet bewaard geweest zijn.

Deze familie heeft hier genuïne tijd gewoond en is nog 'eigenares' van de hofstede waar de Orel's - van vader op zoon - nog verblijven.

Op 11 september 1902 vond te Zuidschote het huwelijk plaats van Julius Cornelius Cornillie, zoon van Henricus Desiderius en Philomena Delbey, geboren te Hamertinghe, den 14den september 1872 en wonend te Ieper, met Elisabeth Maria Cornillie, dochter van Carolus (= Charles) Ludovicus en Sylvia Philomena Van Eecke, geboren te Zuidschote op 26 mei 1872 en er woonachtig. Bruid en bruidegom waren in de vierde graad der rechte lijn bloedverwant ^{van elkaars} en kregen van Mgr. Gustavus-Josephus Waffelaert dispensatie "super impedimento consanguinitatis in quarto gradu aequali linea collateralis" (cfr RMA I, p. 147 en bijlage).

Elisabeth's moeder heette Silvia Van Eecke, wat meteen verklaart waarom er naast het nr. 60 van de lijst "Hoove Edouard Van Eecke", te lezen staat: "vroeger P. ^(Petrus) Van Eecke, vader van Edouard, opgevolgd door H. Kulstake x Abdonie Van Eecke."

Naast "De Vier Vitersten" (nr. 84) werd naderhand bijgevoegd: "geboorteplaats van Eugénia Deschryvere (1)

Hier is waarschijnlijk iemand _____, aan het werk geweest, die opsporingen had verricht in verband met de stamboom van de Cornillie's of (en) de Van Eecke's.

(1) Eerst stond er "Isabella Clara Ghyselen"; die naam werd achteraf doorstreept. Eugénia Francisca Deschryvere en Philippus Jacobus Ghyselen waren de ouders van Isabella Clara Ghyselen, echtgenote van Petrus Joannes Van Eecke. Clara was op 4 oktober 1804 te Boezinge geboren en overleed hier de 7de maart 1893 (RMA II, p. 48). Ze had elf kinderen. Eduardus, geboren te Zuidschote 13/1/1844, volgde onmiddellijk op Silvia Philomena (°Z. 6/10/1842)

Wé de oorspronkelijke lijst en de er bijhorende kaart in 1898/1899 heeft opgesteld, hebben we niet kunnen terugvinden. Het kan evenwel een Cornillie geweest, als b.v. een van de zusters van Lendelede, die hier toen ^{een} klooster hadden in een school, of een onderwijzer.

In ieder geval kende deze persoon de afgelegen ^{delen} van Zuidschote en 'Naaste Omtrick' niet zo best, vermits hij (of zij) naast ^{verschiedene} nummers een vraagteken plaatste, omdat de bewoners van die huizen hem (of haar) onbekend waren.

Volgens de verklaring van Hilaire Devos is datgene ^{wat} over Pypegaele ^{wordt} gezegd, niet altijd exact en allesszins niet helemaal volledig.

Na deze voorafzandelijke opmerkingen, die o.i. noodzakelijk waren, kunnen we nu eindelijk de letterlijke tekst overgeven van deze interessante lijst. De lezing ervan veronderstelt natuurlijk, dat men de er bijhorende kaart voortdurend onder de ogen houdt. Volledigheidshalve herhalen wij eerst de hoofding van deze lijst, die - zo hopen we toch - zal interesseren (1).

reken

**BEWONERS VAN ZUIDSCHOTE EN DEGENEN DIE ER DICHTBYWONEN
TIJDSTIP 1900-1910**

ZUIDSCHOTE DORP

- 1 Pastorij.
- 2 Jongensschool en huis van meester Arthur Vandembulcke.
- 3 { Huis van lattenplijter Pierre Capoen.
Huis van Aloïs Vermeersch.
vervolgens Henri Verbeke.
- 4 { Huis van Charlotte Morisse.
Huis van veldwachter Sigimond Mesdom.
- 5 Huis van Louis Mesdom.
- 6 { Gemeentehuis, herberg en brouwerij kinders Van Eecke.
Huis Lucie Vieren.
- 7 Herberg Petrus Louagie.
- 8 Herberg en winkel timmerman Hamiel Hardy.

(1) Ik heb de schrijfwijze van de namen 'scrupuleus' gerespecteerd, zelfs in de gevallen waar het duidelijk is, dat ze opgetekend werden zoals ^{men} ze toen 'in de volksmond' - dus in de gewone omgang-uitpraak (b.v. : Serlet, i.p.v. : Charlet).

- 9 } Herberg Emile Dezeure.
- 9 } Herberg Louis Debruyne.
- 9 } Bakkerij en winkel Bakker Delva en kinderen.
- 10 } Winkel meester en kinderen Costenoble.
- 10 } Huis Julia Corneillie.
- 10 } Winkel, herberg en bakkerij Evarist Ache en kinderen.
- 11 } Winkel kuismaker Clement Vandenbussche.
- 11 } Suikergoedwinkel Servaet Dekindt.
- 12 } Beenhouwer Berné Willems.
- 13 } Huis Alois Verhaeghe.
- 14 } Huis Charles Plantael.
- 15 } Herberg Hamiel Metsue.
- 15 } vervolgens Theophile Van Leerberghe.
- 15 } vervolgens Hypolite Carton - Godyn.
- 16 } Meisjesschool der Zusters.
- 16 } Huis Petrus Billiet.

VUILVOORDEKE - ZUIDSCHOTE DORP

- 17 } Hoere Burgemeester Henri Decorte.
- 18 } Herberg de tramstatie.
- 19 } Hoere Charles-Louis Huyghe.
- 20 } Hoere August Vandewalle.
- 21 } Hoere Hamiel Lacour.
- 22 } Hoere Weduwe Mathilde Van Eecke en kinderen.
- 23 } Kortewilde Molen van weduwe Mathilde Van Eecke en kinderen.
- 24 } Huis Benoît Haerze.
- 25 } Hoere Armand Huyghebaert.
- 25 } vervolgens landbouwer Van Dorpe.

26 Hoere kinderen Van de Lanotte.

ZUIDERKOTE DORP — RENINGE

27 } Beenhauwer René Willems en zuster Louise.
vervolgens huis Jules Takon.

28 Hoere weduwe Decraemer en kinderen.

29 Huis schoenmaker Henri Vandembussche.

30 Huis Henri Thierssoone.

31 Hoere kinderen Marchand.

32 Hoere Aimé Gast.

33 Huis Placide Hebesten.

34 Hoere weduwe Seghers.

PYPEGAELE

35 Huis Aloïs Buseyne, tabakkenver.

36 Herberg Aloïs Depoorters (1).

37 Huis ? (2).

38 } Winkel ? (2).

Hoefsmid ? (2).

39 Brouwerij en herberg kinderen Delafotrie (3).

40 Tweewoonst ? (4).

41 Windmolen kinderen Willeput (5).

42 Hoere kinderen Willeput (5).

43 Hoereke ? (6).

44 Rijwielmaker ? (7).

45 Hoere Theophile Segers.

(1) Voor zover Hilaire d'eros zich geheugen kan, heette die herberg; "De oude Pypegaele".

(2) Volgens zijn zeggen, woonde zijn vader Cyriel — de hoefsmid van Pypegaele — wsch. in het
hoekhuis (aan de zijbaan naar de "Bernard Plaats", waar er toen nog een klein bos was).
Nr. 38, aan de overkant van dan de winkel en bakkerij van Charles Mahieu geweest zijn.

(3) Deze herberg heette — volgens Hilaire, die op zijn leeftijd, een formidabele memorie
heeft en onze oude kaart goed heeft bekomen — "De Pypegaele".

(4) In één van die twee huizen woonde toen — volgens Hilaire — Eugénie d'Haere, een tante
van Margriet d'Haere, de weduwe van Hamiel Brueneel.

(5) Nu: de hoere André en Marie-Thérèse Schorreel — Van Eecke. De molen brandde af in '14-'18.

(6) Hilaire herinnert zich nog, dat de familie Debacher dit 'hoereke' uitbaatte. Bertha
Stubbe — Seghers was er 'familie' van.

(7) Hilaire denkt dat die 'velomaker' Carlier heette.

NOORDSTRAAT (1)

- 46 Hoere kinders Lacour.
Vervolgens Alphonse Delafolie - Lacour.
- 47 Kapelleke van Marie Hardy.
(Huis) Timmermans Henri Hardy.
- 48 Huis Engel Degrendal.
vervolgens Alois Vermeersch.
- 49 Huis Emma Storme.
- 50 Huis Alois Ooghe.
- 51 Huis Desiré Casias.
- 52 Hoere Petrus Lauwers.
Huis Henri Knochaert.
vervolgens Henri Cornette.
- 53 vervolgens Henri Vanloos.
Huis Regina (Ragintje) Gouwy.
Huis Desiré Gysen.
- 54 Huis Servaas Thissenors.
vervolgens Arthur Nollat.
Huis Alois Carpentier.
- 55 Huis Glacide Glorie.
Huis Bloefmaker Jules Pauwels.
vervolgens Henri Glorie.
- 56 Hoere Charles Cornillie.
vervolgens Bruno Oreal < later: Henri Oreal - Gerard Oreal >.
- 57 Hoereke weduwe "Mistje" Lauwers.
- 58 Hoere Glacide Tiers.
- 59 Hoere Henri Knochaert.
- 60 Hoere Edouard Van Eecke (vroeger Petrus) Van Eecke, vader van Edouard
opgevolgd door H. Vultaba & Abdonie Van Eecke.

(1) Waarom en sinds wanneer men die weg: 'Noordstraat' heette, weet ik niet. De oude documenten spreken altijd van de 'Weststraat'. Na de '14-18' werd het 'vorenste' deel omgedoopt tot 'Karabiniersstraat'. De verlenging ervan heet thans nog 'Weststraat'.

- 61 Huis Henri Degrendel.
- 62 Hoere Charles Devos.
- 63 Hoere weduwe Decroos.
- 64 Hoere Charles Vandenberghe.
- 65 Hoere Placide Tanghe.
- 66 Huis Henri Coene.

NOORDEINDE - LIZERNE

- 67 Hoereke Thérèse Geeraert.
- 68 } Hoere Désiré Debacker.
 vervolgens Isidoor Verbrugge.
- 69 Herberg 't Wihuis Cornette.
- 70 Hoere Henri Callens. } Koppelhofstede
- 71 Hoere August Devos. }
- 72 Kleermaker Ivo Louagie.
- 73 } Huis Pierre Blomme.
 Huis Leopold Thiersoone.
- 74 Hoere Eugén Hennion.
- 75 } Huis Leopold Valcke.
 Huis Emile Crombez.
 en nog zes andere onbekenden } de "reeke,
- 76 Hoere Henri Brutsaert.
- 77 Hoere Henri Soenen.
- 78 } Hoere Charles-Louis Derycke, met kleine suikerijdrogerij.
 vervolgens Cesar Derycke.
- 79 Herberg kinders Devos.
- 80 Windmolen kinders Devos.

- 80^a Huis Eugénie Saetens.
 81 Huis Henri Maes.
 82 Huis Joseph Claire.
 83 Huis Désiré Debacker.
 84 De "vier uitersten" met
 (1) Huis Bernard Fasseel.
 Huis Pierre Theisen.
 Huis August Fasseel.
 Huis van een onbekende.

LIZERNE

- 85 Hoere kinders Louagie.
 86 Hoere kinders Myngeer.
 87 Huis Charles Vandamme.
 88 Huis Rosalie Tanghe.
 89 { Herberg Aloïs Hazebrouck.
 Herberg Jerome Vermeersch.
 Huis Sylvie Ooghe.
 - vervolgens Cyrille Hardy-Ooghe.
 90 { Huis Aimé Glorie.
 Huis Armand Huyghebaert (hoordendraaier).
 Huis Amand Billiet.
 Herberg Florent Hennion.
 Huis Eugénie Schoreel.
 Huis Benoît Duflouck.
 Huis weduwe Schoreel.
 90^a { Herberg Pierre Carren.
 Huis Arthur Trompe.
 Huis Aloïs Thierboone.
 Huis Emma Pauwels.
 Huis Achille Glorie.

(1) Latere aantekening: [?] geboorteplaats van Isabella Clara Ghyselen (naam gero-
 yeerd en vervangen door:) Eugénie Deschryvere en te dien tijd een hofstede, die
 later in vervoornst verkaveld werd.
 Over de familie Ghyselen schreven wij al eerder.

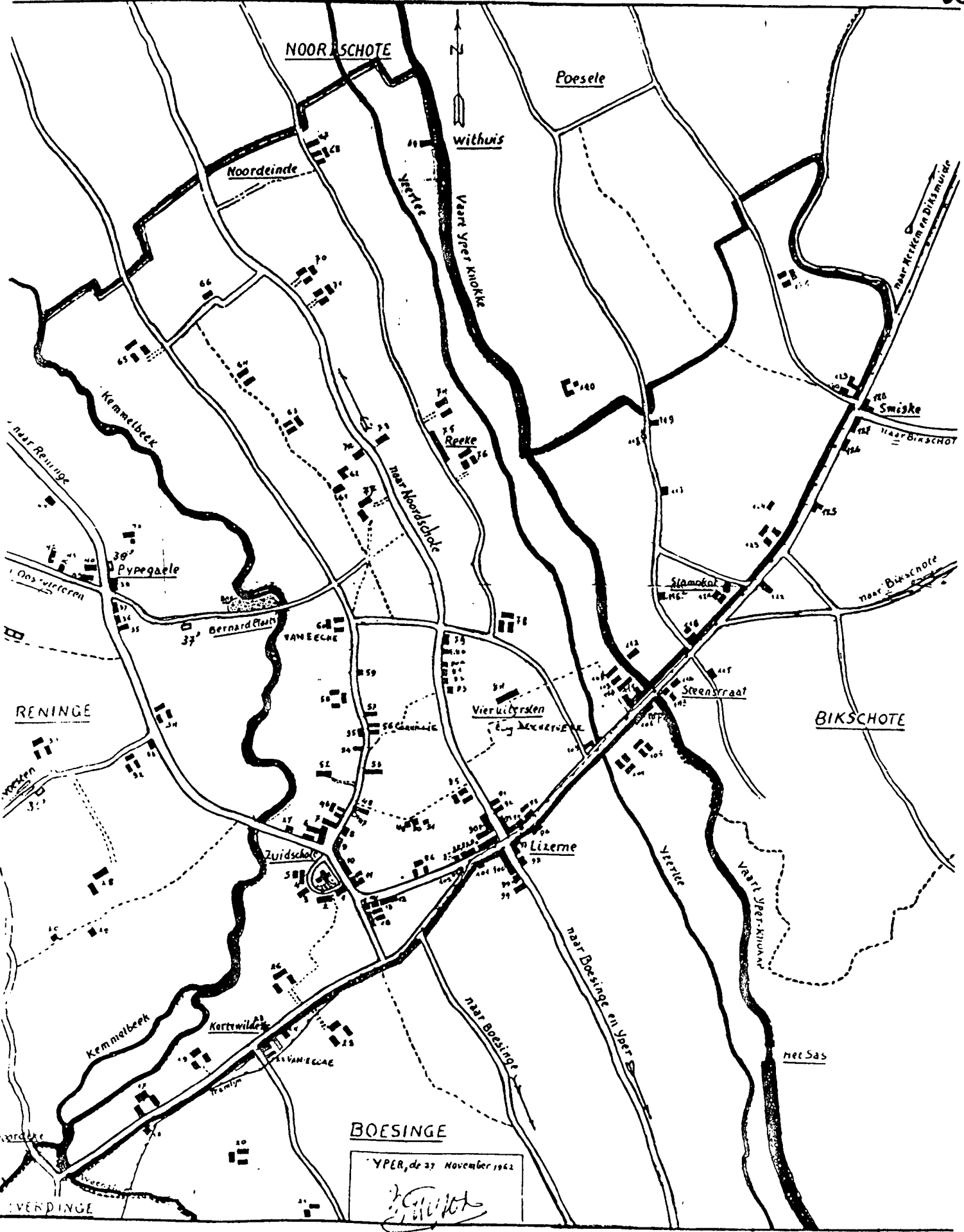
- Huis Emma Storme.
- 91 } Huis weduwe Vermeersch, ^a Femeja's, sneukelwinkelke.
- 92 } Timmerman Henri Braem.
Wagenmaker Amand Serlet.
... vervolgens Theophile Serlet.
- 93 } Hoefsmid en herberg Amand Dezeure.
... vervolgens kinders Dezeure.
- Huis Amand Dewilde.
- 94 } Huis timmerman Hilaire Cozhe.
- 95 } Hoefsmid Florent Desmytere.
- 96 } Bakkerij en winkel Aloïs Six.
- 97 } Bakkerij en winkel weduwe Glorie.
- 98 } Herberg en konijnslachterij Charles Willaert.
- 99 } Huis Desiré Verpoet, roerman met hondenkar.
- 99^a } Huis Thérèse Stragiers.
- Herberg Isidoor Delefortrie - Vandewalle
- 100 } Huis Sylvie Vandewalle.
Huis Aimé Godyn.
Winkel David Pauwels.
- 101 } Herberg Hamiel Metsue.
- 102 } Kapel van Onze Lieve Vrouw.
- LIZERNE - STEENSTRAAT EN VERDER.
- 103 } Huis Auguste Verstraete.
Huis ?
- 104 } Hoere Gustaaf Rousselle.
- 105 } Hoere Severin Capelle.
- 106 } Suikerijdrogerij Adolf Leroy.

- 107 } Huis Henri Valaey.
- } Huis Jules Valcke.
- } Huis Henri Knochaert.
- 108 } - vervolgens August Debaeker.
- } Huis weduwe Versavel - Allenwaert.
- } - vervolgens Hector Thierssoone - Allenwaert.
- 109 Huis Armand Van Elslander.
- 110 Brouwerij Armand Van Elslander.
- 111 } Huis en brouwerij Adolf Leroy.
- } Herberg kinders Huyghe.
- 112 Huis Karel Vanderhaegen.
- 113 Herberg Bruno Stroom.
- 114 Herberg Jules Decker.
- 115 Huis Edouard Huyghebaert.
- 116 Herberg meester Charles Brunel.

RICHTING POESELE

- 116^a Huis Isidoor Descamps.
- 117 Huis Henri Geeraert.
- 118 Kapelleke van 't Poesele ? (1).
- 119 Huis weduwe Brutsaert.
- 120 Hoere Modest Geldhof.
- 121 Stampkot. Motormolen en hoere kinders Missey.
- 122 Driewoont ?
- 123 Hoere Charles Desmedt.
- 124 Huis Henri Foutsenier.
- 125 Huis Joseph Geyson, broeder van Désiré Geyson.
- 126 Eterhandelaar en voerman Buseyne.
- 127 ?
- 128 ?
- 129 ?
- 130 ?
- 131 Hoere Sneek.

(1) Er staat een vraagteken in de tekst achter de woorden: "Kapelleke van 't Poesele", al is de ligging ervan aangeduid op de kaart. De auteur kende wsch. de juiste benaming van die kapel niet. Deze kapel is zeer oud zoals ik straks zal zeggen.

YPER, de 27 November 1942

[Handwritten signature]

NOG EEN WOORDJE UITLEG
BIJ DE LIJST VAN 1900-1910

1) Ik heb het al gezegd: onze lijst is naar alle waarschijnlijkheid er-
gens in 1898/1899 opgesteld geworden, met eventueel jongere aanvullin-
gen (ingeleid door het woord: vervolgens). Ze geeft dus een goed
beeld van 'Luidschote en de Naaste Omtrek', zoals die ^{er} ca. 85 jaar
geleden moeten hebben uitgezien.

Ze is zekerlijk onvolledig.

Hilaire Devos - wiens geheugen niet te onderschatten is en die spreekt
vanuit "zijn versta onthoud" - kent nog verscheidene ^{op Tyepegaela} woonst^{en}, die
niet op de kaart vermeld staan.

Zo ^{stond} er een huis - zegt hij - ongeveer halverwege tussen Tyepegaela
en de Bernard Plaats, rechts van de baan. We tekenden het aan op de
kaart onder nr. 37° (1). Rechts van nr. 40 (een tweewoonst), stond er
-rechts van de weg naar Reninge - nog een andere woning, die wij 38'
noemen. Steeds volgens Hilaire, lag er links van de baan naar Woese-
ten, ongeveer da'er waar Alois Blontrock nu woont, toen ook al een huis.
We gaven het het nummer 31°.

Hilaire herinnert zich, uit zijn jeugdjaren, nog een 'wegge', dat
ongeveer parallel liep met de baan Tyepegaela - Oostvleteren. Daar
stond - naar zijn zeggen - een driewoonst. We hebben dat zijbaantje
met een stippellijn aangeduid en drie vakjes getekend.

En wat waar is voor Tyepegaela, zal ook wel gelden voor de andere,
méér afgelegen gedeelten van 'Luidschote en Omliggende', waar de
'auteurs' verscheidene vraagtekens plaatst (de 'Richting Fossela'
vooral) of gewaagt van 'onbekenden'.

Vergeet niet dat Luidschote zelf, rond die jaren, het hoogste
aantal inwoners telde, dat wij ooit hebben genoteerd (696!).

2) Nu een woordje over 't Kapelleke van 't Fossela (nr. 118).

De opsteller (hij of zij?) voegt er een vraagteken bij. Misschien twij-
felde de auteur, bij het tekenen van de kaart, aan de juiste ligging
ervan. Maar dat 't Kapelleke bestond, da'er is er geen de minste
twijfel meens. Alleen vermoeden we, dat het ongeveer op de scheiding
stond van Luidschote en Noordschote, ^{misschien} niet op het grondgebied
van ons dorp. Je zult zien waarom we dit denken.

Het kan ook zijn dat de persoon, waaraan we die oude lijst en de
er bijhorende kaart te danken hebben (het woord is niet te sterk!);
de juiste benaming van die kleine kapel niet kende. Was ze toege-
wijd aan Onze Lieve Vrouw, zoals dit van Luxembre (nr. 102) of had zij

(1) Wordt er daar later geen zekere Mouton, waarvan een zoon enige faam
verwierf als wielrenner? Maar bij zware overstromingen van de Kem-
mel - zo heb ik mij toch laten zeggen - stroomde 't water "de voordeure
in en d' achterdeure uit".

en andere dedicatie?

Indedaad! We hebben maar het 'Oude Pachtboek' open te slaan om daar nogens zekerheid te hebben.

Nemen wij eerst de 'Verpachtinghe' ten jare 1688. Op p. 19 vinden wij onder de hoofding: 'Landen ghelegen in noordschote poezel oost den Ipreleat' een perceel herkeland beschreven, dat het nr. 35 draagt. We citeren de tekst volledig:

'Jan Businne junior heeft gheheurt twee lynen saylant, streckende oost ende west, twesteinde de oostpoezelstraete, ^{toosteinde} tlant ende boomgaert vanden keere van drincharn, loco (= ^{optradiende} in de plaats van) Jhrchejr plictejr Kaminck, de zuyts(yd)e tlant vanden selven Kaminck, de noorts(yd)e tlant vande cappella van Meessen.'

In 1768 werd ditzelfde perceel gepacht door Jacobus Tahon. Ditmaal is de tekst nog expliciater. We lezen immers, p. 43, dat deze partij herkeland aan de noordkant paalt aan 'de Cappella van Keyligh Buys tot meessen'. De tekst van 1778 (p. 48) zegt dat het perceel ten noorden grenst aan 'tlandt van de Cappella van t Keyligh Buys tot meessen'. De 'Verpachtingen' van 1778, 1783, 1788 en 1793 gebruiken allemaal dezelfde benaming.

Het kan best zijn dat een of andere weldoens(st)er, eertijds, in de abdijkerk van Maseu of in de onmiddellijke omgeving, ervan, een kapel had 'gesticht' of later oprichten, waaraan wellicht een 'kapelaan' verbonden was, die daar x-maal in het jaar het H. Misoffer diende te celebreren.

Met dit doel kan die kapel begiftigd zijn geworden met een aantal onroerende goederen, waarvan de opbrengst moest dienen om de verplichtingen, medegaande met de fundatie, te honoreren (onderhoud van de kapel, vergoeding van de kapelaan, enz.).

Het is echter ook best mogelijk, dat de 'cappelle' die sinds oude tijden, aan de linkerhand van d' 'Oostpoezelstraete' ^{stond}, dicht tegen de grens van Zuidschote en Noordschote, ^{inderdaad} een H. Kruis-kapel was en, b.v., een gebeelddhoude voorstelling ^{of} een schilderij van de Kalvarieberg met Christus aan het kruis bevatte of gewoon een (groot) crucifix.

Is het niet verlokkelijk - en misschien ook juist! - te veronderstellen, dat onze kapel daár door toedoen van de abdij van Mesen is opgericht geworden?

Men zal zich wel herinneren dat Robrecht de Friet, graaf van Vlaanderen (+ 1093), zijn domein van 'Schoten' ('villa de Scotis') in 1080 geschonken had aan de wesk. reeds in 1057 opgerichte Benedictinessen - abdij van O.-d.-Kruwe te Mesen, waar zijn dochter Ogiva moniale was geworden. De abdis van dit klooster droeg dus eeuwenlang de titel van "dorpsrauwe" van "Mesine, van Luidschoten ende van Noordschoten".

Is het dan ook niet verleidelijk te veronderstellen dat de abdij van Mesen - 'in lang vervlogen tijden' - (ongeveer) op de grenscheidung van 'haar' dorpen Luidschote en Noordschote - een kapel heeft laten bouwen, of een andere milde schenker(er) er toe heeft kunnen bewegen dit te doen?

Dat de kapel werd toegewijd aan het H. Kruis was voor de hand liggend, in de veronderstelling dat er een gelijknamige kapel bestond te Mesen zelf.

Men merkt het: veel hypothesen achter elkaar! Doch zijn ze zo onwaarschijnlijk?

Vele generaties voorbijgangers zullen dit kruis, 'de Vlaming in 't kerta geplant', eerbiedig gegroet hebben en even verkwikking en verpoziging ^{gevonden} hebben bij dit kapelletje van "t' heyligh Cruys".

Te mooi om waar te zijn? Ik denk het niet.

In ieder geval stond er daár rond de jaren 1900 nog altijd een "kapelleke".

Volgens de kaart ligt het wél in Luidschote, schuin tegenover het kruis van de weduwe Brutsaert (nr. 119).

3) Wanneer men de kaart van 1898/1899 aandachtig bekijkt, dan ziet men er vier 'centra' op aangeduid: de dorpskom zelf en de drie gebuchten: 'Ligeme', 'Steenstraat' en 'Rypegaale'. Daár zijn de meeste kruizen geconcentreerd. De hoeren en enkele 'landse' kruizen zijn vanzelfsprekend over het gehele grondgebied verspreid.

De juiste grenzen van de dorpskom en de drie genoemde afbakenen, doen we liever niet.

Wij beperken er ons toe de hoofdzingen te verbieden, volgens de welke de auteur van de lijst de woonsten gerangschikt heeft.

De lijst is genummerd van 1 tot en met 131, doch er zijn 6 dubbelnummers, nl.: 80 en 80^a, 99 en 99^a en 116 en 116^a. Voorts worden onder eenzelfde nummer soms meerdere woningen bedoeld, zonder dat de namen van de bewoners afzonderlijk genoemd worden.

Een voorbeeld: De 'reeke', langs de Ooststraat, waar er voor 8 woonsten[?] gewoon staat: "Huis Leopold Valcke. Huis Emile Crombez en nog zes andere onbekenden".

Er worden dus heel wat meer ^{woonsten} aangestipt dan de nummerotering zou doen vermoeden.

We hebben de ^{eigenlijke woongelegenheden} opgeteld en volgende getallen bekomen; (we verbieden de 'titelatuur' van het handschrift:

- nrs. 1⁴/m 16 — 'Zuidschote dorp' : 26 huizen (wanneer we het 'Gemeentehuis' inbegrijpen).
- nrs. 17⁴/m 26 — Van 'Zuidschote dorp' tot aan het 'Vuilwoordake' : 9.
- nrs. 27⁴/m 34 — Van 'Zuidschote dorp' 'Reninge'waarts ('Pypegaela' niet meegerekend): 8.
- nrs. 35⁴/m 45 — 'Pypegaela' zelf : 12 woonsten vermeld, doch minstens 6 andere bij te voegen — naar het zeggen van Hilaire Devos. Het totaal zou dus ten minste 18 bedragen.
- nrs. 46⁴/m 66 — Onder de titel 'Noordstraat' worden er 25 woonsten opgesomd, gelegen langs de huidige Karabiniersstraat en haar 'verlengde': de Weststraat, langs de 'Klytedreef' en de oude, nu verdwenen 'Hoogweg'[?].
- nrs. 67⁴/m 84 — gaande van 'Luzerne' tot en met het 'Noordinde' (dus een deel van de tegenwoordige Generaal Lotzstraat, de Middelstraat en de Ooststraat + de 'wegel' van de 'Vier (Viersten) tellen we 29 huizen[?].
- nrs. 85⁴/m 102 — Op 'Luzerne' zelf ^{treffen} wij niet minder dan 37 woonsten aan. Luzerne was toen, zonder enige twijfel, de meest bevolkte wijk van al.
- nrs. 103⁴/m 116 — Levens 'Luzerne' voorbij tellen we, vanaf het tegenwoordige 'Frans Monument' tot even over de 'gebroeders' 'Van Raemdonckstraat' (de tekst zegt letterlijk: 'Luzerne — Steenstraat en verder') nog eens 17 woonverblijven.
- nrs. 116^a/m 131 — Indien we van Steenstraat verder op trekken tot over 't 'Smiske' ^{eveneens} en de 'Richting' 'Goesele' op, dan ontmoetten we 17 huizen.

Al deze getallen samen, geven een totaal van 186 'woonsten'. Maar in dit aantal is dan ook alles, wat in dien tijd voor een huis kon gelden, inbegrepen, dus ook alle twee-, drie- en zelfs vierwoonsten en de 'lange' 'reeken' van Luzerne en van d' Ooststraat.

Daarmede zijn niet alle gebouwen, die op de kaart aangeduid staan, vernoemd.

Luidschote was vóór de Eerste Wereldoorlog nog een echt en volwaardig dorp, waar men ongeveer alles kon aantreffen of zich kon aanschaffen, wat men in het dagelijkse leven vandoen had.

Het was een zelfstandige gemeente, een volwaardig en leefbaar dorp, nog geen 'verminkte' deelgemeente van een fusiestad...

Het had - zoals nu - een eigen kerk; deze was rond 1900 wel in een vervallen toestand, maar weldra zouden de grote herstellingswerken, door toedoen van Pastoor Lagace (1901-1905), aangewat worden, en in 1909 onder diens opvolger, Pastoor Van Campenhoutd (1907-1914/20), hun voltooiing vinden.

De parochie had haar eigen kerkhof, haar eigen pastoor, (tên nog: E.H. Karel Blancke (1897-1901) en haar eigen pastorie (nr. 1). Er was een jongensschool (nr. 2) met twee onderwijzers: Meester Vandembulcke (nr. 2) en meester Costenoble (nr. 10^a) en een meisjesschool, gehouden door de zusters van Lendelade, die hier een klooster hadden (nr. 16^{1/2}).

Als zelfstandig dorp beschikte Luidschote over een gemeentehuis (nr. 6^{1/2}), een eigen burgemeester (Henri Decorte, nr. 17) en gemeenteraad. Er passeerde ook een 'tramlijn' die, komende van Elverdinge, meestal de Steenstraat volgde en naar Diksmuide liep. Er was een aanlegplaats voor schepen, een losrade en een bascule.

In het dorp zelf en in de 'Naaste Omtrek' kon men zowat van alles vinden om 'op zijn eigen' te kunnen bestaan.

De neringdoeners 'spijzigden er de hongerigen' en 'laafden de dorstigen'. In de dorpskom zelf (nr. 15/16) stonden er een brouwerij (kinderd Van Eecke, nr. 6/1) en liefst zes herbergen (de nrs. 6/1-7-8-9/1-2-10/3 en 15/1)! Er waren ook twee bakkerijen (nrs 9/3 en 10/3) en eveneens zes winkels (nrs. 8-9/3-10/1-10/3-11/1, en ten slotte nr 11/2: de suikergoedwinkel van Servaets Dekindt).

Wat de stielmannen betreft! er woonden op 'de Plaatsen' van Luidschote: een lattenplijter (nr 3/1), een timmerman (nr. 8), een kuipmaker (nr. 11/1) en een beenhouwer (nr. 12). Men kon er dus (b.v.: 's Zondags na de Hoogmis of de Vroegmis) vele kanten uit om zijn bestellingen of inkoop te doen; om een kaartje te leggen of een pintje te drinken).

Als zelfstandige gemeente had Luidschote eveneens een eigen
veldwachter: Sijfs/mond Messdom, die 'baecten' de kerk woonde
(nr. 4/2).

Ook op Luizerne (nr. 85 4/m 102) was er zowat van alles te vinden,
dat een klein doorp recht hield: (hun gerief laten herstellen en

De boeren konden, b.v. op een 'regendag', hun paarden laten beslaan
bij Léa van de twee hoofmeden: Armand Dezeure (nr. 93/2) waar
zij, al wachtende ook een 'stevige slok' konden drinken in zijn her-
berg of bij Florent Desmytere (nr. 95), die een paar huizen verder
woonde.

Hadden zij een nieuwe wagen nodig of een oudere te laten
herstellen, dan konden zij terecht bij Armand, en later Théophile
Berlet, die hun wagenmakerij hadden aan de kerk, gevormd door
de Steenstraat en de ... weg naar Noordschote (nr. 93/2).

Er was een 'konijnslachterij' op Luizerne (nr. 98), gehouden door
Charles Willaert, die tevens een herberg openhield. Voorts woonden er
daar nog 2 timmerlieden (nr. 92 en 94/2), een koordendraaier
(nr. 90/3) en een voerman met hondenkar (nr. 99).

De kapel van Onze Lieve Vrouw stond rond 1900/aan de 'spriet',
gevormd door de Steenstraat en de Luidschootestraat (nr. 102) (1).

Luizerne telde toenmaals twee bakkerijen, die naast elkaar ge-
legen waren (nr. 96 en 97). Er stonden daar overdiens acht her-
bergen (nr. 89/1 en 2, 90/5, 90/4, 93/2, 98, 100/1 en 101). Men
moest er derhalve noch honger noch dorst lijden. Luizerne
telde daarenboven nog vier winkels (nr. 91/2, 96/97 en 100/3).
Een van die vier: "Femeja's", sneukelwinkelke, zal wel veel aftrek
gehad hebben bij de kinderen!

We begaven ons nu naar 'Steenstraat en verder' (nr. 103/1/m

116).

Zoals gezegd was er aan 'Steenstraeter brug' een loskaai, waar
de boten aanmeerden om er te laden en te lossen.

Zware vrachten (b.v. karren en wagens vol landbouwproducten)
werden gewogen op een bascule ofte brugbalans (Tilla Vanhoudt
'bediende' des lath).

Veel oudere Luidschotenaars geheugen zich nog wat al arbeid
er daar 'verzet' werd in het bistenbeizoen, toen zo menigeen de one-
ruw wagen, na de andere, aan X. F. piston, over de smalle loopplanken
reed om de lading in het scheepsvorm storten. Gelukkig maar

(1) We hebben nog een kleine foto van de oude kapel, genomen juist vóór deze om-
wille van verbredingswerken aan de baan - diende afgebroken te worden. Het
traliehekken, dat de toegang afsluit, is al uit de hengels, ^{gelicht} van straat tegen en zijmuur.
We herkennen op die foto: Maurice Lobelle en Pierre Vanbelle? zo duikt ons toch!
met de sloophameris in de hand. Leon Vandenberghe en Hamiel Malfeyt staan er bij.

dat die harde werkers, af en toe, een fris pintje konden gaan drinken in een van de vier herbergen, die 'Steenstraat en verder' rijk was. (nrs. 111/2, 113, 114 en 116).

Er is daar voor de oorlog '14-'18 eens een sluikstokerij ontdekt geworden; de betrokkenen werd zwaar gestraft en zijn elders gaan wonen. Namen wil ik hier niet noemen.

Steenstraat had toentertijd twee brouwerijen.

De ene werd uitgebaat door iemand Van Elzander, die er naast woonde. Huis en brouwerij, ^(nrs. 109 en 110) waren gelegen tussen de Vaart en de dreef, waar Friene Durney nu aan het eind woont. Vandaar vertrok er een 'kerkwegel', die voorbij de 'Vier Vitersten' liep, vervolgens de Grenadiersstraat en de Generaal Lotzstraat dwarsste, nog een hoere en enkele huizen passeerde en bij de tweewoont van timmerman ^{Henri} Hardy en van Engel Degrendel ten slotte in de tegenwoordige Karabiniersstraat uitmondde.

De tweede brouwerij, deze van Adolf Leroy vormde een groot gebouwencomplex, dat deels langs voorende dreef om, dan de hoek om, langs de Steenstraat, naast tot tegen de brug uitstreekte.

Dit complex omvatte, behalve de brouwerij zelf, ook het huis van brouwer Leroy (nr. 111/1) en de herberg van de kinderen Huyghe. (nr. 111/2).

Adolf Leroy ^{baatte ook} een 'suikerijdrogerij' uit, aan de overkant van de Steenstraat, rechtover zijn brouwerij (1).

Vreemd genoeg; er stond rond de jaren 1900 geen enkele winkel in 'Steenstraat'.

We gaan nu een kijkje nemen in 'ons' derde gehucht; Pypagaale. Ook daar was er een plaatselijke brouwerij, deze van de kinderen Delefo(?)tris (nr. 39). Er stonden twee herbergen (nrs. 36 en 39). De kinderen Willeput hadden er een windmolen (nr. 41) en een hoere (nr. 42). Er woonde op Pypagaale ook een rijwielmaker (nr. 44).

Zo hebben wij de vier contra van Zuidschote en 'Naaste Omtrek' overlopen. Maar daarmee is ons overzicht nog niet compleet.

We zeiden praktisch nog geen woord over de hoeren die, her en der, over het grondgebied verspreid lagen.

(1) Er is een oude, vergeelde, foto bewaard van 'Steenstraate in 1914' (genomen door fotograaf Matton uit Groven - als ik het goed voor heb -). De 'suikerijdrogerij' alsook de brouwerij van Adolf Leroy staan er zeer duidelijk op. Men ziet ook de tramlijn, links op de voorgrond, roepers, kassei-stenen, rijzige bomen, tal van huizen en een tiental Zuidschotenaars.

We zullen hier niet, nog eens, alle namen van de landbouwers opnoemen. Je kunt deze vinden in 'onze' lijst. We geven het aantal boerderijen, zoals deze ondergebracht zijn in de verschillende hoofdingen van de lijst, volgens de plaats waar ze gelegen waren.

1) Langs de Steenstraat, naar 't Vuilvoorde toe en soms diep 'inneoarts', stonden er 7 hofstad^{en} (het nr. 17 ('de Mairie', omdat Monsieur le Maire nl. : Burgemeester Henri Decorte daar boerde), en de nrs. 19, 20, 21, 22, 25 en 26).

23) Vermelden we hier, volledigheidshalve, ook de Kortewilde Molen (nr. 18), op grondgebied Luidschote, en de herberg 'de Tramstatie' (nr. 18), die stond, daár waar de tramlijn de Steenstraat bereikte. Dat was natuurlijk één van de voorzieningen 'kaltten'. Men kon er een verfrissing nemen en de buurttram afwachten.

2) Van de berk weg, richting Beninge, tot Kalverweg 'Pypegale', vermeldt onze lijst - meestal langs een binnenbaan - 4 hoeren (nr. 29) woonde ook in die buurt.

3) Langs de 'Noordstraat' (ik dacht dat dit de oude Weststraat was.) en langs de tegenwoordige Weststraat, de 'Klytedrere' en de oude 'Hoogweg' (die nu omgeploegd is!), lagen tal van boerderijen of 'hoerekes'. We telden er 10, nl. de nrs. : 46, 52, 56, 57, 58, 60, 62, 63, 64 en 65. Er woonde ook een 'bloefmaker' in die straat, schuif tegenover de hofstede Cornillie (nr. 56). (nr. 47) woonde (hoort) aan het huis nr. 48, het 'kopelleke van Marie Hardy', waar timmerman Henri Hardy toen woonde.

4) Langs de Ooststraat liggen er 4 boerderijen (nrs. 67, 68, 74, 76) en aan weerszijden van de Middeltstraat nog eens 3 (nrs. 70-71 en de 39e : 'Kopelhofstade' en nr. 77) de toegang naar de hoere van Cesar Derycke (nr. 78), waar er ook een kleine 'sukkerijdrogerij' stond, lag aan de Grendelstraat. Meer naar Luzerne toe, vlak bij de kruising van de baan naar Noord-schote met de vroegere 'Nieuwstraat', stond de herberg van de kinderen Devos (nr. 79), die ook de windmolen, er naast, uitbaatten. (nr. 69) Vermelden we nog eens de herberg 't Wickhuis' tegen de Kaart, daar helemaal in 't 'Noordeinde' van Luidschote.

5) Richting 'Poesele' vermeldt de kaart slechts 4, ver uit elkaar liggende, boerderijen met name, waaronder het Stampkot (nr. 121 : 'Motormolen en hoere kinderen Missy'), al vermoeden wij dat het nr. 129 (waar alleen een vraagteken naast staat) ook wel een 'hoereke' moet geweest zijn.

(2) Vergeten we bleermaker Ivo Louagie niet in het nr. 72.

(1) Er bestaat een oude foto van de kopot-gesloten boerderij. De titel is vermoedelijk : in 't Frans staat er te lezen : "Ferme Mairie Decorte" en in 't Vlaams : Hofstede Marie Decorte" !

Niet ver van 't 'Smukke' (dat naar het grondplan te oordelen ook wel een 'hoevede' plus herberg (?) zal geweest zijn) woonde de eisenhandelaar en voerman Buseyne.

Over 't Kapelletje van 't Poesele? hadden wij het reeds breedvoerig.

6) Opdat ^{de} opsamming van de boerderijen, die op kaart aangeduid staan, volledig zou zijn, moeten wij nog eens uitdrukkelijk de hoeven vermelden, die zich benoorden de Kemmel tot een eind boven Pypagaele uitstrekten. Wij telden er 7, nl.: de nrs. 28, 31, 32, 34, 42, 43 en 45. In nr. 35 woonde ^{boven} een tabakkever; Alois Buseyne.

7) De laatste twee hofsteden die nog te vernoemen zijn liggen tegen Luzerne. Het zijn de nrs. 85 (hoeve kinders Louagie) en 86 (hoeve kinders Myngaer - sic!).

De kaart en de lijst van rond 1900 geven ons ^{aldus} de ligging ^{aan} van in het totaal 40 kleine of grote landbouwbedrijven, plus de namen van de boeren die er gevestigd waren. We vermoeden nochtans dat een drietal 'hoevedes' ^{er} 'vergeten' werden.

Om de voorgaande bladzijden over Luidschote en 'Naaste Ombrak' rond de jaren 1900 samen te vatten, nog 'n paar statistiekjes. Deze ^{er} zullen, ons - voor zover het nodig mocht zijn - nog beter van overtuigen, dat Luidschote en 'Ombrak', in diens tijd een echt 'leefbaar' dorp was, waar zeer diverse ambten en beroepen werden uitgeoefend.

Er waren minstens 40 boerderijen, 11 winkels, 4 brouwerijen en ten minste 24 herbergers. Er stonden 4 molens en 2 'suikerijdrogerijen' (cichoreïasten). In de dorpskom waren er 2 scholen getagen: de jongensschool en de meisjeschool met het klooster van de Eerwaarde Zusters van Lendelede (1). Er stonden 3 Kapelletjes ons grondgebied.

Luidschote telde 4 bakkerijen en 1 beerhouwerij, 4 timmerlieden waren hier gevestigd en 1 metsler. Er stonden twee smidsen op Luzerne.

Benevens ^{de} pastoor en de zusters waren er nog 2 schoolmeesters, een burgemeester en een veldwachter.

(4) We bezitten een foto, daterend van de zomer 1914, waarop vijf 'Zusters van Luidschote' afgebeeld zijn: Zuster Ursula (die toen overste was) en de Zusters: Ludwina, Clara, Lea en Andrea. Drie ervan gaven los.

Nog andere beroepen, die hier of in de onmiddellijke buurt uitgeoefend werden, waren deze van: lattenplijster, kuipmaker, tabakkenver, bleemmaker, koordendraaier, wagenmaker, konijnen-slachter, schoenmaker, roerman met hondenhar, kloefmaker, eienhandelaar en roerman, en zelfs een rijwielmaker - toen al!

Ten gerieve van diagenen, die echt belangstelling hebben voor de geschiedenis van hun familie, geven wij - tot besluit van dit artikel - nog een lijst van alle familienamen, die wij in het document ^{uit} de jaren 1900 tegenkwamen.

Om hen van dienst te zijn, hebben we deze alfabetisch gerangschikt. We hebben ^{ook} de schrijfwijze van die namen nauwgezet geëerbiedigd, zoals ^{ze} in de tekst woordelijk voorkomt. Bemerkt ook dat sommige van deze familienamen meermalen vermeld worden, omdat verschillende gezinshoofden dezelfde naam droegen en in vele gevallen familie waren van elkaar.

1	ACKRE	14	CARTON	27	DECRAEMER
2	ALLEWAERT	15	CASIER	28	DECROOS
3	BILLIET	16	CLAIRE	29	DEGRENDÉL
4	BLOMME	17	COENS	30	DEKINDT
5	BRAEM	18	CORNEILLIE	31	DELEFOTRIE
6	BRUNFEL	19	CORNETTE	32	DELVA
7	BRUTSAERT	20	CORNILLIE	33	DEPOORTER
8	BUSEYNE	21	COSTENBLE	34	DERYCKE
		22	CROMBEZ	35	DESCAMPS
9	CALLENS			36	DESCHRYTERE
10	CAPELLE	23	DEBACKER	37	DESMEDT
11	CAPDEN	24	DEBRUYNE	38	DESMYTERE
12	CARPENTIER	25	DECLER	39	DEVDS
13	CARREN	26	DECORTE	40	DEWILDE

41	DEZEURE	61	MAES	85	TAKON
42	DUFLUCK	62	MARCHAND	86	TANGHE
43	FASSEEL	63	MESDOM	87	THEISEN
44	GAST	64	METSUE	88	THIERBOONE
45	GEERAERT	65	MISSY	89	TROMPE
46	GELDHOF	66	MORISSE	90	VALAEY
47	GLORIE	67	MYNGEER	91	VALCKE
48	GODYN	68	NOLLET	92	VANDAMME
49	GOUWY	69	OOGHE	93	VAN DE LANOTTE
50	GRYSON	70	OREEL	94	VANDENBERGHE
51	HAEZE	71	PAUWELF	95	VANDENBULCKE
52	HARDY	72	PLANKEEL	96	VANDENBUSSEHE
53	HAEZEBROUCK	73	POUSSENIER	97	VANDERHAEGEN
54	HEKSTER	74	ROUSSELLE	98	VANDEWALLE
55	HENNION	75	SAESENS	99	VAN DORPE
56	HUYGHEBAERT	76	SCHOREEL	100	VAN ECKE
57	LACOUR	77	SEGERS	101	VAN ELSLANDER
58	LAWERS	78	SEGHERS	102	VAN LEEBERGHE
59	LEROY	79	SERLET	103	VERBEKE
60	LOUAGIE	80	SIX	104	VERBRUGGE
		81	SNECK	105	VERHAEGHE
		82	STORME	106	VERMEERSCH
		83	STRAGIERS	107	VERPOOT
		84	STROOM	108	VERSAVEL
				109	VERSTRAETE
				110	VIEREN
				111	VULSTEKE
				112	WARLOP
				113	WILLAERT
				114	WILLEMS
				115	WILLEPUT

Hiermede zijn wij aan 't einde gekomen van ons lang verhaal. We hebben niet alles kunnen schrijven wat we wensten, de plaatsruimte is beperkt en het is naast een brochure geworden.

Ik wens je toch - ondanks de onvolkomenheden van dit artikel - veel leesgenot.

Tot de volgende keer!

Miel Favorel
† pastor in Luidschote